

REDESIGN AV JEANS

En studie i hvordan ressurser kan utnytted - med mål om å fremme tilknytning til ting og skape bevissthet rundt forbruk

Deepa Veronica Andersen

Master i estetiske fag: Fagdidaktikk, kunst og design

OsloMet - storbyuniversitetet

Fakultet for teknologi, kunst og design

Institutt for estetiske fag

2020

Masteroppgave ved institutt for estetiske fag
Fagdidaktikk, kunst og design
2020

Redesign av jeans
En studie i hvordan ressurser kan utnyttes - med mål om å
fremme tilknytning til ting og skape bevissthet rundt forbruk

Deepa Veronica Andersen
Kandidatnummer: 19

OsloMet - storbyuniversitetet
Fakultet for teknologi, kunst og design
<https://oda.hioa.no/nb/>

Forord

Helt siden jeg var liten har det vært viktig for meg å samle på ting jeg en dag kan få bruk for. Dette har kommet til syne gjennom mitt skapende arbeid. Her har jeg hatt fokus på å finne løsninger for å benytte gamle materialer i nye prosjekter. Resultatet har variert, ofte til det bedre, andre ganger til det verre. Motivasjonen for å benytte disse materialene har også vært i endring. Til å starte med handlet det mest om hva som var tilgjengelig og billig. I de senere årene har jeg blitt mer opptatt av ressursutnyttelse og egne valg knyttet til forbruk.

I 2014 skrev jeg min bacheloroppgave som omhandlet redesign av herreskjorter. Ved å dykke ned i denne tematikken åpnet det øynene mine for det enorme forbruket vi står ovenfor, og kanskje også mitt eget overforbruk. Selv om jeg tok vare på det meste, hadde jeg ikke et lavere forbruk av nye varer. Etter endt bachelorløp reiste jeg tre måneder til India. Her opplevde jeg at innbyggerne viste takknemlighet for det de hadde, fremfor å være misfornøyde på grunn av ting de ikke har. Dette så jeg som en kontrast til hvordan jeg selv var styrt av et evig jag etter nye ting, i et forsøk på å tilfredsstille et behov som sjelden eller aldri vil bli mettet. Mitt møte med Indias lokalbefolkning fikk meg til å reflektere rundt muligheter for å få Vestens forbrukersamfunn til å verdsette det de har i større grad.

Tilbake i Oslo startet jeg å arbeide på Fretex. Her fikk jeg innblikk i de store mengdene med tekstiler hovedstadens innbyggere kvitter seg med daglig. Jeg innså at vi ved å rette fokuset på gjenbruk ikke engang er i nærheten av å løse samtidens miljøproblematikk knyttet til konsum. Å kjøpe brukt eller levere fra seg uønskede plagg vil ha liten påvirkning på problemet dersom man ikke reduserer eget forbruk av nye varer. For at det skal skje en endring kan det være avgjørende at den enkelte verdsetter tingene man omgir seg med i større grad. De siste årene har jeg derfor handlet så mye som mulig brukt, samt hatt flere lengre perioder hvor jeg har hatt som mål å ikke kjøpe noe som helst. Dette har tvunget meg til å se etter andre løsninger for å dekke mine behov, og det har også bidratt til en varig endring i mitt daglige forbruksmønster.

Sammendrag

Denne masteroppgaven er skrevet med den hensikt å belyse at det kan være problematisk å se redesign som en rask og enkel måte å skaffe noe nytt. Den praktiske undersøkelsen har derfor fokus på å finne muligheter for å lage solide og varige produkter av brukt elastoff, med mål om å beholde dem lenge. Arbeidet springer ut fra denne problemstillingen:

Hvordan kan jeg som forbruker utnytte brukt jeansmateriale som en ressurs i arbeid med redesign? Målet med arbeidet er å fremme tilknytning til ting og skape bevissthet rundt forbruk.

Undersøkelsen er praksisledet, hvor jeg støtter meg til Hazel Smith og Roger Dean sin modell *The iterative cyclic web*. Her åpner de for å trekke inn teoretiske perspektiver for å lettere kunne lede arbeidet fremover. Jeg har satt meg selv i rollen som forbruker og benytter Donald Schön sine teorier rundt refleksjon i praksis for å bli bevisst egen prosess i større grad. Arbeidet har også vært preget av en hermeneutisk tankegang, hvor min forståelse i lys av praktisk utforskning og teoretiske refleksjoner har endret seg underveis.

Det teoretiske grunnlaget har vært viktig for å plassere det praktiske arbeidet inn i et større perspektiv. Det blir derfor presentert teori som omhandler håndverket, eksempelvis Richard Sennet om håndverkeren og Mikkel B. Tin om tradisjonshåndverk. Videre legges det frem teorier som omhandler faktorer som kan være avgjørende for å oppnå tilknytning til ting og skape bevissthet rundt forbruk. Her har blant annet Glenn Adamson, Jonathan Chapman, Arne Johan Vetlesen og Sacha Kagan sine refleksjoner, samt artikler basert på Statens institutt for forbruksforskning (SIFO) sine funn vært nyttige.

Aktører som Eva Kittelsen, Maja Stabel og JF Curated trekker frem viktigheten av å verdsette ting, noe de viser gjennom å reparere, redesigne og selge produkter som er ment for å vare lenge. Denne tankegangen har inspirert mitt praktiske arbeid. Med utgangspunkt i avhendede tekstiler ønsker jeg å sette fokus på å utøve et håndverk med omtanke. Jeg vil gi materialene ny verdi gjennom å utføre et solidt arbeid, basert på at tiden som legges ned og handlingene som blir utført er verdifulle ressurser i seg selv. Tanker rundt prosessen er delt fortløpende via Instagramkontoen Strykdesign, i et forsøk på å gjøre undersøkelsen tilgjengelig for forbrukere flest.

Arbeidet med *forundersøkelsen* har som formål å bli kjent med materialet og undersøke egnet bruksområde og teknikk. Her benyttet jeg mønsterkonstruksjon i arbeidet med å lage et forkle. Utforming av en turbukse ble gjort ved å justere størrelse og bruke elementer fra en jeans om igjen. Tekstilet ble også satt inn med bivoks i et forsøk på å utvide materialets egenskaper, slik at buksen skulle egne seg bedre på tur. Jeg lagde furoshiki og kaffefilter med mål om å finne løsninger for å erstatte engangsprodukter og i arbeidet med et bærenett fant jeg en metode for å klippe jeans i remser og lage snor som deretter kan brukes i arbeid med knyteteknikk. Denne metoden la grunnlag for det videre arbeidet.

I *undersøkelsen* var målet å finne muligheter for å benytte jeanssnor i ulike produkter. Ved å lage et planteoppheng ble det sett på jeanssnorens egnethet i mønsterbasert makramé. Snorens tålegrense når det kommer til vekt ble deretter testet i arbeidet med å lage en hengestol. Knyteteknikkens formende egenskaper ble undersøkt videre i arbeid med en kjole, hvor fokuset var å vise jeansmaterialet i en sofistikert setting.

Å lage jeanssnor, som deretter kan benyttes i arbeid med knyteteknikk ser jeg som en god metode for ressursutnyttelse. Her står man fritt til å benytte tekstiler av ulik kvalitet uten at dette spiller negativt inn på resultatet. Samtidig er arbeidet preget av gjentakende handlinger som gjør det enkelt å utføre for en nybegynner. En negativ faktor kan derimot være at det er svært tidkrevende og man må være villig til å forplikte seg til en langvarig prosess. Dersom man ønsker å kun benytte ødelagte tekstiler kan det også være utfordrende som privatperson å få tak i nok materialer. Det praktiske arbeidet viste at det kan være problematisk å vurdere ressursutnyttelsen ved å se på det fysiske resultatet isolert og jeg konkluderer med at redesign handler om mye mer enn materiale og teknikk. Møtet med håndverksprosessen har gitt meg økt forståelse for hvordan ting henger sammen, noe som gjør at jeg verdsetter materialer og ting i større grad. Ved å bruke god tid og være engasjert i arbeidet har dette ført til en nær relasjon mellom meg og mine produkter. Med dette ser jeg redesign som et verktøy for holdningsarbeid på lik linje som jeg ser det som en praktisk aktivitet knyttet til et produkt.

Abstract

This master's assignment is written to try and highlight the possible fallacies in viewing redesign as a quick and easy solution to making something new. The practical research is therefore focused on the possibilities in making sturdy and durable products from used jeans textiles, in order to keep using them longer. The assignment originates from the following research question: *How can I, the consumer, utilize used jeans textiles as a resource in redesign work? The goal is to promote the attachment to things and create an awareness of consumption.*

The research is practice-driven, and the model *The iterative cyclic web* by Hazel Smith and Roger Dean is used as support. They make it possible to draw in theoretic perspectives to lead my work forward. With myself in the role of the consumer, I use Donald Schön's theories on *the reflective practitioner* to become conscious of my own process to a greater degree. A hermeneutic approach has characterized the work, whereas my understanding, through practical exploration and theoretical reflection, has changed underway.

A theoretical foundation has been important to place the practical work in a wider perspective. Therefore, theory will be presented around crafts, including Richard Sennet on the craftsman, and Mikkel B. Tin on traditional crafts. Further, I will present theory that highlights ways to create an attachment to things and to heighten awareness of consumption. Reflections by Glen Adamson, Jonathan Chapman, Arne Johan Vetlesen and Sacha Kagan, among others; plus, articles based in findings by the Statens institutt for forbruksforskning (SIFO) have been helpful.

People such as Eva Kittelsen, Maja Stabel and JF Curated state the importance of appreciating things, which they show through the repair, redesign and sale of products meant to last longer. This mindset has inspired my practical work. With used textiles as my starting point, I want to create focus around executing crafts with thoughtfulness. I want to give the materials renewed value with thorough work, considering the time spent and the act of crafting valuable resources in themselves. My own thoughts during this process are shared on the Instagram account Strykdesign to make this research accessible to more people.

The purpose of the preliminary research has been to become familiar with the materials and to explore techniques and applications. Here I used pattern construction to make an apron. A pair of hiking pants were created through resizing and reusing existing elements of a pair of jeans. The textiles of the hiking pants were also coated in a layer of beeswax to make it more resistant to the outdoors. I made a furoshiki and coffee filters in an attempt to find replacements for single-use products, and in creating a tote bag I found a method to cut jeans into strips which were then sowed into jeans twine to be used in knots and ropework. This method formed the baseline for my further work.

In the further research the purpose was to explore the possibilities in using jeans twine in different products. By making a plant hanger I tested the suitability of the twine in pattern-based macramé. The twine's ability to support weight was further tested through making a hanging chair. The shaping properties of the knot and ropework techniques were examined in the making of a dress, where the focus was to show the jeans materials in a sophisticated setting.

I consider making jeans twine which can be used in knots and ropework a good method for resource efficiency. One is free to use textiles of varying quality without it being a detriment to the result. The work also consists of repetitive actions which make it easy to perform even for a beginner. A negative factor could be that it is very time consuming, and a certain commitment to the long process is necessary. If one only wants to use damaged textiles it can be challenging for the regular consumer to acquire the amount of material one would need. The practical work showed me that it can be problematic to assess the resource utilisation by looking at just the final product itself, and my conclusion is that redesign has much more to it than just materials and technique. In facing the crafting processes, I have gained a better understanding as to how things work, increasing my appreciation for things and materials further. Spending enough time and effort has led to a close attachment between myself and my products. I therefore now see redesign just as much as a tool for household work as a practical activity tied to a product.

Sender en stor takk til de involverte i prosjektet:

Lillegerd Hansen og Sissel Gunnerød, dere har bidratt med solide tilbakemeldinger og god veiledning underveis.

Kjære medstudenter, det har vært godt å ha dere som sparringspartnere i en hektisk tid.

Fretex, ved å bidra med materialer til prosjektet har dere åpnet for muligheter innenfor det praktiske arbeidet.

Mine venner, dere stiller alltid opp når jeg har behov for å rense hodet og ta en pust i bakken.

Engasjerte aktører, jeg inspireres av å se hva dere får til.

Birk William Hynne og Daniel Wood Albriksen, dere har vært flotte modeller og behjelpelig i bildetakingsprosessen.

Emma Blomberg, veldig glad for at du ville ta produktbilder av sluttresultatene i *undersøkelsen*.

Innholdsfortegnelse

1. Introduksjon	1
Problemområde	1
Problemstilling	4
Begrepsforståelse	5
(Re)Design	5
Verdi	8
Kvalitet	9
Fagdidaktiske perspektiver	10
Plassering i fagfeltet	11
Digital formidling	13
Praktisk estetisk arbeid	14
Valg av materiale	14
2. Metode	18
Praksisledet forskning	18
Kunnskap og refleksjon	20
Hermeneutisk tilnærming	21

3. Aktuell teori	26
Håndverk	26
Håndverkeren	26
Tradisjonshåndverk	27
Kroppslig erfaring	28
Tilknytning til ting	28
Materiell forståelse	28
Relasjon og samhandling	29
Bevissthet rundt forbruk	30
Bærekraftig utvikling	30
Forbrukerkultur	31
Ansvar for endring	32
4. Inspirasjon for eget arbeid	33
Eva Kittelsen	33
Kintsugi	35
Maja Stabel	35
JF Curated	37

5. Forundersøkelsen	39
Bærenett	39
Furoshiki	44
Kaffefilter	46
Forkle	49
Turbukse	52
Oppsummering	56
6. Undersøkelsen	57
Planteoppheng	57
Hengestol	61
Kjole	67
Oppsummering	74
7. Drøfting	76

Utnyttelse av ressurser	76
Kjennskap til håndverksteknikk	76
Tid som en ressurs	78
Ressurseffektiv design	79
Tilknytning til ting	80
Å verdsette og respektere materialer	80
Engasjement, relasjonsbygging og forpliktelse	81
Resultatets kvalitet	82
Bevissthet rundt forbruk	83
Forståelse for sammenhenger	83
Holdningsendring	87
8. Avslutning	88
Konklusjon	88
Veien videre	88
Kildehenvisning	89
Figurliste	95

1. Introduksjon

Problemområde

Det å jobbe med redesign blir ofte sett som en måte enkeltpersoner kan bidra til å gjøre noe godt for miljøet og benytte ressurser de har tilgjengelig. Det oppfattes som politisk korrekt å være opptatt av miljøproblematikk, og det å bruke ting på nytt i en uventet setting kan skape oppmerksomhet rundt tematikken. Dette gjør at vi kan se redesign som en form for mote, som ivaretar skiftende trender uten overforbrukets negative konsekvenser (Bråten & Kvalbein, 2014, s. 116).

I en tid hvor redesign kan synes å være en del av popularitetskulturen kan det være lett å la seg rive med og glemme å stille seg kritisk til denne prosessen. Et eksempel på dette beskriver Ingun Grimstad Klepp og Tone Skårdal Tobiasson godt.

Vi er i en helt unik historisk situasjon akkurat nå. Aldri før og aldri siden vil så mange og så fine klær, duker, gardiner og stoffer ligge lagret klare for bruk. Men det er lov å bruke hodet, ikke bare hånden og saksen. Når en brodert duk klippes opp for å lage noe lett og lettvindt, ja da står det ikke en rad kvinner i kø for å brodere plattsøm, hullsøm og uttrekkssøm med ekte kniplinger bare for at det skal blir [sic] nye morsomme materialer å redesigne i neste generasjon. Om ikke lenge er det bare billige fast fashion klær i kleshaugene. Funnene vil blir [sic] sjeldne. I dag har vi en skatt. Den må forvaltes. Å ta vare på gamle tekstiler er vel så viktig å lære som å lære å lage ny [sic] klær. Hvorfor og hvordan ble det laget? Hvor lang tid har det tatt? Hva er det laget av? Hva kan vi bruke dette til uten å ødelegge det? (Grimstad Klepp & Skårdal Tobiasson, 2018a)

Av sitatet kommer det frem en skepsis til det å ukritisk klippe i materialer for å lage noe nytt raskt. Det at vi i dag har tilgang på store mengder med gamle tekstiler, som koster lite og er enkle å få tak i, har gjort at det er lett å se disse materialene som et andrevalg. Det å bruke gjenbruksmaterialer kan i noen tilfeller bli sammenlignet med å lage ting av det mange anser som søppel (Bråten & Kvalbein, 2014, s.185). I mitt arbeid med redesign vil jeg derfor sette fokus på verdiskaping gjennom grundig håndverksarbeid, som kan synliggjøres ved at sluttresultatet brukes mer og lenger.

I boken *Ting på nytt: en gjenbruksdidaktikk* trekker Ingvard Bråten og Åse Kvalbein (2014) linjer fra redesign, tilbake til omsøm. Å drive med omsøm er noe vi har gjort lenge før begrepet redesign ble introdusert. Måten det arbeides på fremstår som ulik, noe det kan finnes en forklaring på i motivene som ligger bak. Det kan virke som at redesign er drevet av etikk, miljø og mote, mens materialknapphet og nøysomhet var utgangspunktet for å drive med omsøm. I arbeid med omsøm hadde man fokus på å utnytte ressursene maksimalt. Det var vanlig å ta vare på brukbare deler i et plagg, slik at de senere kunne benyttes til noe annet. Mange hadde også solid kunnskap om søm og håndverk og utførte arbeidet med nøyaktighet, for at produktet skulle vare lengst mulig. I arbeid med redesign på hverdagslig basis kan det virke som det er mangel på kunnskap og erfaring rundt hvordan man kan utføre arbeidet på best mulig måte. Dette kommer ofte til syne i produktene som blir laget (Bråten & Kvalbein, 2014, s. 54-55).

Jeg lurer på om det er måten redesign blir presentert på som kan gjøre at man fort tar litt lett på det. Kan manglende kompetanse og en innstilling om at arbeidet skal gå raskt og smertefritt være grunnlag for halvferdige prosjekter og slurvete søm? På én måte kan redesign bli sett som et motsvar til forbrukersamfunnet, hvorfor blir det da fremstilt som en enkel måte å skaffe seg noe nytt? Et eksempel på dette er hvordan de setter fokus på redesign i TV-programmet *Symesterskapet*. *Symesterskapet* er en konkurranse for amatørere som har blitt sendt på NRK siden 2015, med totalt fire sesonger. Den fjerde sesongen, vist i 2019 hadde gjenbrukstema i alle oppgavene. Dette kan i utgangspunktet bli sett som et skritt i riktig retning, men måten oppgavene ble gjennomført på, kan fort gi en uheldig effekt. I denne sesongen viser de kvalitetsplagg som har vært i en familie i en årrekke, bli klippet opp i en fei. Dette uten at deltakerne får mulighet til å planlegge godt, eller har tid til å være nøyaktige i utførelsen (Helgheim, Kvasheim & Sæthre Stabrun, 2019).

Denne tilnærmingen mener jeg at viser en manglende respekt for materialer. Velger man å sette gjenbruk på agendaen ser jeg det som nødvendig å formidle noe om verdier på et dypere plan. Det kan virke som om Symesterskapet ønsket å slenge seg på den grønne bølgen, uten å tilrettelegge for å formidle de bakenforliggende grunnene for å gjøre nettopp dette. Deltakerne sto ovenfor oppgaver hvor de hadde mengder med brukte tekstiler til rådighet, og svært begrenset tid til å kunne utføre et godt håndverk. Når man legger opp til at deltakerne skal haste seg gjennom noe som vanligvis tar mange timer, spiller man videre på tanken om at redesign er enkelt og fort gjort. Det kan tenkes at rammene for å lage en konkurranse, som deretter skal bli sendt på TV har preget oppsettet når det kommer til hvordan oppgavene er gitt og hva som står i fokus. Likevel synes jeg det mangler en substans som virkelig kunne satt redesign på agendaen, sett i et mer bærekraftig perspektiv.

I lys av dette ser jeg det som viktig å trekke frem at det kan være krevende å drive med redesign. Richard Sennet (2008) viser til at man gjennom praktisk arbeid kan møte på uforutsette utfordringer, men man kan også gi seg selv motstand gjennom måten man velger å utføre en oppgave på. Dette kan relateres til arbeid med redesign, hvor man gjerne tar utgangspunkt i en selvvalgt oppgave som skal løses. Her gir man seg selv en utfordring, med et mål knyttet til et ønsket resultat. I denne prosessen kan det oppstå uforutsette hindringer underveis. Kanskje har man ikke nok materiale, eller ting fungerer ikke helt som en først hadde tenkt. Ved å møte motstand blir man tvunget til å gjøre vurderinger som kan åpne for å finne nye måter å gjøre ting på. En prosess som krever tid og engasjement, hvor man velger den mest utfordrende løsningen fremfor den enkleste ser jeg derfor som ideell. Her nevner også Sennet at problemløsning knyttet til praktiske prosjekter ofte utvikler evnen til å se ting i et større perspektiv (Sennet, 2008, s. 214-238). Ved å jobbe med ressursutnyttelse gjennom redesignarbeid vil dette muligens åpne opp for å se sammenhenger når det gjelder forbruk også på andre områder.

Problemstilling

I arbeidet med å utarbeide en problemstilling for denne oppgaven var det viktig for meg å legge vekt på ressursutnyttelse, men også den verdien redesignarbeid kan ha, knyttet til holdninger. Dette tatt i betraktning, vurderer jeg redesign som en måte å arbeide med ressurseffektiv design. Ved å ta utgangspunkt i noe som allerede finnes, kan man forlenge levetiden til et materiale eller bygge videre på en idé som allerede er utarbeidet. Dette gjør at verdien i ressursene som allerede er lagt ned, kan bli synliggjort ved at de nå står som utgangspunkt for et nytt prosjekt. Samtidig ser jeg det som viktig å ikke isolere redesign til å kun handle om materiale og teknikk, da dette kan minske mulighetene for innvirkning arbeidet kan ha, sett i et større perspektiv. Problemstillingen er derfor formulert som et spørsmål, knyttet til et overordnet mål:

Hvordan kan jeg som forbruker utnytte brukt jeansmateriale som en ressurs i arbeid med redesign?

Målet med arbeidet er å fremme tilknytning til ting og skape bevissthet rundt forbruk.

Den praktiske undersøkelsen har som fokus å se muligheter for å utnytte brukt jeansmateriale i arbeid med ulike produkter. Her setter jeg meg selv i rollen som forbruker, og vil reflektere over verdiskapende erfaringer som oppstår gjennom eget utforskningsarbeid i møte med materialer og håndverk. Deretter vil jeg se på hvordan dette påvirker meg i min forståelse, når det gjelder tilknytning til ting og bevissthet rundt forbruk.

For å nå målsettingen vil jeg være avhengig av å knytte egne erfaringer gjennom det praktiske arbeidet opp mot teoretiske perspektiver som omhandler tilknytning til ting og bevissthet rundt forbruk. Ved å binde det praktiske og teoretiske sammen, ønsker jeg å synliggjøre hvordan det praktiske arbeidet kan skape forståelse for aktuelle teorier knyttet til miljøproblematikk på et mer personlig plan.

Begrepsforståelse

(Re)Design

Sissel Gunnerød (2012) har skrevet artikkelen *Tingenes bortvendte side*, hvor hun foreslår denne definisjonen av redesign: “Gjenbruk og forandring av materialer eller ting i formgivning av produkter.” Dette ser jeg som en konkret beskrivelse av hvordan redesignarbeid ofte foregår i praksis. Denne definisjonen sier derimot ikke noe om motivasjonen bak, måten arbeidet blir utført på eller hvordan produktene oppfattes, noe som synes å variere.

Jan Michl (2002) skriver i artikkelen *On Seeing Design as Redesign: An Exploration of a Neglected Problem in Design Education* om hvordan all design kan bli sett som redesign. Han viser til eksempler på hvordan “ny design” bygger på tidligere løsninger eller idéer, som i den nyere versjonen gjerne er videreutviklet og forbedret. Han peker på at det i mange tilfeller vil være umulig å designe noe nytt, uten å ta utgangspunkt i noe som allerede har blitt testet ut. Ved å definere redesign på denne måten, kan det sette begrepet i en posisjon som gir en form for indikasjon på kvalitet. Nettopp ved at man har tatt utgangspunkt i et design og forbedret det. Innenfor design og produksjonsfeltet møter man derimot ofte motstand til å omtale et design som redesign. Dette forklarer Michl som et resultat av det overordnede ønsket om å oppnå prestisje. Det kommersielle samfunnet er drevet frem av at forbrukeren hele tiden ønsker noe nytt, hvor man ofte ser seg blind på nye produkters feil eller mangler. Ved å beskrive noe som redesign kan man stå i fare for å forstyrre ideologien om det nye og perfekte, som igjen kan gjøre at produktet står i fare for å miste sin status.

Innenfor kunstfeltet er det vanligere at verk laget med utgangspunkt i brukte materialer blir vurdert etter samme standard som annen kunst (Bråten & Kvalbein, 2014, s 100-106). En forgjenger for denne tankegangen var Marcel Duchamp som i 1914 introduserte *Bottle Rack*, et flaskestativ han plasserte i en utstillingskontekst uten å gjøre fysiske endringer på produktet. Duchamp åpnet med dette opp for at det å velge ut og plassere et objekt i en annen setting kan bli sett som en skapende handling, på lik linje med å selv utarbeide et kunstverk fra råvare til ferdig produkt. Det store kunstneriske spørsmålet gikk fra å fokusere på hva man kan lage av nye materialer, til å se på hvordan en kan utnytte det som allerede finnes. Dette ved at kunstneren velger ut produkter fremfor å produsere dem.

Duchamp var forut for sin tid, og det var først på slutten av 80-tallet det som i dag omtales som postproduction fikk sin oppblomstring. Her ble det i større grad satt fokus på hvordan man kan skape noe egenartet og med mening, ut fra kaoset av ting vi omgir oss med i dagliglivet. Loppemarkedene ble nå sett som materialleverandører for kunstnere. Her ble tingene fremstilt uten sin opprinnelige kontekst, noe som åpnet for å bruke dem på en annen måte (Bourriaud, 2002).

I mer dagligdagse settinger blir man ofte eksponert for redesignede produkter i forbindelse med veldedige formål eller attføringsarbeid. Et eksempel på dette er Arbeidsrommet, drevet av Kirkens Bymisjon. Her tilbyr de kurs, opplæring og arbeidsrettet aktivitet for personer som ikke er en del av ordinært arbeidsliv. Målet er at deltakelse skal gi mening, mestring og motivasjon gjennom inkludering, anerkjennelse og utvikling. Samtidig produserer de varer for salg, laget av gjenbruksmaterialer (Kirkens Bymisjon, u.å). Disse varene blir presentert som en måte å støtte en god sak, samtidig som man slår et slag for miljøet. Her virker det som om produktet i seg selv havner i andre rekke. På privat basis ser vi også at forbrukere gjerne slenger seg på redesigntrenden fordi de har plukket opp et godt tips via eksempelvis sosiale medier. Her står gjerne målet om å få noe nytt i fokus og man har ofte begrenset kompetanse når det kommer til det å utføre selve håndverket. I samtale med venner og bekjente er det ofte slike produkter som nevnes når jeg spør om hva de forbinder med redesign. Redesignarbeid utført av erfarne håndverkere og profesjonelle designere blir i mindre grad nevnt. Kan det være fordi disse aktørene ikke baserer sin praksis på selve redesignprosessen i like stor grad? Dette ved at de legger fokus på å vise egen håndverkskompetanse eller utvikle et attraktivt design, hvor det å benytte gjenbruksmaterialer fungerer mer som en ekstra bonus.

Fra et forbrukerperspektiv vil måten man ser på redesign variere ut fra settingen produktet blir presentert i, hvem som har utført arbeidet og hvilket konsept som blir formidlet. Egne verdier og holdninger kan også spille inn på hvordan man oppfatter et produkt. Lignende prinsipper kan vi finne ved å se på hvordan vi i samtiden forholder oss til design. I kapittelet *Design = Kvalitet?* hentet fra boken *Den omätbara kvaliteten*, beskriver Kersti Sandin Bülow (2007) hvordan begrepet blir brukt når det er snakk om produkter eller miljøer i samtiden som oppleves annerledes eller trendy. Selv om stort sett alt vi ser rundt oss er designet av noen, er det derimot kun en liten del som omtales som designprodukter.

Det kan virke som at man må ha opparbeidet en viss status for å bli sett på som leverandør av designvarer. Hvordan en ser ut og hvordan man fremstår, oppleves som viktig hos en økende gruppe med mennesker. Dette kan igjen ha innvirkning på hvilke produkter som blir sett som attraktive. Eksempelvis kan man velge å innrede med designmøbler eller kle seg i designerklær for å oppnå en viss status i samfunnet. Denne bruken av ordet design er ofte basert på en rekke kriterier som produktet må oppfylle, for å kunne bli omtalt som et designmøbel eller designplagg. Disse kriteriene er gjerne styrt av vår sosiale omverden, som ubevisst styrer vår oppfatning av hva som er verdifullt å eie. Denne oppfatningen er stadig i endring og blir ofte styrt av trender i tiden. Når vi snakker om kvalitetsdesign i dagligtale, skiller vi gjerne mellom design gjort av en profesjonell og design utført av en amatør. Den profesjonelle designerens grunnleggende ferdigheter skiller seg fra amatørens, noe som gjør at deres forutsetninger for god design blir sett på som ulike. Som et resultat av dette blir produkter laget av en anerkjent designer ofte ansett som mer verdifulle og man har mer tiltro til at dette er ting av høyere kvalitet (Sandin Bülow, 2007, s. 56-76).

Selv om vurderingen av designvarer også varierer, virker det likevel som om designvarer blir sett som mer attraktive enn redesignvarer. Som tidligere nevnt presenterer Jan Michl (2002) en tanke om at all design er redesign. Hva om vi snur om på denne tankegangen og presenterer all redesign som design? Vil dette kunne ha innvirkning på hvordan redesign blir oppfattet i samfunnet? Innenfor kunstfeltet benyttes gamle og nye materialer på lik linje, uten at det settes egne kriterier for hvordan kunstverket blir vurdert. Her er det tydelig at det har skjedd en endring siden Duchamp introduserte *Bottle Rack* i 1914. Kanskje er det en lignende utvikling vi er avhengig av for å verdsette gjenbruksmaterialer og redesignprodukter, på lik linje som nyproduserte materialer og designvarer. Vi ser også at holdninger og handlinger er i ferd med å endres, og det å ta grønnere valg fremstår som en trend. Om det å utføre redesignarbeid blir en måte å vise at man tar bevisste valg, kan dette muligens bli et statussymbol i seg selv. Her blir det aktuelt å se på hvordan erfarne håndverkere og profesjonelle designere arbeider. En naturlig følge av dette vil kunne være at det legges større fokus på design og håndverksprosesser i arbeid med redesign. Det som skiller hvordan vi ser på redesign- og designprodukter på markedet kan også være forankret i våre holdninger, knyttet til hva vi ser som verdifullt.

Verdi

I arbeidet med å utnytte ressurser på en forsvarlig måte, vil det være aktuelt å snakke om materialenes og produktenes verdi. Her kan vi gjøre vurderinger på flere plan. Man kan se gjenstanden isolert sett: Er materialene solide, er det utført et godt håndverk og ivaretar designet funksjonen på en tilfredsstillende måte? Videre kan man se på idéen bak produktet og hvordan det relaterer til omgivelsene. I arbeid med redesign vil det være aktuelt å vurdere materialenes verdi før og etter en omgjøring. Dette kan være en svært kompleks vurdering, som i stor grad er avhengig av hvem eller hva det skal utgjøre en verdi for (Bråten & Kvalbein, 2014, s. 182-191).

I vurderingen av verdi kan det være nødvendig å forstå tingenes verdikjede, som synliggjøres ved å se på veien fra råvare til ferdig produkt. Grimstad Klepp og Skårdal Tobiasson viser til at det ofte kan være utfordrende å følge denne prosessen. Ting blir gjerne designet i et land, råvarene kommer fra et annet, de blir produsert i et tredje og selges i et fjerde, før de blir kjøpt og forhåpentligvis brukt, men gjerne avhendet mens de enda har mange gode leveår igjen. Produkter blir ofte sett som verdiløse uten å ta i betraktning alle ressursene som er lagt inn i produksjonen, eller hvilken pris både arbeidere og miljøet har betalt på veien. Ved å skape bevissthet rundt et produkts tilhørende verdikjede, kan det legges grunnlag for å verdsette ting på en annen måte, samt forstå kompliserte sammenhenger mellom forbruk og miljø (Grimstad Klepp & Skårdal Tobiasson, 2018b).

Verdi kan også være knyttet til selve håndverksprosessen. Artikkelen *Why our brain loves arts and crafts* peker på den terapeutiske effekten det kan ha å jobbe kreativt. Her nevnes det at spesielt tekstilhåndverk har vist seg å fungere godt i arbeid med sorg, depresjon og andre personlige problemer. Det trekkes frem at praktisk arbeid kan fungere som en sosial arena for å møte andre med felles interesser, noe som kan være et godt utgangspunkt for å stifte nye vennskap. Jobber man aktivt med noe en synes er meningsfullt, kan man også oppleve å gå inn i en tilstand omtalt som *Flow*. Her blir verden rundt uvesentlig og det er kun deg og ditt prosjekt i fokus for øyeblikket. Dette kan fungere som en distraksjon fra følelsesmessig stress og skape rom for å slappe av. Det kan også være en naturlig måte å organisere og uttrykke følelser, som kan gi rom for å forstå seg selv og andre (Huotilainen, Rankanen, Groth, Seitamaa-Hakkarainen, Mäkelä, 2018).

Kvalitet

Vurderingen av hva som har verdi knyttes gjerne til kvalitet. Å se kvalitet som en standard man kan enes om kan fort bli problematisk. Elise Storsveen nevner i sin artikkel *Når kunsten tar form*, at det kan være enklere å snakke om kvaliteter fremfor kvalitet. Hun viser til at man kan ramse opp flere egenskaper ved et materiale og deretter se disse egenskapene som materialets kvaliteter. Storsveen peker på at den beste kvaliteten på et materiale ofte er den du oppnår det ønskede resultatet med, basert på egne vurderinger (Storsveen, 2018). Clair de Wangen trekker frem at attraktive kvaliteter er noe som fort legges merke til. Disse kvalitetene kan kjennes igjen ved det konkrete, som materialer, teknisk utførelse og funksjon. I andre tilfeller er det kun en fornemmelse eller en følelse av at noe snakker til deg på en spesiell måte (de Wangen, 2018). Denne fornemmelsen synliggjør også Storsveen når hun forteller om da hun fant et verdifullt teppe av høy kvalitet på loppemarked. Selgeren så det som en slitt verdiløs dørmatte, mens hennes kunnskaper gjorde at hun gjenkjente dette som et håndvevet Rafia tekstil fra Kongo. Hun stiller senere i teksten spørsmål ved om teppet ville blitt mindre verdt i hennes øyne, dersom det viste seg at det faktisk var en slitt dørmatte fra Ikea (Storsveen, 2018).

Individuelle vurderinger som dette omtaler Lars Strannergard (2007) som umålbare kvaliteter. Han nevner at det ikke finnes et velutviklet system som gjør at man kan bedømme estetikk, etikk, symbolikk og følelse ukritisk. Her trekkes det frem at eksempelvis arkitekter, formgivere og designere arbeider med å beskrive og visualisere de umålbare kvalitetene i et forsøk på å formidle en bestemt kvalitetsopplevelse. Samtidig finnes det ikke en fasit på hva som oppleves som av god kvalitet hos den enkelte. Kvaliteter sett fra et forbrukerperspektiv kan med dette synes å være knyttet til individuelle erfaringer og synspunkter. Det virker dermed som om den enkeltes kompetanse og holdning vil spille inn på hva som blir vurdert som verdifull utnyttelse av ressurser.

Fagdidaktiske perspektiver

Til seminaret *Fagdidaktikk på offensiven* i 2001, ble følgende definisjon på fagdidaktikk kollektivt utarbeidet av fagdidaktikere:

Fagdidaktikk er refleksjoner over hva et fag (norsk, historie, engelsk, matematikk, musikk, samfunnsfag etc.) er i forhold til hva det kunne eller burde være i skole, samfunn, academia og profesjonsutdanninger. Fagdidaktikk er de kunnskapene og ferdighetene som gjør at denne refleksjonen er kvalifisert og faglig profesjonell, er til stede i våre faglige praksiser og er i stand til å utvikle fagene. Fagdidaktikken beskjer-tiger seg bredt med forholdet mellom fagets teori og praksis, og den søker å utvikle fagets teori om praksis og om dets samfunnsmessige funksjon. Fagdidaktikk har et markert fagkritisk og samfunnskritisk element og sikter mot å utvikle endringskompetanse gjennom forskning og undervisning. (Ongstad, 2004, s.99)

I denne oppgaven velger jeg å støtte meg til definisjonen ovenfor, med fokus på hva redesign er i forhold til hva det kunne eller burde være i dagens samfunn. Her vil jeg plassere håndverksfaget som kunnskapsbase i møte med forbrukere. Jeg vil fokusere på hvordan man gjennom erfaringer knyttet til fagfeltet kunst og håndverk kan tilegne seg kunnskap, som kan være avgjørende i møte med egne handlinger og holdninger. Jeg vil se på både teori og praksis, samt undersøke mulighetsrom for praksisens samfunnsmessige funksjon og påvirkning. Oppgaven vil med dette i stor grad rette seg mot forbrukere generelt i samfunnet. Likevel ser jeg overføringsverdi til skole, ved at undersøkelsen kan relateres til fagene *design og redesign* og *kunst og håndverk*. Her ser jeg diskusjonen rundt ressursutnyttelse som spesielt relevant, ettersom bærekraftig utvikling nå er satt som et av tre tverrfaglige temaer i den overordnede delen i Fagfornyelsen (Kunnskapsdepartementet, 2018).

Plassering i fagfeltet

Boken *Ting på Nytt En Gjenbruksdidaktikk* av Ingvard Bråten og Åse Kvalbein (2014) har vært et viktig springbrett for denne oppgaven. Her gis et innblikk i gjenbruksdidaktikkens mangfold og det refereres til grunner for hvorfor det er aktuelt å drive med ombruk. Boken presenterer redesign på en oversiktlig måte, som legger grunnlag for videre utforskning.

Statens institutt for forbruksforskning (SIFO) sine tekster rundt forbruk og miljø har også vært nyttige. Her finner jeg inspirasjon i hvordan de har fokus på å formidle forskningsresultater på en måte som gjør de tilgjengelig for folk flest, noe som er viktig når man er avhengig av å ha forbrukerne med på laget. Jeg støtter meg til rapporten *Forbruk og det grønne skiftet* (Grimstad Klepp et al., 2018), samt artikler som omhandler tingenes verdikjede (Grimstad Klepp & Skårdal Tobiasson, 2018b) og hvordan vi kan påvirke miljøet ved å bruke tingene mer og lenger (Grimstad Klepp & Skårdal Tobiasson, 2018a).

Tidligere masteroppgaver som tar for seg temaet redesign har de siste årene kombinert avfallsproblematikk med redesign (Andreassen, 2013), arbeidet med enkle redesignteknikker for å legge til rette for motivasjon (Schlanbusch Orheim, 2013) og har hatt som mål å gjøre redesign til noe attraktivt og lystbetont (Seip, 2013). Nina Fallings oppgave som omhandler økoliteracy, har også vært til inspirasjon. Her undersøker hun hvordan forståelsen for at naturen ligger til grunn for alt liv, kan påvirke våre handlinger. Med utgangspunkt i dette ser hun etter muligheter for hvordan denne tankegangen kan implementeres i grunnskolens undervisning, i faget *kunst og håndverk* og *design og redesign* (Fallingen, 2014). Maiken Bangsund sin undersøkelse har også vært interessant, da hun har gjort intervjuer med fokus på relasjoner mellom mennesker og ting (Bangsund, 2017).

Ved å se disse masteroppgavene samlet vurderer jeg tematikken som omfattende, med mange mulige vinklinger som utgangspunkt for en undersøkelse. Mitt bidrag er å se på hvordan arbeid med redesign kan være en inngang til å forstå sammenhengende systemer, sett i et større perspektiv. Dette ved å undersøke muligheter for å utnytte ressurser på en effektiv måte, som kan bidra til større bevissthet rundt forbruk og miljø. Det har også vært viktig for meg å ta stilling til hvilken estetikk jeg ønsker å basere arbeidet på.

Monica Schlanbusch Orheim (2013) og Anette Seip (2013), har begge fokus på å fremme konseptet redesign og har valgt å lage produkter som bærer tydelig preg av redesignarbeid. Orheim har fokusert på å bruke enkle teknikker som kan skape visuell struktur i overflaten på et plagg. Seip på sin side har arbeidet med slips og utarbeidet statement smykker for å løfte redesignkunsten frem. Her har de vist frem at det er skjedd en omgjøring og det er ikke lagt skjul på hvilke produkter som er benyttet. Å implementere elementer fra det opprinnelige materialet kan dermed bli sett som et virkemiddel, med mål om å fremme et budskap.

Lignende eksempler finnes også blant Kari Steihaug sine kunstprosjekter. I sitt arbeid setter hun fokus på å verdsette det som blir sett som verdiløst og tingenes historie kommer ofte til syne gjennom hennes verk (Benneche, 2018). Sissel Gunnerød (2011) bidrar også i diskusjonen om hva som gjør at noe blir sett som uten verdi, ved å skrive om holdninger knyttet til "flekken". Her nevner hun at det er noe med flekker som ikke er helt i orden. Gunnerød presenterer samtidig en idé om å innarbeide økt flekktoleranse, som kan gjøre at flekken blir sett som en positiv detalj. Dette ved å undersøke muligheter for å utheve eller synliggjøre flekker, fremfor å forsøke å fjerne eller skjule dem (Gunnerød, 2011). Denne tankegangen kommer også til syne hos redesignaktører som Fretex, hvor eksempelvis sømmer og lommer fra tidligere produkter blir brukt som en tydelig del av det nye designet.

Jeg på min side har valgt å gå i motsatt retning når det gjelder det estetiske. I arbeid med utforming av produkter har jeg forsøkt å skape et enkelt uttrykk, som i stor grad skjuler hva materialet har vært tidligere. Dette har vært et bevisst valg, da jeg vil vise muligheter for at redesignprodukter ikke nødvendigvis er forbeholdt en egen estetikk. Jeg ønsker at produktene skal bli vurdert på lik linje som nye populære varer i samtiden. Ved å ha fokus på tidløst og rent design forsøker jeg å vise at det ikke er nødvendig å ha en utpreget stil for å velge redesign.

Målet har dermed vært å lage frittstående produkter av god kvalitet som ikke trenger støtte seg til at de er et resultat av redesignarbeid for å bli sett som attraktivt. Med dette forsøker jeg å vise muligheter for at gjenbruksmaterialer kan benyttes på lik linje med nye tekstiler fra butikken, uten å være bundet til en redesign estetikk som har fokus på å trekke frem det uperfekte.

Digital formidling

Basert på at jeg gjør erfaringer som påvirker mine holdninger i møte med redesignarbeid, ser jeg det som sannsynlig at også andre vil ha lignende opplevelser i møte med en slik prosess. Ved å skrive denne oppgaven ønsker jeg å viderefremme egne refleksjoner som oppstår i løpet av prosessen. Dette med håp om å inspirere flere til å se muligheter for å erfare og reflektere gjennom håndverk og redesign.

Å sette seg inn i miljøproblematikken vi står ovenfor kan være en omfattende prosess og det kan fort bli mye å lese dersom man skal klare å vurdere miljø, helse, etikk og dyrevelferd opp mot hverandre. Forskningsresultater som presenteres av eksperter innenfor sitt fagfelt kan også synes å nå frem til forbrukerne i liten grad (Grimstad Klepp et al., 2018, s.5). I arbeidet med formidling kan enkel kommunikasjon ved hjelp av digitale plattformer og sosiale medier være aktuelt. Samtidig kan det være utfordrende å vite hva som er holdbar informasjon på nett, og validiteten av det faglige innholdet kan diskuteres.

Morten Søby beskriver sosiale medier og nettsamfunn som underholdende arenaer. Han trekker likevel frem at det finnes mulighetsrom for å dele mer faglig innhold via disse plattformene. Her viser han til et viktig poeng som gjør sosiale medier aktuelt, nemlig at det åpner for tilbakemelding og engasjement fra forbrukerne. Ved at kommunikasjonen går begge veier legger det i større grad grunnlag for delingskultur (Søby, 2008).

Tatt i betraktning at de digitale plattformene allerede er blitt en stor del av de unges, men også eldres hverdag ser jeg det som en aktuell arena for formidling. Å formidle fagstoff på steder man frivillig oppsøker bygger gjerne på en personlig interesse hos den enkelte. Dette kan være et godt utgangspunkt for å utarbeide attraktive læringsplattformer, som gir et lystbetont og faglig kvalifisert tilbud. Samtidig kan digitalisering av slike tilbud gjøre at man får større muligheter for å nå ut til flere.

I forbindelse med denne undersøkelsen er det underveis delt bilder og refleksjoner via instagramkontoen Strykdesign. Dette er et forsøk på å formidle faglig innhold på en arena som ikke er forbeholdt forskere, eller spesielt interesserte innenfor fagfeltet. På denne måten kan jeg bidra til å skape engasjement rundt faglige refleksjoner som har oppstått i prosessen, også blant forbrukere som vanligvis ikke oppsøker forskning på dette området.

Praktisk estetisk arbeid

For meg handler redesign om å ta noe tilsynelatende uten verdi og gi det nytt liv, ved å engasjere seg for å få det brukbart igjen. Det er en kunst, det er noe som tar tid, noe vanskelig. Nettopp fordi jeg føler press på å levere et produkt som forvalter ressursene på en bedre måte. Det handler ikke om å få noe nytt kjøpt, men å ta seg tid til å bli kjent med materialene og høre hva de sier om hva de har mulighet for å bli.

Mitt praktiske arbeid tar utgangspunkt i redesign av materialer fra brukte jeans, med fokus på å tilføre minst mulig nye materialer til produktet. Jeg har satt meg selv i rollen som forbruker, noe som har gjort det naturlig å legge til rette for personlig tilknytning til prosessen. Produktene er derfor valgt på bakgrunn av egne interesser og behov, noe som har bidratt til økt engasjement og motivasjon for å utføre et godt arbeid. Jeg ønsker at mitt arbeid skal bære preg av omstendelig og solid håndverk, i et forsøk på å fremstille redesign som det mest attraktive valget. Her har jeg derfor utforsket hvordan man kan jobbe med tradisjonelle teknikker, på en måte som appellerer til samtidens estetikk. Min redesignstil bærer derfor preg av trender i tiden, samtidig som jeg søker en minimalisme som gjør at håndverket kommer frem som en del av det estetiske uttrykket.

Valg av materiale

I produksjon av ett par jeans, brukes det flere tusen liter vann og det benyttes helseskadelige kjemikalier som påvirker arbeiderne på fabrikkene. Ofte arbeider de under dårlige forhold med lange dager og lite fritid. Mennesker og dyr som lever i nærheten rammes også av fabrikkens utslipp (Höft & Jentzsch). Det er med andre ord noen som har betalt dyrt for at vi skal ha mulighet til å kjøpe mengder med billige bukser i butikken. I tillegg er det mange situasjoner der buksene ender opp med å aldri bli brukt. For meg er det viktig å sette fokus på jeansmaterialets egenskaper, i et forsøk på å formidle verdier som kanskje gjør at man beholder og bruker plagget lenger. Dette ser jeg som spesielt viktig med tanke på de enorme ressursene jeansproduksjon krever.

Daniel Miller og Sophie Woodward (2012, s. 9-10), beskriver hvordan jeans tidligere ble laget for sin slitestyrke og ble derfor mye brukt av arbeidere. I dag er de populære blant forbrukere flest og velges gjerne på grunn av komfort eller hva som blir sett i motebildet.

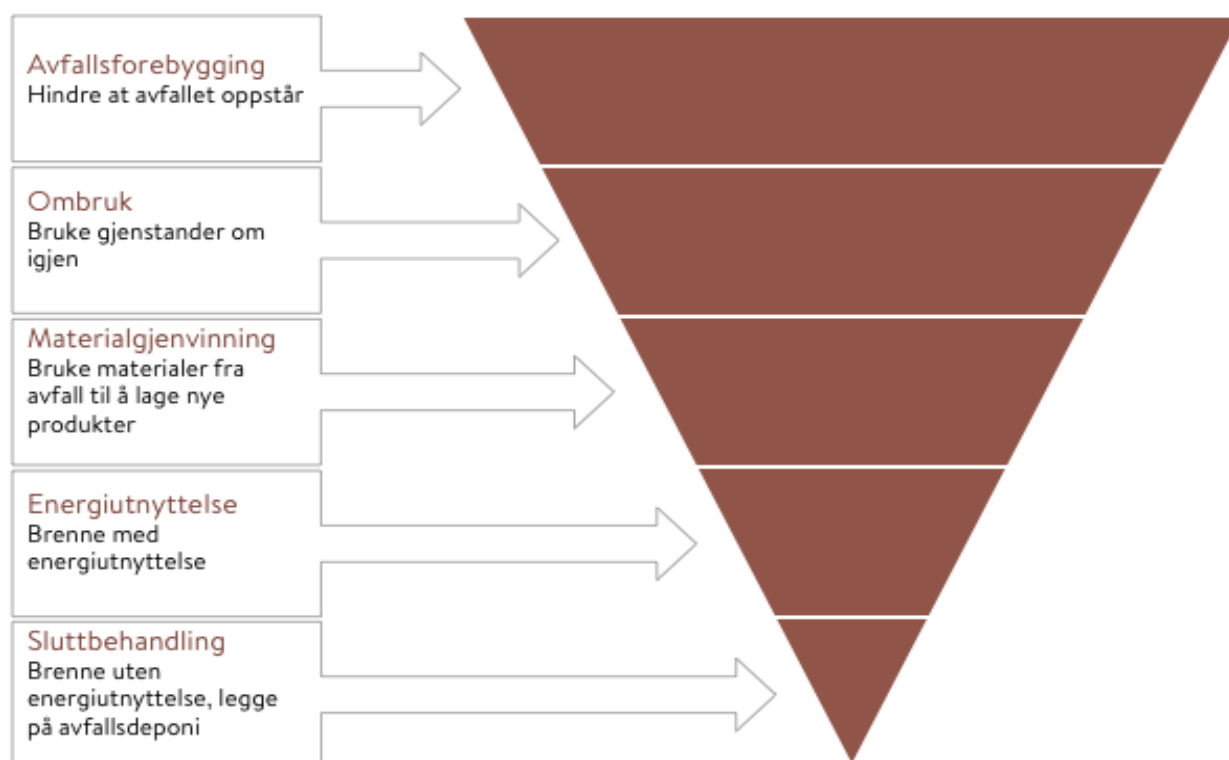
Måten materialet er vevd på gjør at buksen føles mykere ved bruk og den former seg etter forbrukerens kropp, noe som gjør at man gjerne får et personlig forhold til plagget.

I undersøkelsen Miller og Woodward gjorde som utgangspunkt for boken *Blue jeans: The Art of the Ordinary*, kommer det derimot frem at mange forbrukere ser det som en byrde å kjøpe et par jeans som passer godt og er behagelig i bruk. Her henviser de til utallige modeller og tekstilkvaliteter jeansmarkedet er fylt av, noe som gjør det vanskelig å velge. Forbrukerne uttaler seg om at de kjenner sin egen kropp og smak og vet hva de trives med. Samtidig føler de ofte på presset om å kjøpe andre typer jeans når moten endres (Miller & Woodward, 2012, s. 40-41). Det synliggjøres også at forholdet til plagget gjerne bygges opp over tid, noe som vil si at et velbrukt par med jeans kan være et eksempel på et godt forhold mellom forbruker og plagg (Miller & Woodward, s. 62).

Det er derimot ikke alltid slik at forholdet blir verken godt eller varig. Chapman viser til at avfall og overflod ofte er en følge av et mislykket forhold mellom forbruker og produkt (Chapman, 2015, s. 24-26). Denne problematikken kommer til syne i mengden jeans gjenbruksaktører som Fretex mottar daglig. I arbeidet med denne undersøkelsen har jeg selv tatt del i sorteringsprosessen på anlegget til Fretex i Oslo. Her dukker det stadig opp jeans i eksemplarisk stand, som enkelt kan selges videre. En annen varegruppe som også er dominant, er jeans med hull i skrittet. Typisk for disse er at de er tynnslitt på et lite område på innsiden av lårene, men tekstilet er gjerne solid og intakt på resten av buksen. Disse buksene kan være vanskelig å reparere, i frykt for å tiltrekke oppmerksomhet til uønskede plasser. En eventuell reparasjon fungerer også ofte i kun en kort periode, før det blir hull på nytt. Buksene egner seg ikke for videresalg og er heller ikke en ønsket eksportvare, siden de ikke kan brukes i sin nåværende tilstand. Dette gjør at neste steg blir materialgjenvinning.

I *forundersøkelsen* benyttet jeg avhendede olabukser fra venner og jeans kjøpt på loppemarked. Her merket jeg fort at jeg ikke ønsket å omforme bukser som fint kan brukes i den tilstanden de er. I *undersøkelsen* tok jeg derfor utgangspunkt i bukser med hull i skrittet, som ellers ville blitt sendt til gjenvinning.

Valget om å kun bruke bukser med hull kan forklares nærmere dersom man tar en titt på avfallspyramiden og dens nivåer (Figur 1). Pyramiden leses gjerne fra toppen og ned, hvor de mest gunstige valgene er skissert først. Dette vil si at det først og fremst er foretrukket å arbeide med *avfallsforebygging*, ved å hindre at avfallet oppstår i utgangspunktet. Neste steg er *ombruk*, hvor gjenstandene kan sendes videre til neste eier eller tillegges en ny funksjon ved å bruke de på en annen måte. Deretter kommer *materialgjenvinning*. Her blir materialet definert som avfall, som deretter blir utgangspunkt for produksjon av nye materialer. Denne metoden krever ofte store mengder med ressurser. Mot bunnen av pyramiden finner vi *energiutnyttelse*, hvor energien som oppstår ved å brenne avfall utnyttes. Til slutt finner vi *sluttbehandling*, som innebærer å brenne uten ressursutnyttelse, eller legge på avfallsdeponi. Det er samtidig viktig å være klar over at hver gang tingene går fra et nivå til et annet, vil det i mange tilfeller innebære bruk av ressurser i form av eksempelvis frakt, produksjon eller distribusjon. Det å beholde ting lenger, gjerne helt til de blir sendt til brenning eller deponering vil derfor være en måte å spare ressursene som kreves ved nivåskifter (Bråten & Kvalbein, 2014, s. 20-28). Jeg plasserer mitt redesignarbeid under nivå 2, ombruk.

Figur 1: Visuell fremstilling av avfallspyramiden (Miljødirektoratet, 2016), gjengitt av meg.

Undersøkelsen ser på muligheter for at en gjennomsnittlig forbruker kan gjennomføre redesignprosjekter i sitt eget hjem. Dette kan fungere ressursbesparende sammenlignet med ombruksarbeid utført av større aktører, hvor materialene gjerne må samles inn, sorteres, produseres og distribueres, før det når frem til sin nye eier. En avgjørende faktor for at denne teorien skal være valid er at forbrukerne har tilgang på de materialene de trenger. I et prosjekt kan det gå med flere par jeans og det er usannsynlig at én person har så mange ødelagte bukser liggende hjemme. Tar man utgangspunkt i at Fretex mottar mengder med hullede jeans daglig, kan det virke som dette er varer vi gjerne ønsker å bli kvitt og som det finnes mye av. Her ser jeg det som sannsynlig at dersom man kontakter venner og bekjente, er det god sjanse for å få tak i materialene en trenger. Hvis man fortsatt ikke har nok materialer kan det være aktuelt å kontakte loppemarkeder, eller større gjenbruksaktører. Siden hullede bukser ikke er noe de kan selge videre, vil det ofte være muligheter for å få til en avtale om tilgang på materialer gjennom dem.

Ved at materialene ikke alltid er i umiddelbar nærhet og at man må jobbe litt for å få tak i dem, ser jeg det som første steg i en bevisstgjøringsprosess. Teknikken med å sy snor gjør også at man kan starte arbeidet med én bukse og deretter fylle på med mer materiale underveis. Ved å etterspørre disse materialene kan det åpne for å se muligheter for å forvalte disse på andre måter, fremfor å sende de til materialgjenvinning. Kanskje kan det bidra til at gjenbruksaktørene utarbeider løsninger for å kunne fungere som materialleverandører. Et eksempel på dette kan være at skoler får mulighet til å bestille gjenbruksmaterialer til et prosjekt i kunst og håndverk, på lik linje som de kan kjøpe nye materialer fra andre leverandører.

2. Metode

Denne studien benytter en kvalitativ metode hvor jeg induktivt nærmer meg forskningsfeltet. Som utgangspunkt for undersøkelsen har jeg med meg mine egne subjektive erfaringer. Disse er med på å forme refleksjoner og tolkning av teori underveis. Ved å se redesign som et fenomen ønsker jeg gjennom individuell tilnærming å søke forståelse for tematikkens kompleksitet. Jeg har derfor valgt å arbeide praksisledet, samtidig som jeg støtter meg til teori for å videreutvikle og drive egen praksis fremover. Her er jeg avhengig av å reflektere med et kritisk blikk, i et forsøk på å løfte arbeidets relevans tilknyttet samtidens forbrukerkultur (Postholm, 2010, s. 17-54) .

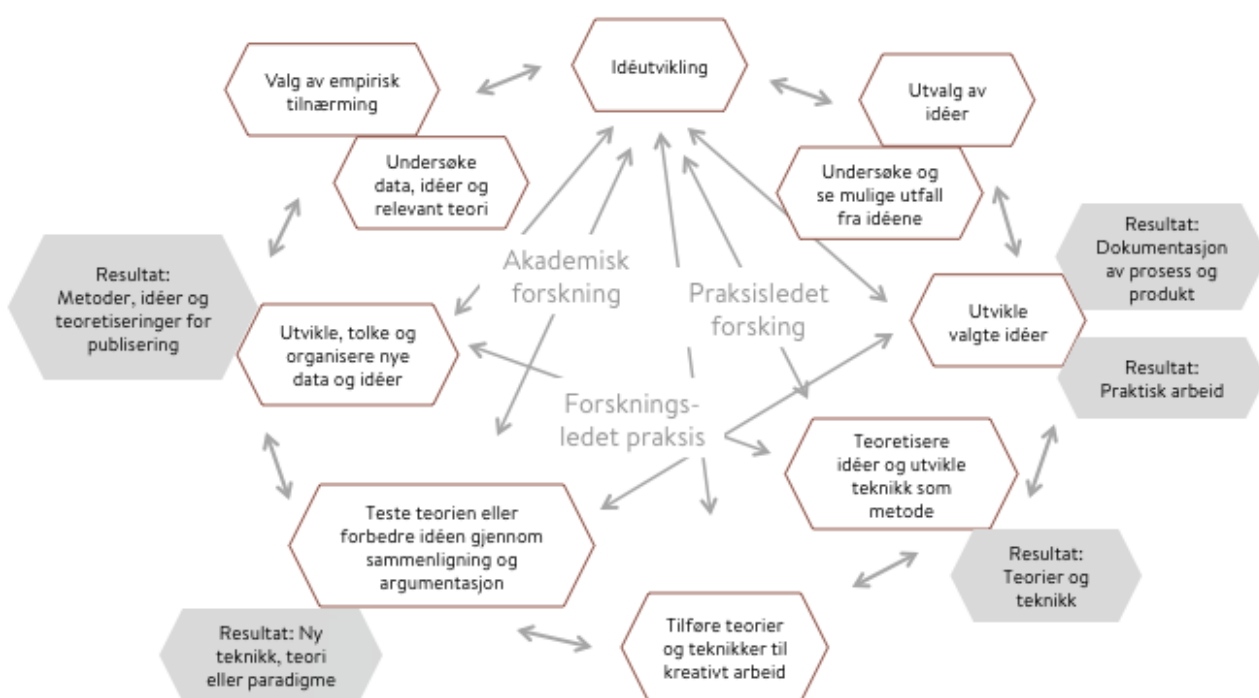
Praksisledet forskning

Hazel Smith og Roger Dean (2009) skriver om *practise led research* og *research led practise*. Jeg vil her omtale disse begrepene som praksisledet forskning og forskningsledet praksis. Den praksisledede forskningen er i stor grad styrt av fysiske utprøvinger, knyttet til praktisk arbeid. Forskningsledet praksis baserer seg i større grad på teori, som kan fungere som en inngang eller en veileder gjennom den praktiske undersøkelsen.

Ved å bruke begrepet praksisledet forskning refererer Smith og Dean til praktisk skapende arbeid som en form for forskning, men også en metode for å oppnå innsikt og innhente kunnskap. Resultat og prosess er likevel ofte avhengig av den skriftlige dokumentasjonen, for å kunne oppfylle kriteriene for å bli sett som forskning. Forskningsledet praksis beskrives derfor som noe som gjerne utfyller praksisledet forskning. Samtidig trekkes det frem at en teoretisk innfallsvinkel også kan føre til kreativt arbeid. Eksempler på dette kan være innenfor teknologi eller medisin, hvor forskningen har som mål å produsere et faktisk produkt. Her vises det til at de samme prinsippene også omhandler kreativ utfoldelse, hvor teoretiske perspektiver kan fungere som et kunnskapsgrunnlag for videre praktisk undersøkelse (Smith & Dean, 2009, s. 5-9).

Smith og Dean belyser hvordan en praktiker eller forsker ofte kan veksle mellom å jobbe forsknings- eller praksisledet. Ulike måter å arbeide på visualiserer de i sin modell *The iterative cyclic web* (Figur 2). Modellen viser hvordan man kan starte enten praktisk eller teoretisk og bevege seg i hvilken som helst retning. Det er også mulighet for å hoppe fra det ene til det andre. Her er det ikke forutbestemt hvilken rekkefølge ting skal gjøres og forskningens utvikling vil være avgjørende for hvilken retning man går. Modellen åpner også for at man fint kan gå tilbake til tidligere stadier dersom det er behov for det (Smith & Dean, 2009, s.19-25).

I mitt arbeid har jeg arbeidet på tvers av denne modellen, og vekslet mellom å undersøke praktisk, samt innhente relevant teori som påvirker mitt arbeid. De målene jeg har satt i min problemstilling gjør at jeg er avhengig av å tilnærme meg problematikken med en forforståelse forankret i teori. I lys av teorien kan det praktiske igjen få blomstre, ved at jeg undersøker taktile områder som kun kan utforskes gjennom praktisk arbeid. Det materielle har ledet prosessen fremover, men har spilt på teoretiske vurderinger underveis som har drevet arbeidet videre.

Figur 2 : Visuell fremstilling av *The iterative cyclic web* (Smith & Dean, 2009, s. 21), oversatt og gjengitt av meg.

Kunnskap og refleksjon

Donald Schön (2002) beskriver hvordan en praktiker gjerne handler på bakgrunn av erfaringer og tidligere tilegnet kunnskap, noe han omtaler som *kunnskap i handling*. I møte med et arbeid kan det oppstå situasjoner hvor det blir nødvendig å reflektere over egne handlinger for å komme frem til en løsning. Denne refleksjonen kan skje i handling, men også i etterkant. Dette omtaler Schön som *refleksjon i handling* og *refleksjon over handling* (Schön, 2002, s. 49-69).

Når en praktiker forsøker å løse et problem, søkes det etter å forstå situasjonen, samt finne en løsning. Her spiller praktikerens repertoar av tidligere erfaringer en viktig rolle for hvordan den aktuelle situasjonen oppfattes. Disse erfaringene vil kun ha en innledende rolle i det å reflektere over den aktuelle situasjonen. Det man allerede kan og vet, vil ofte sette utgangspunkt for hvordan man går frem for å forstå og løse problemet. Deretter blir det nødvendig å foreta en praktisk undersøkelse for å se hvordan disse teoriene fungerer i praksis (Schön, 2002, s. 134-141). Schön beskriver denne prosessen som en reflekterende samtale med situasjonen. Han trekker frem at det ofte oppstår en form for kommunikasjon mellom praktikerens, situasjonen og prosjektet, som bidrar til å drive arbeidet fremover. Gjennom å gjøre utprøvinger og teste underveis vil man kunne få svar som gjør det lettere å utføre nødvendige endringer og ta gode valg (Schön, 2002, s.78-79).

I artikkelen *Kritisk refleksjon og systemorientert design - Bevisstgjøring og endringskompetanse gjennom Utdanning for bærekraftig forbruk* trekker Eva Lutnæs (2015) frem hvordan Schön arbeidet for å bygge en bro mellom akademia og kompetanse innenfor profesjonell praksis. Hun refererer til hvordan Schön viser til at læring og teoretisering skjer når praktikere tar avgjørelser, definerer problemer og designer løsninger. For å finne løsninger for et mer bærekraftig forbruk, ser Lutnæs det som avgjørende at praktikerens tar på seg rollen som forbruker i sitt arbeid. Hun presiserer at ulikheten mellom den profesjonelle praktikerens og forbrukeren ligger i at forbrukeren i større grad tar valg på grunnlag av egne preferanser og verdier. Disse valgene blir ofte tatt basert på en intuisjon eller en forforståelse, noe som gjør det vanskelig å forklare hvorfor man gjør som man gjør.

Lutnæs ser med dette muligheter for at *refleksjon i handling* og *refleksjon over handling* kan gjøre at man tar mer bevisste valg når det kommer til forbruk. Her trekker hun frem at det kan være lettere for en forsker å se løsninger relatert til forbrukere, dersom undersøkelsen baseres på egne refleksjoner i møte med hverdagslige produkter (Lutnæs, 2015, s. 4-5).

I mitt arbeid har jeg plassert meg selv i rollen som forbruker og benytter begrepene *kunnskap i handling*, *refleksjon i handling* og *refleksjon over handling* aktivt. Når jeg omtaler kunnskap i handling knytter jeg dette til min forforståelse og hvilke kunnskaper jeg har tilegnet meg før jeg startet det praktiske arbeidet. Ved å vise til refleksjon i handling trekker jeg frem de valgene som er gjort underveis, gjerne i møte med uforutsette utfordringer. Refleksjon over handling oppsummerer hvordan jeg vurderer produktet i etterkant, knyttet opp mot kriteriene *håndverk*, *ressursbruk* og *tilknytning og bevissthet*.

Mine personlige vurderinger har spilt en stor rolle i prosessen. Dette i likhet med at forbrukernes valg er basert på individuelle preferanser. Ved å forske på meg selv kan jeg kanskje noe om egne refleksjoner og hvordan disse påvirker meg. Sett med et mer overordnet blick er det likevel ikke usannsynlig at andre forbrukere som står ovenfor lignende utfordringer kan relatere til funn gjort her.

Hermeneutisk tilnærming

Bengt Molander nevner i sin bok *Kunnskap i handling* (1996, s.139), at arbeid med refleksjon rundt praksis vil være preget av en hermeneutisk tankegang. Her jobbes det med en utvalgt del innenfor valgt problematikk, og gjennom refleksjon søker man forståelse for hvordan denne delen henger sammen med en større helhet (Molander, 1996, s. 69-70).

Hermeneutikken faller under humaniora, som skiller seg fra naturvitenskapen ved at målet er å forstå fremfor å forklare. Her søker man gjerne forståelse gjennom fortolkende praksis. Innenfor den aletiske hermeneutikken blir forståelse sett på som en naturlig del av menneskets liv. Denne forståelsen kan bli brukt som utgangspunkt for en utforskningsprosess, og omtales gjerne som en forforståelse (Alvesson & Sköldberg, 2009, s.91-140).

I arbeidet med denne masteroppgaven har jeg tatt utgangspunkt i egen forforståelse basert på min livsverden. Ved å veksle mellom teori og praksis er det undersøkt muligheter for å oppnå en annen forståelse av tematikken. Min vei kan visualiseres gjennom en hermeneutisk spiral (Figur 3). Her kommer det frem hvordan forståelsen endret seg underveis og la grunnlag for å undersøke nye områder, som igjen endret min forståelseshorisont.

Fase 5

Arbeid med ressursutnyttelse gjennom redesignarbeid kan skape tilknytning til ting og bevissthet rundt forbruk.

Fase 4

Arbeid med redesign kan legge til rette for å se sammenhenger i et større perspektiv.

Fase 3

Et godt resultat er avhengig av egne verdier, samt holdninger og engasjement rundt det å utføre et arbeid.

Fase 2

Som nybegynner med liten kompetanse om håndverk og design er det vanskelig å oppnå et resultat som er foretrukket fremfor nye varer på markedet.

Fase 1

Redesign sett i et forbrukerperspektiv blir fremstilt på en måte som formidler holdninger tilknyttet ressursutnyttelse i liten grad.

FORSTÅELSE

Drøfting: Egne refleksjoner knyttet til det praktiske arbeidet er sett i sammenheng med teorier som omhandler håndverk, tilknytning til ting og bevissthet rundt forbruk.

Undersøkelse: Ser at utfordringer møtt i arbeid med makrameteknikk har skapt økt tilknytning til produktet. Arbeidet har også lagt grunnlag for å innhente ny kunnskap og gjennom utforsking i materiale er det tilegnet nye ferdigheter.

Teori: Finner støtte til oppfatningen om at verdiskaping er avhengig av personlig innstilling og forståelse hos teoretikere som blant annet: Sennet, Chapman, Adamson, Vetlesen og Kagan.

Forundersøkelse: Utforsking av muligheter for å utnytte brukt jeansmateriale i arbeid med redesign viser at tidligere erfaring innenfor valgt teknikk ikke er avgjørende for et godt resultat.

Orientering i feltet: Redesign innenfor industrien, kunstfeltet og akademia har ulikt fokus ettersom aktørene har forskjellig bakgrunn og kunnskap.

PROSESS

Figur 3: Hermeneutisk spiral som viser min vei gjennom undersøkelsen, illustrert av meg.

Fase 1

Redesign sett i et forbrukerperspektiv blir fremstilt på en måte som formidler holdninger tilknyttet ressursutnyttelse i liten grad.

Ved inngangen til prosjektet stilte jeg meg kritisk til hvordan redesign blir fremstilt som en enkel måte å få seg noe nytt kjapt. Dette kommer spesielt til syne i formidling rettet mot forbrukere i form av sosiale medier, eller eksempelvis Symesterskapet på NRK. Selv ser jeg redesign som en måte å forvalte ressursene på en bedre måte enn de blir i utgangspunktet. Dette resulterer ofte i en tidkrevende prosess, hvor det er viktig at arbeidet utføres med flid og presisjon for å oppnå et godt resultat.

Denne måten å se på redesign kommer i større grad til syne innenfor kunstfeltet. Her blir redesignarbeider vurdert på lik linje som andre verk. Lignende tendenser vises også innenfor designbransjen, når det er snakk om redesign utført av profesjonelle utøvere. Eksempler på arbeider som har fått et mer eksklusivt preg er teppekåpene til Maja stabel, eller produkter JF Curated sine samarbeidspartnere produserer av brukte materialer. Disse aktørene har til felles at de i hovedsak har fokus på produksjon av kvalitetsvarer. De har samtidig solid kunnskap rundt tematikken og erfaring med designarbeid. Produktene blir som regel også laget av personer med designfaglig bakgrunn eller evne til å utføre et godt håndverk. Det at de benytter gjenbruksmaterialer kan bli sett som en bonus, fremfor grunnlaget for å utføre arbeidet.

Innenfor akademia under utdanningsretningen fagdidaktikk kunst og design, er det skrevet flere masteroppgaver med fokus på å gjøre redesign til noe lystbetont og trendy. Her formidles enkle løsninger for forbrukeren, samtidig som holdninger og verdier knyttet redesignprosessen blir vektlagt. Det estetiske skiller seg likevel fra produkter laget av mer erfarne utøvere. Dette gjør at produktene man lager selv ofte ikke kan konkurrere med nye varer på markedet. Redesignede produkter blir derfor ofte sett som noe man lager i tillegg, fremfor noe som erstatter nye kjøp.

Fase 2

Som nybegynner med liten kompetanse om håndverk og design er det vanskelig å oppnå et resultat som er foretrukket fremfor nye varer på markedet.

Tatt i betraktning egne observasjoner av aktører som jobber i feltet synes det å virke som en gjenganger at det trengs kompetanse for å kunne oppnå et godt resultat som legger grunnlag for at man bruker noe lenger og tar vare på det videre. Jeg gikk derfor inn i *forundersøkelsen* med fokus på å finne måter en kan utnytte brukt jeansmateriale på, hvor jeg forsøkte utfordre tankegangen om hva som er avgjørende for et godt resultat. Her ble det benyttet sømteknikker jeg var kjent med, men også makraméteknikk og mønsterkonstruksjon jeg ikke hadde arbeidet med tidligere. Dette synliggjorde at resultatet ikke nødvendigvis var avhengig av hvilken kunnskap jeg hadde om den aktuelle håndverksteknikken ved starten av prosjektet. Det som viste seg å være viktige faktorer var materialets egnethet og om jeg tok meg tid til å lete etter gode måter å gjennomføre det praktiske arbeidet på. Håndverksteknikken trenger ikke nødvendigvis være krevende eller avansert for at resultatet skal bli godt.

Fase 3

Et godt resultat er avhengig av egne verdier, samt holdninger og engasjement rundt det å utføre et arbeid.

I etterkant av *forundersøkelsen* kunne jeg tydelig se sammenheng mellom mine erfaringer og de aktuelle teoriene jeg har valgt å trekke frem i denne masteroppgaven. Gjennom arbeid med materialer kan det åpne opp for å se verdien av et håndverk i et større bilde. Når det gjelder håndverk støtter jeg meg spesielt til Richard Sennet og Mikkel B. Tin. For å plassere håndverket i en større sammenheng finner jeg interessante tolkninger hos Glenn Adamson og Jonathan Chapman som setter fokus på tilknytning til ting. Arne Johan Vetlesen og Sacha Kagan viser på sin side til muligheter for å skape forståelse for hvordan ting henger sammen ved å selv erfare i arbeid med materialer. Artikler basert på Statens institutt for forbruksforskning (SIFO) sine funn viser også til nyttige perspektiver.

Fase 4

Arbeid med redesign kan legge til rette for å se sammenhenger i et større perspektiv.

Med denne forståelsen gikk jeg inn i *undersøkelsen* som er tett knyttet til min problemstilling. Her ser jeg nærmere på hva som skjer i møte med materialer og håndverk når det gjelder tilknytning til ting og bevissthet rundt forbruk.

I *undersøkelsen* valgte jeg å arbeide videre med knyteteknikk. Tiden som er brukt og engasjementet som er lagt ned har bidratt til personlig tilknytning til produktene. Samtidig har arbeidet utvidet min forståelseshorisont. Jeg ser sammenheng mellom teori og praksis på en måte som kan ha innvirkning på mitt forbruksmønster. Dette ved at jeg gjennom å arbeide tett på materialene i større grad er blitt bevisst deres egenskaper og ressursene det kreves for å produsere et produkt.

Fase 5

Arbeid med ressursutnyttelse gjennom redesignarbeid kan skape tilknytning til ting og bevissthet rundt forbruk.

Refleksjoner tilknyttet det praktiske arbeidet har gitt meg en forståelse av at redesign handler om mye mer enn den fysiske jobben som blir utført. Det er dermed ikke gitt at det er avgjørende med høy håndverksmessig kompetanse for å kunne bidra til god ressursutnyttelse. Holdninger og innstilling til arbeidet vil også ha innvirkning på utbyttet av prosessen og i hvilken grad det har oppstått verdi. Det kan stilles spørsmål ved om verdien ligger i å utnytte ressursene i det aktuelle prosjektet, eller om refleksjoner som kan bidra til holdningsendring på et større plan er det mest verdifulle i prosessen. Dette drøftes avslutningsvis i oppgaven, sett i lys av relevant teori presentert i kapittel tre.

3. Aktuell teori

Håndverk

Innenfor redesign ser jeg håndverket som en avgjørende faktor for god ressursutnyttelse. I det følgende vil jeg derfor se nærmere på hvordan håndverkeren kan påvirke resultatet, og hvordan tradisjonshåndverket kan prege en prosess. Det presenteres også refleksjoner rundt hvordan man gjennom håndverket kan oppnå en form for kroppslig erfaring.

Håndverkeren

Å være håndverker er gjerne knyttet til det å praktisere en profesjon, men er det nødvendigvis slik at man må ha en utdanning for å drive med håndverk? Richard Sennet ytrer i sin bok *The Craftsman* (2008) meninger om at håndverk ikke nødvendigvis er forbeholdt de som er fagutdannet, eller de som har arbeidet titusener med timer innenfor faget. Han understreker at den viktigste faktoren for å utføre et godt arbeid kan være håndverkerens motivasjon. Dersom man har ønske om å gjøre en god jobb og er villig til å legge ned tid og engasjement i et prosjekt kommer dette ofte til syne i resultatet. Sennet viser samtidig til at det i dagens samfunn ofte er fokus på raske løsninger. Dette kan gjøre at man er mindre engasjert og fort kan miste motivasjonen dersom det oppstår vanskeligheter. Her trekker han frem viktigheten av å kunne sette seg ned med et prosjekt og gi seg selv tid og rom for å utforske håndverket og verdsette prosessen.

Sennet nevner at man som håndverker vil kunne kjenne seg dratt mellom perfektjonisme og funksjonalitet. Dersom kravene til utførelsen av et håndverk er at det alltid skal være perfekt, vil man sjelden eller aldri bli fornøyd. Det kan også virke uoverkommelig å lære seg noe nytt. Er man derimot drevet av å få noe til å fungere, eller å levere til en avtalt tid, kan dette i noen tilfeller gå på bekostning av produktets resultat og holdbarhet (Sennet 2008, s. 45- 52). Samtidig viser Sennet til faren ved å heve håndverket for høyt, slik at det blir utilgjengelig for folk flest. Med dette trekker han frem viktigheten av å kunne balansere perfektjonisme og funksjonalitet (Sennet 2008, s. 242-267).

Ved å lære seg et håndverk vil man etter hvert innarbeide et repertoar av erfaringer og ferdigheter. Sennet viser til at dersom avgjørelser blir tatt basert på tidligere ervervet kunnskap, gir dette forutsetninger for et godt resultat. Et viktig poeng til ettertanke er at det kreves trening og tid for å oppnå denne kompetansen. Det vil derfor være urealistisk å forvente at man som nybegynner skal kunne levere på samme nivå som en med solid praktisk erfaring. Dette bør likevel ikke stå til hinder for å starte et prosjekt, så lenge man har motivasjon og vilje til å bruke tid for å finne løsninger underveis i prosessen (Sennet 2008, s. 50).

Fra et forbrukerperspektiv ser jeg det som viktig å ufarliggjøre håndverksprosessen for å få flere engasjert. Her kan man finne støtte i Sennet sine teorier, som viser til at et godt resultat ikke nødvendigvis avhenger av solid kompetanse. Her blir det viktig å formidle at en vel så viktig faktor for å lykkes kan være holdningene man går inn i arbeidet med.

Tradisjonshåndverk

Mikkel B. Tin (2011) beskriver hvordan dagens håndverksteknikker har blitt til som et resultat av en nødvendighet. I dagens samfunn er vi ikke lenger avhengige av å utøve et håndverk for å skaffe det vi trenger. Vi kan likevel kjenne på en følelse av tilfredsstillelse ved å skape ting med hendene. Teoretisk har vi utviklet oss mye de siste 500 årene, men innenfor håndverket kan man ikke nødvendigvis si at en har kommet så mye lenger. De kroppslige mulighetene for hva som kan utføres håndverksteknisk er begrenset. Dette kan gjøre det vanskelig å gjøre tradisjonshåndverket aktuelt i en tid hvor nye industrielle løsninger er tatt i bruk (Tin, 2011, s. 11-15).

Tradisjonshåndverket handler om å gå inn for å lære et håndverk, slik at det blir en integrert del av det en kan. Tin ser kunnskap om de grunnleggende spillereglene som nødvendig for å utvikle nye idéer og måter å arbeide på. Evnen til å utnytte tradisjonshåndverkets spillerom vil dermed være et resultat av håndverkerens praktiske ferdigheter, uavhengig av teoretisk bakgrunn. Det beskrives også som et viktig poeng å sette sitt eget preg på en håndverksteknikk, for å videreutvikle og aktualisere den i samtiden (Tin, 2011, s.215-218).

I artikkelen *Redesign of Garments in General Education: A Path to Reduced Consumption* setter Monica Schlanbusch Orheim og Liv Merete Nielsen fokus på at barn og unge i dag mer enn gjerne vil skape, men ofte mangler evnene til å gjennomføre arbeidet. Her viser de til at det kan være nødvendig å fokusere på enkle teknikker som gir nybegynnere verktøy de kan bruke som et utgangspunkt for å gjøre en god jobb og lage et plagg de er stolt av. Denne fremgangsmåten blir trukket frem som viktig for at det ikke skal bli laget ting som ender opp med å bli lagret innerst i skapet og kastet etter en stund (Orheim & Nielsen, 2017).

Måten Orheim og Nielsen setter fokus på enkle teknikker relaterer jeg til hvordan Tin omtaler tradisjonshåndverket. Som nybegynner vil det være aktuelt å basere seg på grunnleggende håndverksteknikker, som senere kan videreutvikles. Ved å gjøre teknikken til sin egen kan det også åpne for å finne muligheter som gjør de mer ressurseffektive og tilpasset utfordringene vi står ovenfor i vår samtid.

Kroppslig erfaring

Sennet viser til at det å lære seg et nytt håndverk krever øvelse, hvor det nevnes at det gjerne tar ti tusen timer før man mestrer en ny praksis. Etter å ha utført gjentakende handlinger med mål om å trene opp håndverkskompetansen vil man i økende grad handle på automatikk. Dette ser Sennet som et resultat av innøvd kompetanse. Ved å bli godt kjent med en teknikk legger det grunnlag for å i større grad kunne forutse utfall av handlinger før de gjøres. Siden denne tankeprosessen for det meste foregår ubevisst, kan det gjøre at man får en følelse av at arbeidet går av seg selv. Denne opplevelsen omtales gjerne som kroppslig erfaring (Sennet, 2008, s. 149-178).

Tilknytning til ting

I dagens samfunn kan det synes å være en mangel på tilknytning til ting, hvor relasjonen til det en omgir seg med er overfladisk eller i mange tilfeller ikke-eksisterende. Dette kommer gjerne til syne i hvordan man opptrer i samhandling med de tingene vi omgir oss med.

Materiell forståelse

Glenn Adamson (2018) beskriver hvordan tilknytningen til ting har endret seg dramatisk de siste tiårene. Det er utarbeidet teknologi og tjenester for det meste, som gjør at vi ikke

lenger har behov for å ha kunnskap om de materielle tingene vi omgir oss med for å leve et godt liv. Manglende behov for å forstå hvordan ting er laget eller hvor de kommer fra kan gjøre at det er lett å få et distansert forhold til dem. Dette fører i mange tilfeller til at vi ender opp med å verdsette tingene i liten grad. Adamson beskriver mangelen på tilknytning og uvitenhet rundt materialer som en av de største problemene med vår forbrukerkultur. Han setter fokus på at økt kunnskap om tingenes historie kan legge grunnlag for å ta valg som er bedre for oss selv og verden (Adamson, 2018, s. 1-10).

I samtiden er det mye snakk om hvilke valg man som forbruker kan og burde ta. Arne Johan Vetlesen (2015) trekker frem at det ikke holder å kun teoretisere miljøproblematikken vi står ovenfor, man må oppleve naturen. Gjennom selv å oppleve vil man komme nærmere en forståelse av hvilken tilknytning vi har til verden rundt oss. Vetlesen peker på et antroposentrisk livssyn, som hever menneskene over alt annet. Mennesket har tatt sin plass i verden og gitt seg selv rett til å handle på bekostning av andre levende organismer for å fremme egne behov. Mål for velstand og utvikling har skapt en selvopptatt kultur som kan føre til at problematikken som kan være til hinder for ytterligere vekst fornektes. I Vesten er det et stort overforbruk, selv om man har kunnskaper om at det andre steder finnes større mer omfattende behov for ressurser. Dette kan forklares i grådigheten som ligger i menneskets natur. Selv om man vet at det en gjør går på bekostning av andre velger man likevel ikke å endre seg dersom endring vil gå ut over egen velstand (Vetlesen, 2015, s. 1-21).

Relasjon og samhandling

Jonathan Chapman (2015) ser det som avgjørende å skape en større grad av tilknytning mellom mennesker og ting. I boken *Emotionally durable design* viser han til at mye av det som kastes fortsatt er fullt brukbart og stiller med dette spørsmål ved om det hjelper å designe ting som varer lenge, dersom ingen vil ha dem. Det at man kvitter seg med velfungerende ting kan bli sett som et resultat av mangel på nærhet og relasjon mellom menneske og produkt. Utfordringen med å legge grunnlag for en vedvarende relasjon kan være at mennesket er i stadig utvikling, mens tingenes statiske tilstand gjør at de fort kan bli sett på som utdatert. Samtidig presenteres det som svært vanskelig for en designer å forutse hvilken relasjon som vil kunne oppstå mellom forbruker og produkt. Her handler det ofte mer om innstillingen til den enkelte i møtet med produktet og et personlig ønske om å binde seg til en langvarig relasjon (Chapman, 2015, s. 63-86).

Bevissthet rundt forbruk

Med utgangspunkt i at holdninger og handlinger er knyttet til kunnskap og den enkeltes oppfatning av verden, vil det være aktuelt å arbeide for bevissthet rundt forbruk gjennom formidling av tematikken på ulike måter. Her synes det å være hensiktsmessig å fremme engasjement på et personlig plan, som samtidig aktiviserer mottaker.

Bærekraftig utvikling

Bærekraftig utvikling defineres av De forente nasjoner (FN) som en utvikling som tilfredsstillers dagens behov uten å ødelegge fremtidige generasjoners muligheter til å tilfredsstillere sine. I arbeidet for bærekraftig utvikling ser man på tre områder: sosiale forhold, økonomi og miljø. Det er utarbeidet 17 bærekraftsmål som danner grunnlaget for en felles arbeidsplan for verden. Formålet med denne er å utrydde fattigdom, bekjempe ulikhet og stoppe klimaendringene innen 2030. Mål 12 omhandler ansvarlig forbruk og produksjon. Her trekkes det frem viktigheten av at hver enkelt forbruker må gjøre endringer for at vi kan nå dette målet. Selv om arbeidet er delt inn i 17 ulike mål er det viktig å være bevisst at de ulike målene henger sammen. Tiltak som gjøres innenfor ett område vil derfor mest sannsynlig ha innvirkning på de andre (FN-Sambandet United Nations Association of Norway, 2019). Bærekraftsmålene er noe som er kjent for mange, men tanker om hvordan man best kan arbeide med disse synes å variere.

Sacha Kagan (2012) trekker frem fundamentale spørsmål som kan være nyttige å reflektere rundt når en snakker om et bærekraftig samfunn. Hva er et godt liv, hva betyr det å leve godt sammen og hvilken type velstand vil et bærekraftig samfunn strebe etter? Han mener det moderne samfunnets syn på realiteten handler om at vi ser verden rundt oss slik vi tror den er, og handler dermed ut fra dette. Det trekkes frem at i Europa og i den vestlige verden er ofte velstand knyttet opp mot økonomisk vekst og materiell tilgjengelighet. Her er det behov for en mental endring hos den enkelte for at vi skal klare å gjøre en endring. Kagan viser til eksempler hvor små grupper kan gjøre en forskjell ved å dra i gang aksjoner med mål om å fremme et budskap. Med dette peker han på at miljørettede bevegelser som kan virke som en forbigående trend faktisk kan skape en varig endring hos enkelte. Erfaringer en får ved å delta selv eller følge en prosess kan endre måten man ser på verden og dermed også hvilke valg man tar (Kagan, 2012, s. 10-17).

Forbrukerkultur

Forbrukersamfunnets jag etter konsum kan forklares i lys av Gernot Böhme (2008/2001) sin teori om at vi i samtiden styres av et iscenesettelsesbehov. Her beskriver han hvordan vår trang til å konsumere ikke nødvendigvis er knyttet til et faktisk behov, men er heller noe som forbindes med en tilfredsstillende følelse. En skaffer seg nye ting fordi man begjærer dem, og speiler seg i glansen og statusen det gir å eie dem. Samtidens ønske om slike gjenstander bygger opp under en kapitalistisk tanke som kan være med å underbygge forbrukersamfunnet slik vi kjenner det i dag. Böhme trekker frem at noe vakkert og attraktivt som oppfyller kriteriene for å dekke et iscenesettelsesbehov fort kan gjøre en blind for påvirkningen dette produktet har på samfunn og miljø (Böhme, 2008/2001, s. 519-532).

Jonathan Chapman (2015) beskriver konsum som en naturlig del av menneskets behov for å stimuleres og utvikles. Det å konsumere kan være en måte å si noe om hvem man er, eller ønsker å være. Begrepet konsum knyttes som regel til materielle ting og er gjerne negativt ladet, etterfulgt av en formaning om å minske forbruket. For mange er forbruk en naturlig del av hverdagen og det kan bli sett som svært krevende å konsumere mindre. Chapman viser derimot til at konsum ikke nødvendigvis trenger å dreie seg om det materielle. Det kan også handle om goder som oksygen og sollys, eller erfaringer man får gjennom opplevelser (Chapman, 2015, s. 31-62). Kanskje kan behovet for å konsumere tilfredsstilles på andre måter enn materielt forbruk?

Fra et forbrukerperspektiv setter Chapman fokus på at det kan være lite produktivt å formidle statistikker over de ulike måtene vi skader planeten på i dag, i håp om at forbrukerne skal ta til fornuft. Ved å komme med formaninger om å begrense og slutte med ting som av mange blir betraktet som goder i samfunnet kan det oppstå en motvilje til å bidra og i verste fall resultere i fornektelse av problematikken (Chapman, 2015, s. 31-62). Med dette viser Chapman til en større sannsynlighet for endring ved at mer attraktive alternativer enn de nåværende blir presentert (Chapman, 2015, s. 86). Her kan det tenkes at dersom man setter fokus på gode alternativer vil det skje positive endringer som en naturlig følge av dette.

Ansvar for endring

Det råder uenighet om hva som er de beste tiltakene for å fremme en mer bærekraftig utvikling. Uenigheten er ofte knyttet til diskusjonen om hvem som skal ansvarliggjøres for endringen. Dersom myndighetene tillegges stort ansvar vil det kunne resultere i påbud, forbud og økonomisk styring. Slike tiltak blir gjerne sett som ekstreme og mindre ideelle. Det snakkes derfor om at næringslivet burde ta produsent og formidlingsansvar i større grad. Samtidig vurderes forbrukerne som en viktig faktor, hvor de også kan bli stilt ansvarlige for sitt forbruk og sine valg. Tidligere var tanken at forbrukere måtte læres opp til riktige holdninger som så ville utløse miljøriktige handlinger. I dag kan det synes å være en enighet om at holdningers betydning for handling var overdrevet. I motsatt fall kan det virke som om handlinger kan være med å påvirke holdninger. Er man vant til å pante flasker kan det føre til at man starter å reflektere over hvorfor man panter. Det har derimot liten effekt å være positiv til panting dersom det ikke finnes en panteordning. Med dette blir det aktuelt å se på muligheter for å gjøre de løsningene som er mest optimale for samfunnet, det mest attraktive valget for enkeltindividet (Grimstad Klepp et al., 2018, s. 1-8).

Parallelt med diskusjonen om hva som burde gjøres kan det virke som det i flere sammenhenger også skjer en form for fraskrivelse av ansvar. Et eksempel på dette kan synliggjøres gjennom måten vi ser på avhending av produkter, hvor tekstiler er et godt eksempel. Å levere tøy til gjenbruk blir ofte sett som en god måte å kvitte seg med ting en selv ikke lenger ønsker, slik at andre kan få glede av dem. I realiteten er det ikke helt slik det fungerer, da det tyder på at markedet starter å bli mettet, og det finnes ikke et godt system for å kvitte seg med alle de uønskede tekstilene på verdensbasis (Viseth, 2018). Idéen om gjenbruk var i utgangspunktet god. Likevel tyder det på at dersom det blir brukt som en enkel måte å kvitte seg med personlig overflod, samtidig som man opprettholder eller øker forbruket av nye ting, vil det ha liten effekt totalt sett. En slik utvikling beskriver Sissel Gunnerød som *reboundeffekten* (Gunnerød, 2014, s. 159-163). Dette kan tyde på at det er nødvendig at den enkelte tar ansvar for eget forbruk. Her er det viktig å huske på at det å ta vare på og bruke plaggene lenger gjerne er det som har mest positiv effekt.

4. Inspirasjon for eget arbeid

Eva Kittelsen

Eva Kittelsen har utdanning innen mote- og tekstildesign og arbeider for det etiske klesmerket Fair & Square. Hun er opptatt av å ta vare på tingene rundt seg og jobber også med synlig reparasjon av plagg. I motsetning til andre som legger fokus på at det skal være fort gjort å reparere, ønsker Kittelsen at reparasjon skal bli sett som en hobby. Hun henter inspirasjon fra den japanske reparasjonsteknikken Kintsugi og er dermed opptatt av å gi det som blir reparert en høyere verdi. Kittelsen trekker frem reparasjon som noe positivt for miljøet, men også for det mentale. Gjennom reparasjon kan man lære å sette pris på det uperfekte i seg selv og andre, noe som kan være viktig i et samfunn som tilsynelatende kaster bort alt som ikke er plettfritt. Hun legger frem tanker om at det å reparere i en ideell verden burde bli sett som et symbol på velstand, nettopp fordi det i mange tilfeller krever tidkrevende håndarbeid for å utføre en reparasjon. Selv om hun har et ønske om at reparasjonspraksis skal bli en del av den enkeltes hverdag, sier hun ikke at alle skal slutte å kjøpe nytt (Kittelsen, 2018). I denne sammenheng trekker hun frem at det er viktig å være bevisst hva man kjøper og henviser til sin egen huskeregel: “If it’s not worth mending it’s not worth buying” (Figur 4).

Tanker om reparasjon, miljø og bærekraft, deler Kittelsen gjennom sin Instagramkonto Evakittelsen, og egen nettside. Her kan man følge hennes prosesser og få idéer til eget reparasjonsarbeid (Figur 5 og 6). Hun skriver også tekster som inviterer til å stoppe opp og tenke over eget forbruk. Her legger Kittelsen frem reparasjonsprosessene på en personlig måte, noe som kan gjøre at andre kan relatere til prosessen og la seg inspirere. Ved å vise frem sine dagligdagse handlinger kan det virke som at hun har bidratt til å skape økt oppmerksomhet rundt reparasjonspraksis.

Måten Kittelsen jobber på og verdiene hun formidler er noe jeg lar meg inspirere av. Spesielt hvordan hun snakker om reparasjon som positivt for hele mennesket. Ved å reparere klær ser jeg dermed muligheter for å bearbeide tanker og jobbe med indre prosesser knyttet til bevissthet og relasjon også på andre områder i livet.

Figur 4: Eva Kittelsens egen huskeregel brodert på tekstil. Foto: Estera Johnsrud, gjengitt med tillatelse.

Figur 5: Stoppede sokker av Eva Kittelsen.
Foto: Estera Johnsrud, gjengitt med tillatelse.

Figur 6: Bier brodert av Eva Kittelsen.
Foto: Estera Johnsrud, gjengitt med tillatelse.

Kintsugi

Kintsugi er en japansk teknikk brukt for å reparere ødelagt keramikk, datert tilbake til 1600-tallet. Her benyttes plantebasert sammenføyningsmiddel, og gull- eller sølvpulver blir børstet på for å synliggjøre reparasjonen. Kintsugi handler om å verdsette ting med feil eller mangler, ved å utføre handlinger som får de til å vare lenger (Keulemans, 2016). Klesmerket Golden Joinery viser også et eksempel på hvordan denne tankegangen er videreført til å omhandle tekstiler, ved å utføre synlig reparasjon med gulltråd (Golden Joinery, u.å).

Mitt arbeid er inspirert av denne tankegangen ved å sette fokus på arbeid med omtanke. Jeg ønsker at håndverket i seg selv skal kunne skape verdi, nettopp fordi arbeidet som legges ned er verdifullt. Ved å benytte brukte materialer og synliggjøre tradisjonelle teknikker ønsker jeg å vise at dette kan være gull verdt i seg selv, også uten gullfargede elementer.

Maja Stabel

Maja Stabel er utdannet klesdesigner ved Høgskolen i Oslo Akershus og arbeider for å lage mote som er bra for mennesker og miljø. Hun er nå i gang med produksjon av *teppekåpen* som er laget ved bruk av zero waste design (Figur 7). Her har hun fokus på å bruke hele teppet i designet ved å legge rektangulære mønsterdeler tett inntil hverandre (Halseth Stenberg, 2019). Stabel nevner at hun i utgangspunktet tenker at verden ikke trenger flere klesdesignere, noe som har ført til at hun gjør ting litt annerledes. Ved å produsere lokalt har hun kunnet starte opp et samarbeid med Noris, omstillingsprogrammet i Indre Fosen. Her jobber de for å gi arbeid til blant annet utviklingshemmede, ungdom og innvandrere som trenger arbeid. Hun ønsker med dette å gi klærne en merverdi, i form av at de skal gjøre noe bra. Ved å ta i bruk materialer som designere ikke får brukt opp, eller andre gjenbrukstekstiler vil Stabel lage skatter som gir verdens beste samvittighet ved kjøp (Gull Askim, 2019).

Det at stabel ønsker å gjøre ting litt annerledes synes jeg er interessant. Å tørre å skille seg ut og ha fokus på at ting ikke trenger å gå så raskt ser jeg som viktig i samtiden. Det trenger ikke handle om å produsere mest mulig, men kanskje heller bruke lenger tid på å produsere de rette tingene som noen kan bli ekstra glad i.

Figur 7: Teppekåpen av Maja Stabel. Foto: Natalie Schou Standal, gjengitt med tillatelse.

JF Curated

JF Curated driver egen internasjonal nettbutikk og har utsalgssted i Prinsens gate i Oslo. De ønsker å sette fokus på klær og produkters verdi ved å samarbeide med ulike designere som jobber innenfor det vi kan kalle slow fashion. I samtale med Marte Djupesland som driver butikken, forteller hun at det viktigste er å finne talentfulle designere som virkelig brenner for god design. Hun mener det gjerne skinner gjennom om noe er laget med kjærlighet og engasjement fremfor i hastverk for å rekke fristen for neste kolleksjon. JF Curated er en litt annerledes butikk som setter fokus på kvalitet, og har ulike kriterier som de måler og sertifiserer sine leverandører etter (Figur 8).

Siden de startet i 2014 har JF Curated blitt representant for rundt 50 designere. Alle med fokus på å ha innsikt i egen produksjonsprosess, med mål om å lage unike produkter av høy kvalitet. Konseptet eksisterer fordi de tror verden er klar for noe som går saktere, er litt annerledes og handler om en høyere verdi. Et eksempel på dette er at flere av aktørene produserer klær på bestilling. På denne måten vil de unngå å sitte igjen med produkter som ikke blir kjøpt, samtidig som det er mulig å gjøre justeringer basert på kundens ønsker og behov. Ved å ha åpen kommunikasjon rundt hvordan produktene er laget gir de også forbrukerne mulighet til ta informerte valg (JF Curated, u.å.).

Måten JF Curated med sine samarbeidspartnere arbeider på ser jeg som en viktig drivkraft i tiden fremover. De trekker frem verdien hvert enkelt plagg har og formidler dette aktivt ut til sine kunder. Fokuset ligger på å kjøpe noe man blir fornøyd med og som en kan ha lenge. Kanskje til og med noe som er tilpasset nettopp deg, som gjør at en ønsker å ta vare på det i større grad. Denne måten å tenke på ser jeg som relevant når det er snakk om tilknytning til ting og bevissthet rundt forbruk. Dette viser til muligheter for at det går an å tenke litt annerledes, også når det er snakk om nye produkter.

PRODUCTION FOCUS

HUMAN

Labour Welfare

Labour welfare plus

Supporting education

Supporting traditional skills

Supporting Women

ANIMAL

Animal Welfare

Animal welfare plus

Holistic fur

Organic holistic fur

No fur

Leather

Vegan

Holistic leather

Organic holistic leather

No leather

ENVIRONMENTAL

Biodegradable

Carbon neutral

Energy saving

Low carbon footprint

Organic

Low transport footprint

Made to order

Water saving

Waste reduction

No waste

Recyclable

Recycled

Up cycled

Low toxic

Non toxic

PRODUCTION CONTROL

Ethically produced

Traceable supply chain

Figur 8: Visuell fremstilling av JF Curated sine sertifiseringer (JF Curated international, u.å), gjengitt av meg med tillatelse.

5. Forundersøkelsen

Mål: Bli kjent med jeansmaterialet og undersøke egnet bruksområde og teknikk.

Her har jeg undersøkt materialets egnethet i arbeid med fem ulike produkter. I utvalget av hva som skulle lages, sto tendensene i samfunnet knyttet til bærekraftige løsninger sentralt. Her har det vært ønskelig å gi produktet en funksjon og samtidig teste ut ulike teknikker for å utnytte materialene best mulig.

Bærenett

Fokus: Undersøke metoder for å benytte jeansmaterialet i arbeid med knyteteknikk.

Kunnskap i handling

Årlig i Norge forbruker vi rundt 800 millioner plastbæreposer, eller omlag [sic] 160 poser pr person. I tillegg kommer småposer fra fruktdisken, brødposer og all slags andre emballasjeposer. Et uttalt miljømål både fra myndigheter og dagligvarebransje i Norge og Europa er at plastposebruken bør ned. EUs miljømål er en fjerdedel av dagens plastposeforbruk. (Naturvernforbundet, u.å)

Som nevnt i sitatet ovenfor bør plastposebruken reduseres, noe som setter gjenbruksposer som en aktuell løsning. Jeg er tidligere kjent med redesignløsninger for å klippe ut mønsterdeler og sy bærenett av jeansstoff. Denne gangen var det derfor ønskelig å finne en annen metode. Jeg valgte å klippe materialet i remser for å lage en jeanssnor som egner seg til bruk i knyteteknikk. Her var det viktig for meg at sårkantene ble skjult, slik at resultatet fremstår så enkelt og stilrent som mulig. Tidligere har jeg hatt god erfaring med å bruke jeanstekstil med vrangen ut, noe jeg tok med meg inn i dette prosjektet. Dette demper fargevariasjoner og svekker den umiddelbare referansen til at produktet er laget av olabukser. Min erfaring med knytting av snor er derimot begrenset. Jeg siktet meg derfor inn på et enkelt design inspirert av ulike videoer og fremgangsmåter funnet på nett. Dette for å sette fokus på å undersøke hvordan materialet oppførte seg i møte med denne teknikken.

Refleksjon i handling

Å finne egnet bredde og teknikk i arbeidet med å lage en jeanssnor krevde at jeg prøvde meg frem. Kriteriet var at snoren skulle ha egnet tykkelse for å kunne knytes. Samtidig burde den fremstå fast slik at den ikke går over i kategorien bånd, noe jeg ser som en flatere og bredere variant av en snor. Jeg endte med å klippe 2 cm brede remser. Remsene er skjøtet på skrå til ønsket lengde, før de brettes dobbelt inn mot midten og sys sammen med sikksakksøm. Valget om å skjøte på skrå før remsene brettes inn er for å gjøre skjøtene mest mulig solide, men også jevne i overgangen.

I møtet med de ulike knutene opplevde jeg at de hadde stor innvirkning på designet, og det gikk med ulik mengde snor til de forskjellige. Valget falt på båtmannsknop, mye på grunn av at det brukes like mye av lengden på begge snorene i hver knute. Det estetiske uttrykket i selve knuten er også enkelt, noe som gjør at avstanden mellom hver knute og mønsteret som blir dannet i mellomrommet kommer tydelig frem.

Jeg erfarte at avstanden mellom knutene spiller en stor rolle, da det er avgjørende for hvor mange meter med snor som trengs. Jo tettere knutene sitter, desto flere meter med snor er nødvendig. Samtidig er det viktig at avstanden ikke blir for stor, noe som vil føre til at små gjenstander faller ut mellom hullene. Jeg ønsket å bruke kun én bukse, noe som gjorde at mengden med materiale til rådighet også påvirket avstanden mellom knutene. Valg av avstand brukes også som en måte å gi form til nettet. Dette kommer til syne ved at det er liten avstand på toppen før avstanden økes, noe som gir nettet en utsvinget fasong.

Refleksjon over handling

Håndverk

Noe jeg erfarte som spesielt viktig var nøyaktighet i alle ledd. Remsene er klippet 2 cm brede for at snorene skulle bli så smale som mulig siden jeg vurderte dette som det peneste resultatet (Figur 9). Det at remsene er så tynne gjør det utfordrende å brette og sy dem sammen til en snor. Her måtte jeg hele tiden dytte tekstilet på plass på vei inn i maskinen, slik at snoren fikk en jevn bredde. Tynn og fast snor er også enklere å knyte og resultatet blir mer nøyaktig. Samtidig holdes vekten på nettet nede ved å benytte minst mulig tekstil.

I arbeid med knyting så jeg viktigheten av å måle, slik at man får riktig avstand mellom hver knute. Først forsøkte jeg å knyte nettet på øyemål, noe som resulterte i at jeg måtte ta opp alt og knyte på nytt. Her var det snakk om kun små forskjeller som spilte en stor rolle på formen i sin helhet. Selv om det krever nøyaktighet og presisjon er teknikkene likevel enkle og gjentakende. Dette gjør dem i større grad tilgjengelig for de fleste. Ved å vise denne måten å arbeide med materialet på kan det inspirere andre til å prøve det ut selv.

Ressursbruk

I bærenettet er det brukt en slitt jeans med vrangen ut, slik at ujevnheter i farge ikke blir like fremtredende. Buksen var i størrelse extra small med smale bein, og holdt akkurat til et nett av denne størrelsen. Nettet kan med fordel lages av en bukse som er litt større, slik at man kan legge til to ekstra snorer i designet. Dette vil gjøre det lettere å få plass til eksempelvis en bok i standardstørrelsen A4, noe som går bare såvidt i den størrelsen nettet er på nå. Det at man kan lage noe ved å bruke kun én bukse gjør det tilgjengelig for de fleste, siden det er enkelt å få tak i materialer. Nettet kan også lages ved å benytte tekstiler fra andre plagg. Ved å klippe plagget i tynne remser sørger man for god utnyttelse av materialet, da det blir lite rester. Å bruke materialene på denne måten tar derimot lang tid.

Arbeidet med nettet tok rundt 15 timer. På én måte kan det bli sett som lite hensiktsmessig å benytte denne teknikken, spesielt siden det finnes enklere og raskere måter å lage et jeansnett på. Likevel ser jeg at tiden som er lagt i dette arbeidet har gjort at jeg ser nettet på en annen måte enn andre bærenett jeg eier. Dette er et nett jeg stolt kan vise frem og bruke, nettopp fordi jeg har laget det selv og jobbet hardt for å oppnå et resultat som jeg er fornøyd med. Her kan det derfor tenkes at om det ikke var lagt ned like mye tid, er det ikke sikkert jeg ville satt pris på nettet i like stor grad.

Av andre materialer er det kun lagt til sytråd, men likevel mange meter med tråd. Jeg ønsket derfor å teste om det gikk an å oppnå et like godt resultat uten å sy sikksakksom langs kanten. Her valgte jeg å klippe remsene 3 cm brede, slik at jeg kunne presse sårkantene inn mot midten istedenfor å sy dem fast. Med dette ønsket jeg å undersøke om knutene var nok til å holde snorene sammen, slik at frynsene fra sårkanten ikke ville komme til syne. Da jeg startet å knyte så jeg fort at resultatet ikke holdt mål (Figur 10).

Det var utfordrende å oppnå samme presisjon som i det første nettet, uten å sy remsene på forhånd. Dette nettet bar dermed preg av noe litt uferdig, som et tydelig resultat av at det hadde blitt valgt en enklere løsning. Her kunne jeg derfor konkludere med at bruken av sytråd er nødvendig for å skape et varig og solid resultat.

Tilknytning og bevissthet

Ved å arbeide gjennom steg for steg av prosessen, hvor jeg har tilpasset nettet etter egne preferanser har det oppstått et eierskap til produktet. Nettet fungerer samtidig godt til sitt bruk og det fremstår som solid (Figur 11). Dette gjør at jeg kan bruke det lenge og bygge videre på relasjonen mellom produktet og meg selv som forbruker. Møtet med prosessen har skapt tilknytning til produktet, men også metoden som er brukt. Jeg ser derfor muligheter for å videreutvikle denne fremgangsmåten i møte med senere arbeid, da den skiller seg fra redesignarbeid jeg har sett tidligere.

Ved å bruke nettet kan det åpne for samtale om hvordan det er laget og hvorfor. Dette kan skape bevissthet rundt problematikken med å benytte engangsposer og engangsprodukter i større grad. Kanskje kan det å eksponere andre for bruk av gjenbruksposer virke som en inspirasjon for flere til å benytte slike løsninger selv.

Figur 9: 2 cm brede remser, brettet dobbelt mot midten og sydd med sikksaksøm langs kanten.

Figur 10: Bærenett av 3 cm brede remser, presset istedenfor å sy.

Figur 11: Bærenett av 2 cm brede remser, sydd med sikksakksøm.

Furoshiki

Fokus: Undersøke løsninger for å benytte jeans som materiale i utarbeiding av produkter, med hensikt om å erstatte engangsartikler.

Kunnskap i handling

Furoshiki er del av en over tusen år gammel japansk tradisjon. Den består av et tøyestykke som har mange ulike bruksområder, eksempelvis som innpakning, bærefunksjon, sjal eller duk (Deck, 2018). I denne sammenheng ønsket jeg å lage en furoshiki som kan brukes for å pakke inn gaver, noe som kan være en måte å erstatte gavepapiret som ofte brukes kun en gang. Furoshikiene er som regel laget av et tynt stoff, slik at det legger seg pent rundt det som skal pakkes inn. Jeg valgte derfor å bruke jeans i en tynn kvalitet, slik at det skulle bli enklest mulig å pakke inn produktet. Her hadde jeg på forhånd en formening om at det kunne bli utfordrende å arbeide med et såpass tykt materiale. Jeg ønsket likevel å teste det ut for å undersøke et mulig skjult potensial.

Refleksjon i handling

En vesentlig utfordring var at olabuksens smale tekstilstykker krevde at den måtte skjøtes mange ganger for å komme opp i ønsket størrelse. Siden begge sidene på furoshikien blir synlig når den knyttes ønsket jeg å gjøre skjøtene skjult, også på baksiden. Jeg benyttet derfor jeanssøm for å sy delene sammen, noe som gjør at det også er mulig å variere hvilken side man bruker ut (Figur 12).

Refleksjon over handling

Håndverk

Furoshikien er lett å klippe til og sys raskt sammen med noen få sømmer. Dette gjør prosjektet tilgjengelig for de fleste uavhengig av håndverksbakgrunn.

Ressursbruk

For å lage en furoshiki som måler 50x50 cm, går det med en hel olabukse. Med en furoshiki i denne størrelsen har du kun mulighet til å pakke inn en liten gave (Figur 13). Samtidig sitter man igjen med små restestykker som ikke kan brukes til stort annet. Det vil si at det ikke

er den beste utnyttelsen av ressurser når det kommer til materialbruk. Denne tolkningen forsterkes også når furoshikien oppleves som stiv og uhåndterlig. Dette på grunn av tykkelsen på tekstilet og mange skjøter på en liten flate. Jeg konkluderer derfor med at jeansstoff ikke er spesielt godt egnet til dette formålet, da det ville vært behov for flere jeans for å pakke inn kun én gave i en mer gjennomsnittlig størrelse.

Tilknytning og bevissthet

Å gi en gave pakket i furoshiki kan være en god måte å starte en ny trend, ved at mottakeren gir den videre til andre. Dette kan inspirere flere til å kutte forbruket når det kommer til innpakning. Samtidig kan det stilles spørsmål ved om det er lønnsomt å gi bort en gave pakket inn på denne måten, dersom mottakeren ikke bruker den ved en senere anledning. Som giver vil det være mulig å komme med en oppfordring om å gi innpakningen videre, enten ved å skrive det på et kort eller brodere på en tekst som kan informere mottakere i flere ledd. Det er likevel ingen garanti for at mottakeren faktisk tar seg bryet med å oppbevare furoshikien, eller tenker på å ta den frem neste gang noe skal pakkes inn. Mottar man en gave som er pakket inn på denne måten kan det likevel skape en bevissthet rundt forbruk, og man tenker seg om i større grad når en gave skal gis bort. Dette kan synliggjøres ved at man benytter materialer en har i hjemmet, fremfor å kjøpe gavepapir på butikken. Her kan avispapir, magasiner eller annen emballasje være et godt alternativ, dersom man ikke har en passende furoshiki liggende.

Figur 12: Furoshiki sydd med jeansømmer, slik at sårkantene blir skjult på baksiden.

Figur 13: Bok som måler 10x15 cm, pakket inn med furoshiki laget av jeans.

Kaffefilter

Fokus: Undersøke løsninger for å benytte jeans som materiale i utarbeiding av produkter, med hensikt om å erstatte engangsartikler.

Kunnskap i handling

Kaffefilter er noe kaffedrikkere har et stort forbruk av, og det er kommet alternativer til papirfilter på markedet som ofte er laget i ubleket lerret. Jeg har lenge tenkt at kaffefilter er noe jeg vil lage i gjenbruksmaterialer og ønsket derfor å teste ut dette i jeansstoff, kantet med bomullslerret. Her benyttet jeg tidligere erfaringer innenfor søm til å lage mønster ut fra et filter som passer til trakteren. Metoden for å sy filteret sammen er basert på fremgangsmåten i fransk søm og en enkel måte å feste kantebånd på symaskin.

Refleksjon i handling

Om filteret ville fungere til sitt bruk måtte jeg teste ut. I sammenligning med papirfilter renner vannet gjennom ca. like fort, noe som gjør at kaffen får den samme bryggetiden. Det kom derimot en sterk lukt da filteret ble utsatt for kokende vann, noe som gjorde at jeg startet å undre meg over om dette tekstilet er forsvarlig å bruke med tanke på kjemikalier og fargestoff.

Etter en e-post til Statens institutt for forbruksforskning (SIFO) ble jeg noe tryggere i min sak, da de mente på at de fleste avfallsstoffer fra jeansproduksjonen forsvinner ut ved gjentatt vask. Det var likevel et poeng at brukte jeans mest sannsynlig inneholder mye rester fra vaskemidler, som må skylles og vaskes godt ut før bruk. Tatt i betraktning at også nytt ubleket lerret inneholder kjemikalier har jeg gått for å bruke lyse olabukser som er godt brukt, og vasket dem uten såpe på kokvask i maskinen før bruk.

Det er også et spørsmål om smak når det kommer til kaffe. Etter testing vises det at filteret trenger gjentatte ganger med skylning og koking i kjele for å unngå at det setter smak på kaffen. Når all såpen derimot er rensset ut er filteret klart for bruk og gir tilnærmet samme resultat som ved å bruke et papirfilter.

Figur 14: Kaffefilter av jeans, kantet med bomullslerret og sydd sammen med omvendt fransk søm.

Refleksjon over handling

Håndverk

Sømteknisk er dette et produkt som er enkelt å lage, og det kan bli mange filter ut av én bukse. Man kan selv lage mønster ved å legge til 1 cm sømmonn rundt et kaffefilter som passer den aktuelle kaffebryggeren. Det festes deretter på kantebånd, og sys sammen med omvendt fransk søm langs kanten, slik at sømmonnet kommer på utsiden av filteret. Raskt går det også, noe som kan gjøre det overkommelig for de som ikke ønsker å investere mange timer i et prosjekt.

Ressursbruk

Kantebåndet er laget av bomullslerret funnet i restekassen på skolen, og jeg har valgt jeansstoff i 100% bomull slik at det tåler høye temperaturer og koking i kjele. Slike bukser er ofte mange år gamle, og kan være slitt og hullete på noen plasser. De feltene man benytter er derimot intakt og gir et solid resultat som varer lenge.

Det som har vært en utfordring er å vaske tekstilet i forkant av kaffebryggingen, for å få ut alt av såpe som sitter igjen etter bruk. Her har jeg vasket buksene på kokvask i maskinen og skyllet og kokt filterene i kjele opptil flere ganger for å få ut alt av såpesmak. Her har det gått med mye vann for å klargjøre tekstilet for ny bruk. Når filteret først er rensert er det derimot lite ressurser som kreves for å vedlikeholde det. Etter bruk fjernes kaffegruten, og filteret skylles med rent vann fra springen før det henges til tork. Deretter er det klart til bruk på ny. En gang i blant kan det også være fint å koke filteret i en kjele med vann for å fjerne fett og avfallsstoffer kaffen etterlater seg.

Tilknytning og bevissthet

Filteret egnet seg godt til sitt bruk og tekstilets tykkelse gjør at det ikke krøller seg sammen under bryggingen (Figur 14). Det trenger kun å skylles med rent vann mellom hver gang det brukes, noe som gjør at man trenger kun ett filter. Sett at en gjennomsnittlig kaffebrygger bruker rundt to papirfilter om dagen, kan man potensielt spare flere hundre filter i året. Levetiden på et filter i jeans kan antas å være opptil flere år, med tanke på at materialet er såpass solid. Siden kaffe er noe mange lager hver dag, kan det å bruke flergangfilter være noe som også kan minne om å ta bevisste valg på andre områder i løpet av dagen.

Forkle

Fokus: Sammenføyning av mønsterdeler for å lage et nytteprodukt tilpasset kropp.

Kunnskap i handling

Matkulturen i Norge kan synes å være i endring, og det blir sett som en økende trend å ta i bruk gamle teknikker som fermentering eller baking med surdeig. Her engasjeres både kvinner og menn i jakten på å finne ny læring og inspirasjon (Grønn Madshus, 2016). I arbeid med mat vil et forkle kunne beskytte klærne mot søl, og dermed bidra til å forlenge deres levetid. For å vise at redesign kan være minst like aktuelt for herrer som for kvinner valgte jeg å lage et forkle som kan brukes uavhengig av kjønn. Det er tatt utgangspunkt i solide elastoffer som egner seg godt for beskyttelse og gir forkleet en fast struktur.

I arbeid med mønsterkonstruksjon hadde jeg fokus på å lage mønster bestående av flere smale mønsterdeler. Her har de estetiske valgene stått i fokus, med tanke på hvilke tekstiler som er valgt og på hvilken måte de skal sammenføres. Et viktig poeng var at mønsterdelene måtte være smale nok til å få plass på buksen, uten at dette skulle gå ut over det estetiske uttrykket. Jeg ønsket et enkelt design som ikke gir assosiasjoner til lappeteknikk.

Refleksjon i handling

Digitalt ble det utarbeidet flere mulige løsninger for fargesammensetninger før jeg kom frem til en jeg ønsket å gå for. Her endte jeg med en helt enkel variant uten lommer, hvor tanken var å bruke en sort bukse til det meste av forkleet, bortsett fra et lyseblått felt øverst. Selv om jeg hadde tatt hensyn til buksebeinas bredde i utarbeiding av mønster, var det utfordrende å få plass til alle delene på den sorte buksen. Dette resulterte i at jeg gjorde de nederste panelene kortere for å få plass. Det ble også vurdert å bruke to sorte bukser for å få bedre plass, men dette krevde at jeg gikk til anskaffelse av enda en bukse i passende fargetone. Jeg valgte derfor å forholde meg til den lengden jeg hadde mulighet til å få med én bukse og unngikk dermed å bruke kun litt av en eventuell bukse nummer to.

Figur 15: Forkle sydd sammen av mønsterdeler fra ulike tekstiler.

Refleksjon over handling

Håndverk

Forkleet består av mønsterdeler som enkelt sys sammen med rett søm, noe som gjør det overkommelig for mange å utføre selv. Delene er sydd sammen med jeanssøm, slik at sårkantene blir skjult også på baksiden. På enkelte steder hvor mange lag overlappet ble det veldig tykt å sy gjennom. Her brukte jeg en gammel Bernina maskin som ikke er så sensitiv når det kommer til stofftykkelse. Siden det ble benyttet en solid jeansnål og tråden var ekstra tykk ble sømmen pen på fremsiden, selv om den hadde noen ujevnheter på baksiden. For å få sømmen penere ville det vært nødvendig å ta i bruk en industrimaskin som er egnet til å sy i mange lag. Her er det et viktig poeng at det å være avhengig av industrimaskin vil begrense mulighetene for å gjøre noe tilsvarende i en gjennomsnittlig forbrukers hjem. Skulle jeg gjort dette igjen ville det vært mer aktuelt å se på muligheter for å sammenføre på en annen måte, slik at det ikke blir så mange lag med stoff på et sted.

Ressursbruk

Det er benyttet to bukser, hvor det er minimalt igjen av den sorte, men den blå er det brukt kun et lite stykke fra. I utgangspunktet er det synd å bruke kun en liten del av en bukse i et prosjekt. Er det derimot en plan for hvordan man kan bruke restene til noe annet, kan det bedre situasjonen. Tekstilet som er brukt er slitesterkt, noe som gjør at det tåler vask og bruk i lang tid. Dette gjør at dersom det oppstår den rette tilknytningen til produktet kan det bli brukt i en årrekke.

Tilknytning og bevissthet

Et androgynt uttrykk gjør forkleet attraktivt uavhengig av kjønn (Figur 15). Forkleet fungerer godt til sitt bruk og passformen sitter bra på kroppen, til tross for at det er litt kort. Dersom det blir aktuelt å bruke forkleet i andre situasjoner, kan lommer sys på i etterkant. Dette kan gjøre forkleet mer anvendelig for flere aktiviteter. Eksempelvis om man skal så frø i hagen, slik at utstyret du trenger alltid er lett tilgjengelig.

Forkleet kan bli sett som nyttig utstyr for å verne om plagg man er glad i. Ved å ta på seg et forkle med hensikt om å beskytte klærne blir en kanskje også bevisst andre metoder for å ta vare på det man har.

Turbukse

Fokus: Utnyttelse av elementer fra tidligere design, samt behandling av jeansmaterialet i et forsøk på å utvide bruksområdet.

Kunnskap i handling

Jeg har lenge vært på utkikk etter en turbukse i robust stoff, som egner seg for bruk når man sitter ved bålet. Det er altså et kriterium at den ikke smelter raskt om man kommer utfor en gnist og den burde også isolere godt mot vær og vind. Jeg har ikke klart å finne en bukse med ønsket passform til meg, noe som gjorde at jeg så dette som en fin mulighet til å lage min egen. Fra tidligere har jeg ingen erfaring med å sy bukser, noe som skaper en utfordring jeg ser som motiverende for arbeidet.

Turtøy lages for det meste av syntetiske materialer og det reklameres for tøyets fantastiske egenskaper. Jeg ser derfor denne varegruppen som svært aktuell når det er snakk om å finne redesignløsninger fremfor å kjøpe nytt. Her er man ofte spesielt avhengig av at plagget har de nødvendige egenskapene for sitt bruk. På bakgrunn av dette ønsker jeg å se på muligheter for å benytte rene materialer og behandle de på naturlige måter for å oppnå ønsket effekt.

Det er tatt utgangspunkt i en herrebukse i 100%, bomull som var noen størrelser større enn det jeg bruker. Her ønsket jeg å beholde elementer fra den opprinnelige buksen. Dette sparer mye tid og jobb, samtidig som det utnytter ressursene til rådighet på en god måte. Linning, gylf, og lommene øverst på forstykket er derfor brukt inn i det nye designet (Figur 16). Avslutningsvis er buksen satt inn med bivoks for å gi materialet egenskaper som gjør den mer egnet som turbukse.

Refleksjon i handling

Arbeidet med å få de eksisterende delene til å passe sammen på en bukse i en mye mindre størrelse føltes litt som et puslespill. Det satt begrensinger for designet, men fungerte også som inspirasjon. Lommene på forstykket er beholdt som de er. Her var utgangspunktet avgjørende for hvordan resultatet blir og jeg var avhengig av at lommene var i ønsket

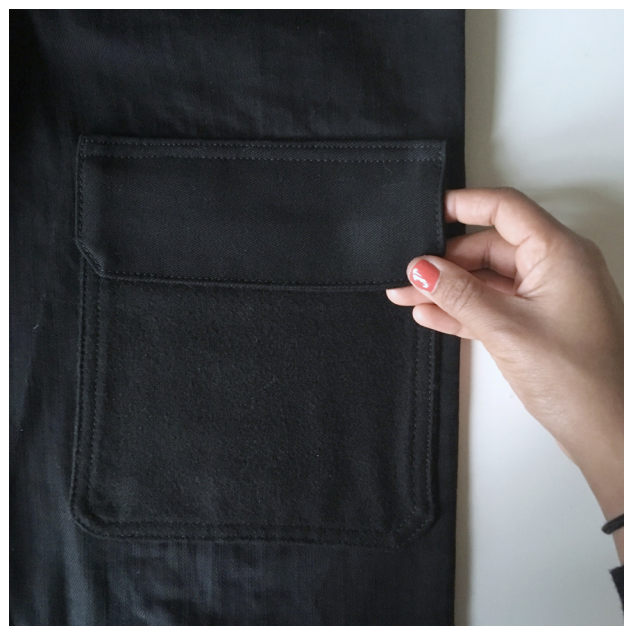
størrelse. Det at linningen var alt for lang ga meg idéen om at jeg kunne bruke den som et regulerbart belte, som senere viste seg å være veldig praktisk. Gylfen og lengden på glidelåsen la også grunnlag for at det ble naturlig å lage en bukse som var høy i livet.

Underveis i arbeidet måtte jeg ta en vurdering på hva som skiller et par jeans fra en turbukse, da begge er laget av et solid og slitesterkt materiale. Typiske trekk som skiller en turbukse fra en jeans er at den ofte er behagelig å bevege seg i og har funksjonelle løsninger i designet som gjør den spesielt anvendelig. Materialet isolerer også mot vind, er vannavstøtende, tørker fort og hjelper deg å holde på varmen.

Disse tankene ble med inn i arbeidet. Linningen er dermed benyttet som et regulerbart belte som gir rom for å bevege seg, men åpner også for å få plass til stillongs under på kaldere dager. På lårpartiet er det sydd lommer fra restestoff i canvas og ull (Figur 17). Dette gjør at man har plass til de nødvendigste tingene, slik at man ikke er avhengig av sekk eller lignende. Ullstoffet gir også litt ekstra varme på lårene. For å gjøre materialet mer turvennlig har jeg brukt bivoks som impregnering ved å stryke voks utover buksen og varme med hårføner. Jeg oppdaget her at det gjaldt å bruke såpass mye voks at tekstilet ble mettet, uten at det ble liggende som en hinne utenpå. Buksen er brukt både før og etter behandlingen og kan virke noe lunere etter den ble satt inn. Den er også vannavstøtende nok til at jeg kan helle vann over meg uten å bli våt.

Figur 16: Nær bilde linning, hvor opprinnelige lommer og gylf også vises.

Figur 17: Nær bilde lomme, laget av restestoff i ull og canvas.

Figur 18: Turbukse med regulerbart liv og store lommer. Foto: Birk William Hynne, gjengitt med tillatelse.

Refleksjon over handling

Håndverk

Ved å ta utgangspunkt i en bukse som jeg måtte sprette opp for å gjøre justeringer på lærte jeg mye om hvordan den er sydd. Basert på denne kunnskapen kunne jeg sy buksen sammen igjen etter justeringene var gjort. Gylf og lining er sydd i på samme måte som tidligere, men på innsiden av beina måtte det sys sammen med fransk søm istedenfor jeanssøm, da det ikke var fysisk mulig å komme til med symaskinen når sidesømmene allerede var sydd. Jeg tråklet og var veldig nøye med å presse jeanssømmene på plass før jeg sydde for at resultatet skulle bli solid og nøyaktig plassert. Utarbeiding av lommene tok også lang tid da jeg ville ha de nøyaktig ned til siste millimeter. Dette med tanke på at de er et element som er godt synlig og spiller inn på hvordan buksen oppfattes i sin helhet.

Ressursbruk

Sytråden er en ekstra tykk jeanstråd for at stikninger skal bli jevne og sømmene skal holde godt ved bruk. For å impregnere brukte jeg bivokspelletts som jeg hadde liggende fra et tidligere prosjekt, men annen type bivoks kan også fint benyttes. Det finnes blant annet biter med voks å få kjøpt, som ser ut som et såpestykke. Dette kan være kjekt og ha dersom man må gjenta behandlingen etter en stund, og det kan også brukes til andre ting i hjemmet, eksempelvis for å lage bivokspapir, eller impregnere andre plagg. Bivoksen har et smeltepunkt på 60°C, noe som gjør at den tåler vask på lavere grad.

Tilknytning og bevissthet

Buksen kjennes behagelig på og er vannavstøtende. Det visuelle uttrykket gjør også at jeg føler meg vel på tur både i skog og by (Figur 18). Dette gjør at det er sannsynlig at jeg bruker buksen oftere enn om den hadde hatt et mer turpreget design.

Buksen viser et godt eksempel på hvordan man selv kan skaffe seg turtøy uten å måtte kjøpe noe nytt fra sportsbutikken. Med naturlige midler som bivoks er det mulig å tilføre jeansstoffet egenskaper som gjør den bedre på tur. Kanskje kan denne metoden også brukes for å erstatte andre produkter? Dette sier noe om at det finnes muligheter for å utnytte ressurser man allerede har i arbeid med å lage noe nytt, uten at dette skal gå på bekostning av produktets funksjon.

Oppsummering

Produktene laget i *forundersøkelsen* har til felles at de dekker et behov og er laget for å brukes. Jeg vil her vurdere produktene sett opp mot min problemstilling, med tanke på hvordan jeg som forbruker kan utnytte brukt jeansmateriale som en ressurs i arbeid med redesign. Samtidig vil jeg vurdere hvilken grad av tilknytning som har oppstått og om prosessen har bidratt til en annen bevissthet når det gjelder forbruk.

Produkt med tilhørende prosess har på ulike måter utnyttet brukt jeansmateriale, men de har til felles at alle har skapt rom for refleksjon rundt tilknytning og bevissthet. Det vil derfor bli naturlig å skille dem fra hverandre basert på i hvilken grad ressursene er utnyttet. I bærenettet blir store deler av buksen benyttet ved at den blir klippet i tynne strimler. Teknikken som er brukt gjør at valget av tekstil har liten innvirkning på resultatet. I de andre produktene sitter man derimot igjen med mer restestoff. Resultatet er også i større grad avhengig av at man tar utgangspunkt i solide tekstiler med ønsket visuelt uttrykk.

Teknikken brukt i bærenettet gjør at man kan benytte jeansmaterialer som ofte blir sett som lite attraktive i redesignarbeid. Jeg ønsker derfor å gå videre med dette arbeidet, nettopp fordi det er teknikken som er avgjørende for å oppnå et tilfredsstillende resultat. Man står dermed i større grad fritt når det kommer til valg av materialkvalitet. Ved å sy strimlene til snorer og deretter knyte med dem blir bruksområdet til jeansmaterialet endret og det oppstår andre muligheter enn ved å kun klippe og sy sammen mønsterdeler. Dette viser også redesign av jeans fra en side som ikke tidligere er så mye praktisert, og kan med dette vekke oppsikt og interesse.

Måten det er arbeidet på i *forundersøkelsen* kan synliggjøres gjennom *The iterative cyclic web* (Smith & Dean, 2009, s.19-25) som beskrevet tidligere i oppgaven på side 19. Arbeidet startet med idéutvikling. Prosessen fulgte deretter veien mot høyre innom *utvalg av idéer, undersøke og se mulige utfall av idéer* og deretter *utvikling av valgte idéer*. Arbeidet ble i stor grad drevet fremover av det praktiske, som vist på høyre side i modellen. Samtidig tok jeg stadig steget over på den andre siden for å innhente nødvendig praksisteori, eller støtte meg til teoretiske synspunkter som viste seg avgjørende for å føre arbeidet videre. Dette endte med at jeg gikk videre med å benytte en teknikk som metode i mitt videre arbeid.

6. Undersøkelsen

Mål: Undersøke muligheter for utnyttelse av jeans med hull i skrittet gjennom arbeid med knyteteknikk.

I undersøkelsen ønsket jeg å se nærmere på egnede knyteteknikker ved bruk av jeanssnor. Jeg startet derfor arbeidet i en litt annen retning denne gangen. Her forsøkte jeg å innhente kunnskap ved å se på teorier, inspirasjon og relevant praksisteori. Dette gjorde jeg ved å lese om teoretiske perspektiver tilknyttet miljø og bærekraft, orientere meg i fagfeltet og se på oppskrifter og videoer for å få en forståelse for hvordan man kan skape form og flate ved hjelp av knuter.

Planteoppheng

Fokus: Undersøke jeanssnorens egnethet i arbeid med mønsterbasert makramé.

Kunnskap i handling

I forkant av arbeidet så jeg på læringsvideoer og leste i bøker om makramé. Jeg ønsket å kombinere det estetiske med det praktiske ved å lage et dekorativt element, samtidig som det har en funksjon. I samtiden virker det som at å fylle huset med planter er en pågående trend (Christensen, 2019) og jeg selv er intet unntak. Å lage et planteoppheng var derfor et motiverende prosjekt for meg å jobbe med.

Siden jeg ikke har arbeidet med mønsterbasert makramé tidligere tok jeg utgangspunkt i en oppskrift fra boken *Makrame dekorative og kreative knuter* (Zedenius, 2017, s. 54-58). Dette for å få forståelse for hvordan ulike teknikker fungerer sammen. Med ønske om å sette mitt eget preg på arbeidet valgte jeg å gjøre noen justeringer i oppskriften.

Det at jeg har arbeidet med form og funksjon innenfor andre teknikker tidligere, som eksempelvis strikking og hekling, gjorde at jeg lettere kunne forstå oppskriften og gjøre justeringer basert på disse erfaringene.

Refleksjon i handling

I arbeidet med knytingen merket jeg at denne teknikken var uvant for meg og det var utfordrende å stramme knutene jevnt. Etter hvert som hendene ble kjent med materialet og teknikk gikk dette lettere. På et tidspunkt kjentes det ut som om hendene visste bedre enn hodet hva som skulle gjøres.

Ved slutten av arbeidet var det utfordrende å finne tre potter i riktig størrelse som også passet sammen, spesielt siden jeg ikke ønsket å kjøpe noe nytt. Jeg vurderte derfor å lage en regulerbar avslutning, slik at ampelene kunne passe til ulike potter. Etter en stund fant jeg likevel to brukte telysestaker i sotet glass, som sto i stil med en lampekuppel jeg hadde hjemme. Jeg endte derfor med å tilpasse ampelene til disse. Dette fordi jeg så blomsterpottene som en avgjørende del av designet. Siden jeg fant potter som ga det estetiske uttrykket jeg var ute etter vurderte jeg det som mindre nødvendig med justerbare ampel.

Refleksjon over handling

Håndverk

Å ta utgangspunkt i en oppskrift gjorde at jeg i større grad kunne fokusere på det taktile i prosessen. Ved sammenligning av mitt resultat med bildene i oppskriften virket det som om mitt produkt ble kortere enn planteopphenget på bildet. Grunnen til dette kan ha sammenheng med at materialet jeg arbeider med skiller seg fra makramésnor, men også at jeg har hatt fokus på å hele tiden stramme godt for å unngå ujevnheter. Det interessante her er hvordan man kan sette et personlig preg på arbeidet gjennom hvor stramt man knyter, men også i hvilken grad materialet som er brukt påvirker designet.

Det å følge en oppskrift ga meg økt forståelse for hvordan knuter og form henger sammen, og jeg lærte mye som ble viktig for mitt videre arbeid. Basert på erfaringer gjort i dette prosjektet er jeg bedre rustet til å gjøre vurderinger og utvikle egne idéer til senere prosjekt. Endringene som ble gjort fungerte som en viktig faktor for å skape eierskap til eget produkt. Dette ved at jeg har laget noe eget, ikke kun en ren kopi av en annens arbeid. Samtidig fungerte det som en motivasjon at jeg måtte finne løsninger og ta vurderinger underveis.

Figur 19: Produktbilde Planteoppheng. Foto: Emma Blomberg, gjengitt med tillatelse.

Ressursbruk

I planteopphenget er det brukt fire olabukser i et tynt og elastisk materiale. Buksene hadde fargevariasjoner i tekstilet og var tynnslitt på flere steder. I et forsøk på å bruke tekstiler som kan være utfordrende å dra nytte av i andre prosjekter ble disse benyttet. Det er laget jeanssnor av 2 cm brede remser, på samme måte som i bærenettet jeg arbeidet med i *forundersøkelsen*. Når remsene blir brettet dobbelt inn mot midten og sydd med sikksakk langs kanten resulterer dette i en solid snor, på tross av at tekstilets utgangspunkt var slitt. Her har teknikken som er brukt bidratt til å gi tekstilet et nytt bruksområde.

Det er brukt omtrent 60 arbeidstimer på planteopphenget. Dersom disse timene skal vurderes som en ressurs blir det aktuelt å trekke frem kunnskapsbygging og opplevelser som kan ha en innvirkning på holdninger og videre handlinger.

Tilknytning og bevissthet

I møte med dette arbeidet har det å bruke lang tid skapt en helt egen tilknytning til produktet. Å utføre selve håndverket har vært en ålreit måte å bruke tiden på, noe som samtidig har åpnet for tanker og refleksjon. Arbeid med en gjentakende teknikk som denne har gitt rom for å slappe av i en hektisk hverdag.

Jeanssnoren skaper en solid base som plantene kan henge fra, samtidig som mønsteret kommer godt frem. Planteopphenget kan med dette fungere som et dekorativt, men samtidig funksjonelt element i hjemmet (Figur 19). Fargevariasjonen i tekstilet skaper en spennende effekt som gir dybde til designet. Dette fargespillet kan gjøre at tilskueren legger merke til at det er benyttet et annet materiale fremfor en ferdigprodusert snor, noe som vil ha innvirkning på hvordan produktet blir mottatt og tolkes. Møtet med produktet kan dermed innby til samtale og refleksjon.

Levende planter er stadig i utvikling og vil trenge vedlikehold underveis. Dette gjør at eieren må agere med plantene jevnlig, noe som også kan bidra til økt tilknytning mellom eier og planteoppheng. Det at både makramé og grønne planter hadde sin storhetstid på 70-tallet gjør at dette kan bli sett som en måte å trekke frem en eldre teknikk og aktualisere den i samtiden. Dette kan være et eksempel på at ting ikke trenger være nytt for å være attraktivt. Kanskje kan det inspirere til å finne andre skatter fra tidligere som fortsatt fint kan brukes.

Hengestol

Fokus: Undersøke jeansmaterialets tåleevne når det blir utsatt for vekt.

Kunnskap i handling

Jeans er kjent for tekstilets slitestyrke, og mange jeansstoffer er solide og laget for å vare lenge (Chapman, 2015, s. 118). Dette er noe jeg ønsket å utnytte i arbeidet med å lage en hengestol, hvor det er en nødvendighet at materialet er robust. Jeg tok utgangspunkt i at jeanssnoren er solid og ved å knyte flere sammen til en flate, vil det bli et varig slitesterkt resultat som kan tåle flere kilo.

Inspirasjon til stolens utforming er hentet fra bilder i sosiale medier og interiørartikler. Jeg ønsket å lage en allsidig stol som kan benyttes inne, så vel som ute på balkong eller i en hage. Jeg valgte jeans i lyse fargetoner og sydde remser med vrangen ut for at kontrasten mellom de ulike buksene skulle bli minst mulig synlig. Dette for å unngå at stolen får for mye oppmerksomhet og tar for mye plass i samspill med interiøret og omgivelsene ellers.

Jeg fokuserte på å velge jeans med minst mulig stretch og med en tykkere kvalitet for at materialet skulle være så solid som mulig. Valg av knuter og teknikk er tatt på bakgrunn av tidligere erfaringer og utprøvinger gjennom denne undersøkelsen.

Figur 20: Ulik avstand mellom knutene på ryggparti og sete.

Figur 21: Feste av tau med vikleknute.

Refleksjon i handling

I oppstarten av arbeidet var det utfordrende å vite hvor mange snorer som var nødvendig for å oppnå ønsket bredde. Her spilte også valget av knuter og avstanden mellom disse en stor rolle. Jeg valgte å knyte vekslende makraméknuter med 1 cm avstand mellom knutene. I disse knutene brukes det like mye av lengden på alle snorene. Ved å bli utsatt for vekt strammes de også ytterligere til, noe som gjør at de holder seg godt på plass. Når det knyttes tett oppleves knutene som en strukturert flate fremfor et mønster. Flaten holder også fasongen godt og gir lite etter når man påfører trykk og vekt. Ryggpartiet på stolen fremstår med dette som solid, noe som var et viktig poeng i vurderingen. I overgangen fra ryggen til setet valgte jeg å øke avstanden mellom knutene til 2 cm (Figur 20). Dette skapte en bredere sitteflate som gjør at stolen føles romsligere.

En utfordring underveis i prosessen var at snorene røk gjentatte ganger ved stramming av knutene. Det var vanskelig å forstå hvorfor dette skjedde. Materialet er fra jeans i en tykkere kvalitet, laget i 100% bomull. Forsøker jeg å dra i snorene enkeltvis fremstår de som solide. De fleste av disse buksene hadde et mer retro snitt og er mest sannsynlig eldre modeller, noe som kan ha gjort tekstilet morkent og skjørt etter flere år med bruk og vask. Det kan også være at det oppstår et så stort spenn når jeg strammer at det ryker fordi tekstilet ikke inneholder elastan. Dette viser at elastisk materiale muligens egner seg bedre enn 100% bomull. Selv om snorene røk ved strammingen kjentes likevel flaten som oppsto solid. Jeg fortsatte derfor å knyte videre, med fokus på å stramme forsiktig og lirke knutene på plass.

Dette har likevel gjort meg bekymret for materialets tålegrense når det kommer til vekt. Spesielt i de bærende snorene som skal holde stolen oppe. Stolens sete er såpass smalt at jeg ønsket å henge den opp i kun de snorene som går gjennom opplegget øverst og nederst. Jeg gikk dermed bort fra idéen om å ha bærende snorer langs sidene, selv om dette ville bidratt til å fordele vekten på flere bærepunkter. På grunn av dette gikk jeg tilbake for å gjøre de bærende snorene mer solide. Her tredde jeg i to ekstra snorer både oppe og nede slik at stolen nå bæres av totalt 12 lengder med snor. Snorene går gjennom stolens rygg og sete, før de kommer ut på hver side. Endene som henger ut er deretter flettet sammen til fire tau, som er vurdert som solide nok til å bære hele vekten. Dette gir personen som sitter i stolen bedre bevegelighet enn om det skulle vært festet flere bæresnorer langs kanten. Det at stolen kun henger i fire tau gir den også et minimalistisk uttrykk.

Jeg har vurdert teknikker for hvordan tauene kan flettes sammen og endte med vanlig tretrådsflette, med dobbel snor. Her blir samme lengde fra alle snorene brukt og de bærer vekten i like stor grad. Fletten ga noe etter da jeg dro i den, men stabiliserte seg deretter. Jeg ser det som en mulighet for at tauet vil strekke seg ved bruk over lengre tid, men dersom lengdeforholdet mellom de bærende snorene holdes konstant vil det ikke være noe problem om de blir litt lenger. Om det viser seg at de blir for lange kan festeknuten enkelt knyttes på nytt slik at tauene blir kortere.

Stolens fire bærende tau er festet til en stang som deretter er hengt opp i et solid bånd. Dette båndet kan skyves av og på, for at man enkelt skal ha mulighet til å henge stolen rundt eksempelvis en grein. Her er det spesielt viktig at knuten som er brukt til å feste tauene ikke løsner ved bruk. Jeg har derfor valgt å knyte en løkke som låses av tre vikleknuter (Figur 21). Disse knutene vil strammes ytterligere når stolen blir utsatt for vekt.

De bærende tauene er festet til to punkt på en tverrliggende trestang. Lengden på tauene og avstanden mellom dem er avgjørende for hvordan stolen blir å sitte i. Siden stolens snorer er festet kun to steder, klapper den fort sammen når man ikke sitter i den (Figur 22). For å hjelpe stolen å beholde fasongen valgte jeg å lage en pute, som også gjør den mer behagelig å sitte i.

Figur 22: Stol uten pute.

Figur 23: Pute med bisebånd, fylt med restestoff.

I arbeid med puten vurderte jeg å hekle eller knyte putetrekket for å kunne benytte jeanssnor også i putens design. Her endte jeg likevel opp med å sy putetrekke ved bruk av mønsterdeler for å få den helt tett, slik at fyllet holder seg på innsiden. Puten er derfor laget ved å utarbeide et mønster, med trekkanter som sammen danner et rektangel av 40x50 cm. Mønsterdelene er klippet ut med 1 cm sømmonn, og sydd sammen for hånd med bisebånd mellom de. Dette er for å ta igjen den runde formen på jeanssnorene ellers i stolen. Puten er deretter fylt med restestoff fra de andre prosjektene, klippet i små biter (Figur 23).

Refleksjon over handling

Håndverk

Håndverket og knyteteknikken ble en styrende faktor i arbeidet. Selv om jeg kunne ta valg, ga teknikken mange føringer som jeg måtte forholde meg til. Dette var utfordrende siden jeg ikke kjente håndverket så godt. Det tok lang tid før jeg klarte å se for meg hvordan resultatet ville bli. Underveis i arbeidet var det også vanskelig å få prøvd stolen for å sjekke om størrelsen var riktig. Siden knutene sitter tett endte stolen opp i minste laget. Den fungerer likevel fint å sitte i, men minner kanskje mer om en huske enn en lenestol (Figur 24). Med større forståelse for knyteteknikk vil det være lettere å forutse resultatet og velge riktig metode underveis. Dette er noe jeg har erfart ved å sette av tid til å prøve meg frem. Ved å erfare i møte med håndverket blir det lettere å se for seg hvordan noe vil bli.

Ressursbruk

Stolen består av tekstiler fra ni bukser. Dette kan gjøre det til et utfordrende prosjekt for en gjennomsnittlig forbruker, som har begrenset tilgang på materialer. Samtidig kan det være fint å vise frem et produkt laget av mange hullete og slitte bukser. Dette setter fokus på at mengdene med hullete jeans som stadig avhendes kan være en ressurs i større prosjekter. Det å undersøke muligheter for å få tak i ødelagte bukser kan også fungere som del av en prosess som skaper bevissthet rundt å utnytte det en har til rådighet.

Figur 24: Produktbilde Hengestol. Foto: Emma Blomberg, gjengitt med tillatelse.

Olabuksene som er benyttet i dette prosjektet har lyse blåtoner med liten kontrast til hverandre. For å synliggjøre at mange ulike tekstiler kan brukes sammen i et prosjekt kunne det også vært interessant å se på hvilken effekt det har dersom man benytter tekstiler av ulik farge og kvalitet. Å arbeide på denne måten åpner for muligheter for å arbeide med mer planlagte mønstre eller se hvordan tilfeldigheter av sammensetninger kan skape et spennende design. En fallgrube her kan være at produktet får et tilfeldig resultat som gjør at det kan tolkes som lite gjennomtenkt og mindre attraktivt.

Totalt er det brukt rundt 150 timer fra idé til ferdig produkt. At det kan ta lang tid er viktig å være klar over dersom man starter et slikt prosjekt. Dette kan være en avgjørende faktor som sørger for at en ikke gir opp underveis, noe som ville gjort at materialene og arbeidet som er lagt ned går til spille.

Tilknytning og bevissthet

Ved å investere tid i arbeidet har det skapt en tilknytning mellom meg og produktet, men også prosessen. Deler av prosessen består av gjentakende arbeid som gjør at tankene kan flyte fritt, noe som har gjort at jeg tidvis har kunnet koble av i en ellers travel hverdag. Jeg har ved å være til stede i situasjonen opplevd en følelse av ro, hvor det er kun meg og mitt arbeid som er viktig i øyeblikket. Følelsen av velbehag som oppsto underveis er noe jeg knytter til min oppfattelse av stolen som produkt. Dette har gjort at jeg verdsetter den i større grad. Jeg har også blitt kjent med materialene og prosessene som har ledet frem til sluttresultatet. I etterkant ser jeg at det nå vil være lettere å benytte lignende teknikker i andre prosjekter på et senere tidspunkt.

Stolens bruksområde gjør at den egner seg godt når man ønsker å slappe av, lese en bok eller ta en kopp kaffe. Disse tingene er forbundet med noe positivt, og det at stolen bidrar til en god opplevelse kan gjøre at man ønsker å bruke den i større grad. Som en del av hjemmets interiør vil den også kunne gi grunnlag for samtale og refleksjon rundt redesignarbeid, som igjen kan åpne for bevissthet rundt hvordan man som forbruker utnytter ressursene vi har til rådighet.

Kjole

Fokus: Undersøke hvordan ulike knuter kan formgi et produkt i arbeid med tilpasning til kropp, samt se på muligheter for å benytte jeansmaterialet i produkter ment for en mer sofistikert setting.

Kunnskap i handling

På 1800-tallet ble jeansmaterialet benyttet for å lage arbeidstøy, mens det i samtiden er utgangspunkt for hverdagslige plagg som de fleste eier og bruker regelmessig (Chapman, 2015, s. 117-120). Ved å lage en kjole som er ment for ekstra fine anledninger ønsker jeg å utfordre synet vi har på jeansmaterialet og vise muligheter for å bruke det i andre settinger.

Arbeidet med *kjolen* er delt i tre deler; *venstre forstykke*, *høyre forstykke* og *skjørt*. På venstre forstykke har jeg benyttet kunnskap om knyteteknikk for å lage en form tilpasset busten. Høyre forstykke er basert på kunnskap om mønsterkonstruksjon og rynking av tekstil, og skjørtet er utarbeidet på bakgrunn av tidligere erfaring med tilpasning til kropp og mulighet for å skape form og volum. Kjolen viser dermed et eksempel på hvordan knyteteknikk kan kombineres med andre metoder, som sammen kan skape et visuelt uttrykk som gir jeansmaterialet et mer eksklusivt preg.

Figur 25: Venstre forstykke, knytt med båtmannsknop.

Figur 26: Venstre forstykke, knytt med diagonale doble halvstikk og vevd sammen under brystet.

Refleksjon i handling

I arbeidet med venstre forstykke ønsket jeg å utforske muligheter for å forme et plagg til brystet basert på knutenes egenskaper. Her var målet å knyte så tett at plagget kan brukes uten noe under. Jeg startet derfor arbeidet ved å bruke båtmannsknop siden denne knuten legger seg jevnt inntil hverandre. Ved å knyte med båtmannsknop var det utfordrende å forme forstykket til kroppen, da resultatet ble en stiv og rett flate (Figur 25). Jeg startet derfor på nytt hvor jeg tok i bruk teknikken fra planteoppheget med å knyte diagonale doble halvstikk inn mot midten. Dette ga en mer naturlig buet form, som la seg pent over brystet. På undersiden prøvde jeg å skifte teknikk og veve meg rundt, men jeg synes det visuelle uttrykket mellom knuter og vev ga for stor kontrast (Figur 26).

Jeg fortsatte derfor med diagonale doble halvstikk istedenfor vev, selv om jeg mistenkte at dette kunne bli for stivt. Her ble det felt av rader inn mot midten for å skape en utringing, mens det på andre siden ble lagt til rader ut til siden slik at forstykket formet seg rundt brystet (Figur 27). For at det skal ligge kroppsnært under armen og rundt venstre side har jeg knytt vekselvise rader med båtmannsknop og diagonale doble halvstikk. Samtidig har jeg felt de øverste, slik at sidestykket skrår ned mot midjen (Figur 28). En utfordring her var tilpasning til kropp, da det var vanskelig å måle på før den ble festet til noe annet. Dette førte til at jeg måtte gjøre justeringer etter venstre og høyre forstykke ble festet sammen.

Figur 27: Venstre forstykke, knytt med diagonale doble halvstikk.

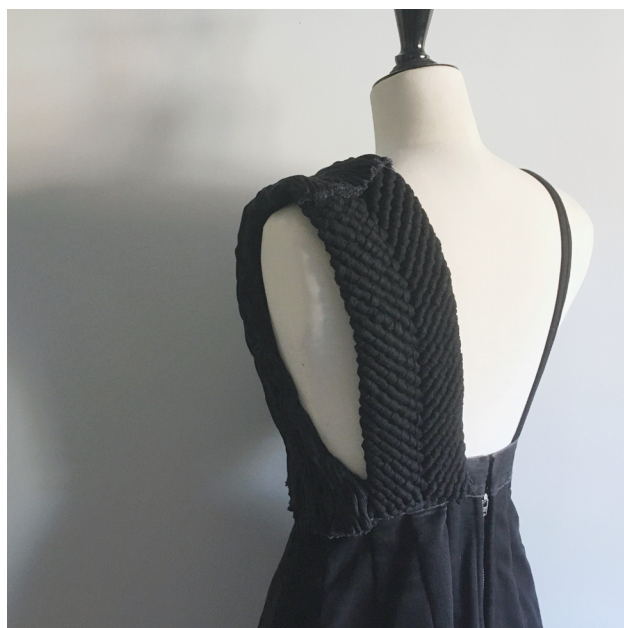

Figur 28: Venstre sidestykke, knytt med vekselvise rader av diagonale doble halvstikk og båtmannsknop.

I arbeidet med høyre forstykke var det viktig å finne en teknikk som harmonerte med knyteteknikken brukt på venstre forstykke. Etter å ha søkt inspirasjon og testet ut ulike frynse- og rynketeknikker falt jeg på å rynke tekstilet. For at det rynkede tøystykket skulle forme seg pent til kroppen utarbeidet jeg mønster tilpasset den ønskede formen på forstykket. Deretter er to tekstiler klippet ut etter mønsterdelenes midtsøm og skjøtet sammen. Begge tekstilstykkene har overflødig rynkestoff på venstre og høyre side av midtsømmen. Jeg har deretter sydd rynkesømmer vannrett som er festet i midtsømmen, slik at begge stykkene blir rynket inn mot midten. Rynkingen er gjort vekselvis slik at det danner et levende mønster. Rynkestrådene er strammet helt inn, slik at forstykket blir stivt og får en buet form. Her har jeg måttet skjøte mer stoff visse plasser for å få like tett rynking alle steder. For å vite hvor mye av stoffet jeg skulle rynke har jeg målt etter mønsterdelene hele veien. Arbeidet med rynking ble gjort for hånd, slik at jeg hadde bedre muligheter for å gjøre justeringer underveis. En utfordring var at jeg tilpasset mønsteret til en byste med lignende mål som meg selv. Det viste seg at det ferdige forstykket passet godt til bysten (Figur 29), men var mer utfordrende å få til å sitte godt på en mer bevegelig kropp. Her var brystene mykere og kroppens mål var på noen steder mindre og kortere enn bystens mål. For å gjøre designet mer stabilt laget jeg en bred stropp ved bruk av diagonale doble halvstikk, som fungerer som en forlengelse av høyre forstykke (Figur 30). Ved å ta igjen teknikken brukt på venstre forstykke skaper dette en visuell helhet i overdelen. Denne stroppen sørger for at kjolen sitter bedre på plass ved bruk.

Figur 29: Høyre forstykke, rynket for hånd med vekslende rynkesting.

Figur 30: Ryggparti høyre forstykke, knytt med diagonale doble halvstikk.

Det var først tenkt å gi skjørtet volum ved å benytte en siste manipuleringssteknikk. Dette også for å skjule eventuelle slitte felter eller merker på tekstilet, da det kreves mye materiale og store stykker for å lage et skjørt. Jeg sydde derfor sammen seksten 90 cm lange paneler med fransk søm, hvor det var plass til å tre en jeanssnor i sømmen. Deretter tredde jeg snorer i alle sømmene og rynket skjørtet for å skape volum. Buksens lengde begrenset hvor lange paneler jeg kunne lage, noe som gjorde at rynkene ble mye løsere enn på høyre forstykke og skjørtet fikk et helt annet uttrykk enn overdelen (Figur 31). På dette stadiet vurderte jeg kjolen som mislykket og så hele prosjektet som meningsløst på tross av alle timene som var lagt ned. Det var rett og slett ikke en kjole jeg ønsket å gå ut blant folk med og helt klart ikke noe jeg ville bruke ved en viktig anledning.

Ved å ta et skritt ut av prosessen og la tankene modne ble jeg bevisst at overdelen hadde de kvalitetene jeg var ute etter. Jeg startet derfor å se på muligheter for å benytte elementer fra skjørtet videre i et nytt design. I et forsøk på å gjøre en endring prøvde jeg å ta igjen rynkene fra høyre forstykke og rynke på samme måte rundt midjen. Dette gjorde at jeg hadde kun den nederste delen av skjørtet tilgjengelig, hvor det var ekstra tekstil som kunne rynkes. Rynkene ble også her mye løsere enn på høyre forstykke, da skjørtet ikke var bredt nok til å rynke tettere. Det var også utfordrende å feste skjørtet til linningen og midjen forsvant i alt tekstilet (Figur 32). Det plaget meg også at skjørtet var såpass kort, noe jeg syntes gikk på bekostning av det klassiske uttrykket jeg ønsket.

Figur 31: Skjørt med loddrett rynkesnor.

Figur 32: Skjørt med vannrett rynkesnor.

Dette førte til at jeg gikk tilbake til å se på hvordan jeg kunne utnytte lengden i panelene jeg allerede hadde inn i et nytt design. Det var derfor naturlig å prøve skjørtet på for å lettere se for seg mulighetene. Her oppdaget jeg at skjørtet fungerte godt som det var. Jeg hadde tidligere tenkt at det ble for enkelt og at jeg var avhengig av å bearbeide tekstilet i større grad. Sett sammen med overdelen vurderte jeg nå kjolen som godt balansert. At panelene smalner inn mot midjen gir en fin effekt mot teknikken brukt på overdelen. Jeg valgte å beholde jeanssnorene som var tredd i sømmene, da de bidro til å stabilisere skjørtet og gi det en utsvinget fasong. Nederst er det tydelige mørkere felter, fra der hvor lommene på buksene har vært plassert. Siden jeg hele veien har vært opptatt av et rent uttrykk som tar avstand fra det å tydelig vise tekstilets utgangspunkt, hadde jeg tenkt at disse skulle skjules. Måten de nå blir fremstilt på så jeg som en positiv visuell effekt, på tross av at man mer tydelig kan se at kjolen er laget av bukser. Her syntes jeg feltene ga en spennende effekt som gjør at skjørtet skiller seg ut i seg selv, uten at det er behov for ytterligere bruk av virkemidler for å gi det oppmerksomhet.

Refleksjon over handling

Håndverk

Håndverket og teknikkene brukt i dette arbeidet viste seg å legge føringer i stor grad. Idéer og tanker jeg hadde på forhånd ble satt til side da det oppsto situasjoner i møte med materialene som ble avgjørende for valg. Arbeidet er drevet frem av ulike håndverksteknikker og det har vært vanskelig å planlegge eller se for seg på forhånd hvordan det vil bli. Gjennom prosessen har jeg vært avhengig av å teste ut teknikken i samspill med materialet for å kunne gjøre en vurdering. Prosessen har derfor vært viktig for hvilken vei jeg har valgt å gå.

For å ha størst mulig frihet i arbeidet er det benyttet mye håndsøm, for å hele tiden ha mulighet til gjøre nødvendige justeringer på produktet underveis. Dette har gjort at jeg i større grad har kunnet forme materialet på plass med større presisjon enn ved å benytte symaskin. Samtidig tar håndsøm mye tid, men det ville ikke vært mulig å oppnå samme grad av nøyaktighet uten.

Figur 33: Produktbilde Kjole. Foto: Emma Blomberg, gjengitt med tillatelse.

Ressursbruk

Teknikkene som er benyttet i *kjolen* krever mye tekstil og det er benyttet totalt åtte bukser. Det som er spesielt interessant er hvordan tekstilet har fått et annet bruksområde enn det hadde i utgangspunktet. Disse buksene kan nå brukes i en mer sofistikert setting og viser at jeansmaterialet kan benyttes til andre ting enn det vi vanligvis forbinder det med.

Arbeidet med *kjolen* har tatt rundt 200 timer, fordelt over en lengre periode med mye refleksjon og hodebry underveis. Her har tiden som er lagt ned gitt utbytte på mange områder også utenfor det fysiske resultatet.

Tilknytning og bevissthet

Tiden som er brukt har bidratt til økt tilknytning til plagget. *Kjolen* er noe jeg med stolthet kan vise frem og det at jeg har laget den selv gjør den unik på en personlig måte. Hvordan den sitter på kroppen og hvordan det føles å bruke den er avgjørende for min videre relasjon til *kjolen*. Forstykket er veldig stivt, men er likevel tilpasset kroppen slik at det ikke er til hinder. Åpen rygg gir også rom for bevegelse. Materialet gjør *kjolen* tung, men dette legges lite merke til når *kjolen* er i bruk. Den solide stroppen over den ene skulderen bidrar til å stabilisere og det kjennes trygt å bevege seg rundt. Det er heller ikke nødvendig å ha noe under, noe som er praktisk med tanke på at *kjolen* har åpen rygg.

Det at *kjolen* ikke er helt svart gir den et mer oppsiktsvekkende preg og det kan få andre til å stille spørsmål ved hva den er laget av og hvordan. De tydelige merkene nederst på *kjolen* etter der hvor lommene har vært plassert skaper tydelig relasjon mellom *kjolen* og buksene den er laget av. Dette sier noe om at alt ikke til en hver tid må være perfekt. I noen tilfeller kan uperfekthetene gjøre noe unikt og verdt å ta vare på.

Kjolen fremstår som solid utført og materialet er slitesterkt (Figur 33). Dette gjør at den kan vare i mange år og egner seg godt for bruk ved spesielle anledninger. Med dette kan *kjolen* være med å fremme budskapet om at ting ikke trenger være nytt for å bli sett som eksklusivt. Kanskje kan dette inspirere til å finne løsninger for å bruke andre ting man har til rådighet i en ny setting.

Oppsummering

I arbeid med *undersøkelsen* merket jeg at materialet og håndverket ledet arbeidet fremover. Selv om prosessen startet med å innhente praksisteori rundt det å arbeide med makramé og knyteteknikk, utviklet den seg til å være praksisstyrt i større grad. Vurderinger og valg er derfor tatt på bakgrunn av erfaringer og oppdagelser gjort underveis. Dette betyr at resultatet har vært vanskelig å forutse eller planlegge. Veien har dermed blitt til underveis, på grunnlag av hvordan materialene reagerer i samspill med den valgte teknikken.

Ser man arbeidet knyttet til *The iterative cyclic web* (Smith & Dean, 2009, s.19-25) som tidligere beskrevet på side 19, er det arbeidet mye med å undersøke og se mulige utfall ved idéene, samt utvikle idéen som er valgt. Jeg opplevde at materialene tok styringen, og det var utfordrende å ta valg.

Gjennom arbeidet med *planteopphenget* ble jeg bedre rustet til å utvikle, tolke og organisere nye data og idéer. Disse erfaringene tok jeg med meg inn i arbeidet med *hengestolen*. Her testet jeg ut egne idéer i en idéutviklingsfase før jeg gjorde et utvalg, for deretter å undersøke mulige utfall gjennom det praktiske arbeidet. Underveis søkte jeg tilbake til praksisteori på hvordan knyting, fletting og solid oppheng av stol kunne utføres på best mulig måte, noe som gjorde at arbeidet ble støttet av faglig input for å komme fremover. Her måtte jeg stadig teste ut det jeg hadde lest eller sett andre gjøre for å finne ut om det kunne være en egnet teknikk i mitt prosjekt. Over på arbeidet med *kjolen* var det igjen tilbake til idéutviklingsfasen, men her gikk arbeidet mye frem og tilbake mellom det å utvikle idéer og teste dem ut i praksis. Her ble jeg så oppslukt av hvordan materialet formet seg at det ble vanskelig å trekke inn inspirasjon underveis. Prosessen ble i stor grad styrt av materialet og jeg brukte mye tid på å følge opp og teste ut det jeg syntes virket interessant i øyeblikket. Jeg ble revet med i prosessen og tok i stor grad impulsive valg underveis, som viste seg å få avgjørende følger for resultatet. Denne måten å arbeide på åpnet for muligheter jeg ikke kunne forutsett, men gjorde også at jeg til tider mistet kontroll.

Siden jeg har liten erfaring med denne måten å arbeide med materiale og teknikk fra tidligere, begrenset dette mine forutsetninger for å se hvordan valget ville påvirke designet. Jeg måtte derfor prøve og feile for å finne løsninger som kunne benyttes. Her har fokuset vært på hva som fungerer i materialene. Tanken om, eller idéen for hvordan jeg i utgangspunktet mente det skulle bli, måtte dermed vike.

Dette resulterte i produkter som er laget på materialenes premisser, noe som har vært utfordrende for meg. Jeg arbeider vanligvis med skisser og idéutvikling, med mål om å lage en plan for prosjektet. Deretter gjennomføres denne med nødvendige justeringer underveis for å komme frem til et produkt. I arbeid med *undersøkelsen* har ikke dette vært mulig. Jeg har blitt tvunget til å løsne på kontrollen og kjenne etter hvordan teknikken fungerer i samspill med materialet for å finne min vei.

Det at idéene i stor grad må prøves ut før man kan si noe om hvordan de fungerer har gjort at jeg kun har sett på et lite utvalg av måter å arbeide med jeanssnor i redesignarbeid. Med utgangspunkt i det jeg har lært her ser jeg et stort potensial for videre utforskning på området. Det å benytte teknikken ved å lage remser av jeans, eller eventuelt andre tekstiler, ser jeg som en metode som utnytter tekstilene på en god måte, ved at man får brukt veldig mye av et plagg. Samtidig tar det mye tid, noe man må være bevisst på forhånd. Ved at arbeidet er lagt opp på denne måten ser jeg likevel større mulighet for at det kan bli sett som en hobby for de forbrukerne som er villige til å starte opp et prosjekt i visshet om at det kan ta lang tid.

7. Drøfting

I arbeidet med dette prosjektet har jeg flere ganger stilt spørsmål ved hvilken nytteverdi det har at jeg klipper og syr i gamle tekstiler. Samtidig har jeg reflektert over i hvilken grad håndverk og materialer spiller inn i denne vurderingen for verdi, eller om det i større grad er holdninger og refleksjoner rundt temaet som er det verdifulle i denne prosessen. Dette drøftes i lys av min problemstilling med tilhørende mål: *Hvordan kan jeg som forbruker utnytte brukt jeansmateriale som en ressurs i arbeid med redesign? Målet med arbeidet er å fremme tilknytning til ting og skape bevissthet rundt forbruk.*

I drøftingen vil jeg se på hvordan ressursene er utnyttet og trekke frem håndverk, tid og design som viktige faktorer for dette arbeidet. Deretter legges det frem refleksjoner rundt hva som skal til for å fremme tilknytning til ting. Her vurderes viktigheten av å være personlig engasjert i en prosess og verdsette materialene til rådighet. Det blir også sett på i hvilken grad resultatet er avgjørende for en varig relasjon mellom forbruker og produkt. Avslutningsvis drøftes hvordan en forståelse for sammenhenger kan være viktig for å oppleve bevissthet rundt forbruk, som igjen kan føre til holdningsendring.

Utnyttelse av ressurser

Kjennskap til håndverksteknikk

Det praktiske arbeidet startet med å finne måter for å omforme jeans til andre produkter. Her fant jeg en metode for å lage jeanssnor som kan brukes i arbeid med knyteteknikk. Ved å ta utgangspunkt i en oppskrift testet jeg ut jeanssnorens egnethet i makraméarbeid. Dette ga økt forståelse for grunnleggende teknikker jeg senere kunne bygge videre på. Mikkel B. Tin (2011) trekker frem at denne måten å arbeide på kan bidra til å aktualisere håndverket. Han viser til at det å lære håndverkets spilleregler kan gjøre det lettere å finne metoder for å løfte frem gamle tradisjoner på en mer samfunnsaktuell måte (Tin, 2011, s.215-218). Som følge av undersøkelsen har jeg fått eierskap til å benytte gjenbruksmaterialer i møte med makramé. Dette viser hvordan en eldre teknikk kan utføres på en ny måte, samtidig som den kan fungere som en metode i arbeid mot mer bærekraftige løsninger.

Arbeidet med jeanssnor og makramé har lagt grunnlag for at jeg lettere kan ta videre beslutninger basert på erfaringer gjort her. Richard Sennet (2008) viser til at man ved å utføre et håndverk kan skape muligheter for læring og utvikling som kan være avgjørende for håndverkerens evne til å produsere ting av verdi (Sennet, 2008, s.50). Han nevner også at man etter hvert vil kunne ta valg og utføre handlinger på automatikk i økende grad. Dette ved at man har innøvd kompetanse for å kunne forutse et utfall, noe han omtaler som kroppslig erfaring (Sennet, 2008, s. 149-178). Underveis i knytarbeidet kjente jeg på en følelse av at fingrene visste akkurat hva de skulle gjøre, uten at jeg aktivt trengte å tenke over det. Dette kan være et eksempel på det Sennet beskriver som kroppslig erfaring. Ved å utføre gjentagende handlinger kom jeg inn i en god flyt hvor jeg ubevisst kunne forutse hvordan den neste knuten ville bli.

Gjennom eget utforskningsarbeid opplever jeg å ha fått et større repertoar når det gjelder å se muligheter og finne løsninger, noe som kan være avgjørende når det søkes å utnytte ressurser på best mulig måte. Sennet beskriver hvordan tidligere erfaringer kan virke positivt inn på resultatet, samtidig som han trekker frem at det ikke er en avgjørende faktor for å oppnå et godt resultat. I et forsøk på å gjøre håndverket tilgjengelig for flere legges det vekt på at tid og engasjement i seg selv kan gi gode forutsetninger for å lykkes (Sennet, 2008).

I møte med makraméteknikk gjorde tidligere erfaringer innenfor strikking og hekling det lettere for meg å forstå systemet denne teknikken er basert på. Flere år med erfaring innen ulike håndverksteknikker preger min prosess når det kommer til å lære en ny teknikk. Likevel ser jeg muligheter for å undersøke Sennet sin teori om at tid og engasjement kan være avgjørende faktorer for et godt resultat. Jeg har underveis i arbeidet møtt utfordringer, hvor manglende kompetanse har gjort arbeidet tidkrevende og til tider gitt meg følelsen av motløshet. Her var min indre motivasjon til å jobbe videre for å finne løsninger avgjørende når det gjaldt å føre prosjektet videre. Dette kan tyde på at personlig engasjement for å utføre et godt arbeid kan være vel så viktig som kjennskap til håndverksteknikk. Kunnskapen man går inn i et arbeid med er dermed ikke avgjørende for resultatet. Å være villig til å lære seg nye ting og arbeide for å finne løsninger underveis kan spille en viktig rolle. Samtidig kan det virke som det kreves en viss grad av enten engasjement eller erfaring for å oppnå et godt resultat. Med begrenset håndverkskunnskap krever det muligens større grad av engasjement, mens en med solid erfaring ikke trenger engasjere seg like mye.

Tid som en ressurs

Redesignprosessene knyttet til denne oppgaven har vært tidkrevende. I samtiden blir tiden gjerne sett som en ressurs og det er derfor viktig å presisere at metoden undersøkt her er rettet mot forbrukere. Å utføre arbeid som dette vil være problematisk dersom målet er økonomisk gevinst, som ofte fungerer som en motivasjonsfaktor når det er snakk om utvikling av nye produkter. Denne prosessen kan dermed bli sett som en motvekt til forbrukersamfunnets evige jag etter kvantitet fremfor kvalitet.

Å benytte jeans i arbeid med knyteteknikker ser jeg som en måte å åpne nye dører for redesign og hvilken innstilling man har til slikt arbeid. Ved bruk av denne metoden har jeg i større grad vært avhengig av å se arbeidet som noe lystbetont. Dette ved å ta seg tid til å være i prosessen, fremfor å ha som mål at prosjektet skal bli ferdig fortrest mulig. Her ser jeg likhetstrekk med Eva Kittelsens tanker rundt det å gjøre reparasjon til en hobby (Kittelsen, 2018). Hun trekker frem strikking og hekling som en akseptert måte å bedrive tiden på, hvor det er greit at det kan ta mange timer før et prosjekt blir ferdig. Denne måten å tenke på gir grunnlag for å holde ut når ting tar tid, noe som også er viktig i arbeid med redesign.

Ved å la prosessen styre hvor lang tid noe vil ta har jeg opplevd positive erfaringer som har gitt meg en følelse av velbehag i en ellers hektisk hverdag. Jeg har fått muligheten til å synke inn i en prosess og kjenne på følelsen av at det er kun meg og mitt prosjekt som er viktig i øyeblikket. Denne opplevelsen beskrives i artikkelen *Why our brain loves arts and crafts*. Her trekker de frem at håndverk kan ha positiv effekt på personlige problemer ved at det skaper rom for å slappe av, samtidig som det gir mulighet for å utvikle seg på egne premisser (Huutilainen, Rankanen, Groth, Seitamaa-Hakkarainen, Mäkelä, 2018). I møtet med eget arbeid ser jeg tiden som en investering i personlig vekst. Jeg har tilegnet meg ny kunnskap og erfaring, men også blitt tryggere i egen praksis, noe som har gitt økt motivasjon og mestring.

Håndverksarbeidet har også åpnet for nyttige refleksjoner som har gjort det lettere for meg å forstå relevant tematikk. Samtidig har jeg erfart at det å holde seg oppdatert og innhente relevant teori kan være viktig for å aktualisere og tilføre bredde til det praktiske arbeidet. Teoretiske perspektiver og refleksjoner knyttet til hvordan man kan utnytte ressurser best mulig har derfor vist seg å spille en viktig rolle.

Denne tilnærmingen beskrives av Hazel Smith og Roger Dean, hvor de omtaler praksisledet forskning som en veksling mellom teori og praksis (Smith & Dean, 2009). Donald Schön beskriver også praktisk arbeid som en samtale med situasjonen, med mål om å finne en best mulig løsning (Schön, 2002). Dette kjenner jeg igjen i eget arbeid, hvor det praktiske har lagt til rette for læring og refleksjon som ikke ville oppstått dersom det ikke var lagt ned tid og engasjement i arbeidet.

Ressurseffektiv design

Jonathan Chapman setter fokus på at miljøvennlige løsninger må være de mest attraktive for å ha en effekt (Chapman, 2015, s. 86). En avgjørende faktor for ressursutnyttelse i arbeid med redesign vil dermed være at sluttproduktet er ønsket. I lys av dette vil ressurseffektiv design omhandle ressursene brukt i produktet, men også produktets liv i etterkant.

Å spille på lag med materialene ser jeg som en viktig faktor for ressurseffektiv design. Gjennom dette arbeidet har jeg erfart hvordan valg av materialer påvirker designet. Produktet blir dermed til på bakgrunn av materialenes egenskaper. Mikkel B. Tin stiller spørsmål ved om en uinnskrenket frihet er den nødvendige forutsetningen for kunstnerisk skapelse, eller om den begrensede frihet som tradisjonen byr på kan bidra til å stimulere skapelsen (Tin, 2011, s. 11-15). Ved å klippe materialet i remser blir det minimalt med tekstil til overs, og lengden på buksens smale paneler blir utnyttet. Her har jeg sett at begrensningene i materialet har gitt rom for skapelse samtidig som det leder vei.

Om ressursene er forvaltet godt og laget av materialer som eksempelvis uansett skulle kastes, vil dette ha liten eller ingen verdi dersom produktet ikke blir brukt. Et avgjørende poeng kan derfor være at redesignproduktene burde stå i posisjon til å konkurrere med samtidens trendprodukter. Gernot Böhme (2008/2001) nevner at vi i dagens samfunn ofte styres av et iscenesettelsesbehov når vi velger hvilke ting vi ønsker å omgi oss med. Dette vil si at utvelgelsen i stor grad blir styrt av begjær fremfor et reelt behov (Böhme, 2008/2001, s. 519-532). I hvilken grad produktet er konkurransedyktig kan derfor knyttes til en personlig opplevelse av begjær. Jonathan Chapman trekker frem at det kan være problematisk for en designer å forutse hvilket forhold som vil oppstå mellom forbruker og produkt (Chapman, 2015, s. 63-86). Ved at forbrukeren selv utfører arbeidet kan dette derimot gi hver enkelt mulighet til å gjøre justeringer som kan være avgjørende for relasjon på et personlig plan.

Tilknytning til ting

Å verdsette og respektere materialer

Ingun Grimstad Klepp og Tone Skårdal Tobiasson (2018a) trekker frem viktigheten av å se verdien av de materialene vi har til rådighet i dag. De setter fokus på at redesign kan være en metode for verdiøkning, men dersom materialene ikke blir respektert kan vi stå i fare for å frarøve dem sin verdi. Det blir derfor viktig å stille spørsmål ved hva gjenbrukstekstilene kan brukes til uten å ødelegge dem. De nevner at de eldre gjenbrukstekstilene vi har tilgang på i dag ofte er laget av naturmaterialer og fremstår som av solid kvalitet. Dette i motsetning til syntetiske tekstiler som produseres i dagens samfunn med mål om mest mulig økonomisk utbytte.

I eget arbeid ser jeg brukt jeansstoff som mer attraktivt enn tilsvarende tekstil som er tilgjengelig på rull. Her finner jeg verdi i sporene fra bruk og vask over lengre tid. At tekstilet fortsatt er holdbart etter flere års bruk gjør at jeg i større grad stoler på at det holder en stund til. Ved å ta utgangspunkt i et materiale med fargevariasjoner, flekker eller hull kan det oppstå utfordringer som gir gode muligheter for å tenke løsningsorientert. Slike uregelmessigheter ser jeg som en mulig inngang til et spennende design. Dette kan også relateres til Mikkel B. Tin sine refleksjoner rundt det at begrensninger kan stimulere til og gi rom for skapelse (Tin, 2011, s. 11-15).

Jeg har også kjent på at det kan være utfordrende å vurdere hvordan materialet kommer best til sin rett i nye produkter. Erfaringsmessig synes jeg eldre jeansmaterialer av en tykkere og stivere kvalitet i 100% bomull ofte gir et godt resultat. I arbeid med knytteteknikk ønsket jeg å se på muligheter for å bruke mer tynnslitte materialer som kan være vanskelig å benytte i andre prosjekter. Her så jeg at håndverket i stor grad var avgjørende for resultatet og materialer med fargevariasjoner og hull kunne fint benyttes. Dette viser et eksempel på hvordan uønskede materialer kan bli verdifulle ressurser ved å lete etter en egnet metode for bruk som setter dem i et godt lys.

Engasjement, relasjonsbygging og forpliktelse

I arbeid med dette prosjektet har prosessen vært krevende. Richard Sennet (2008) skriver om at man kan utføre et håndverk for håndverkets skyld eller arbeide mer resultatstyrt. Han viser til at det kan være hensiktsmessig å opprettholde en viss balanse mellom disse tilnærmingene. Et resultatorientert fokus kan drive prosessen fremover, samtidig som evnen til å være til stede i prosessen på håndverkets premisser kan legge til rette for positive opplevelser i større grad. Ved inngangen til prosjektet ønsket jeg å la håndverket lede an, men kjente fort at jeg var preget av presset om å levere best mulig innenfor masteroppgavens rammer. Dette har preget prosessen og til tider stått i veien for den positive virkningen det kan ha å utføre et håndverk kun for håndverkets skyld. Jeg har derimot kjent på virkningen av å ilegge håndverket et mål og en hensikt. Ved at jeg følte meg forpliktet til å gjennomføre har dette gjort at jeg ikke ga opp når ting ble krevende.

Valget av produkter har også fungert som en motivasjonsfaktor. Jeg har fokusert på å lage produkter jeg selv kan bruke, noe som legger grunnlag for eierskap og engasjement i prosessen. Dette har gitt meg grunnlag for å si noe om relasjonen som utvikles mellom meg som forbruker og mitt arbeid. Tiden brukt i prosessen er med på å bygge en relasjon til produktet allerede før det er klart til bruk. Jonathan Chapman nevner at avhendede ting gjerne er et resultat av et mislykket forhold mellom forbruker og produkt (Chapman, 2015, s. 24-26). Ved at jeg som forbruker er en del av skapelsesprosessen blir jeg kjent med produktet på et tidlig tidspunkt og har dermed mulighet til å forme det etter egne preferanser. Dette ser jeg som en faktor som kan gi større sannsynlighet for et varig forhold mellom meg og mitt produkt, sammenlignet med å kjøpe noe ferdig i butikken.

Forpliktelsen jeg har følt ovenfor det å gjøre en god jobb har vist seg å være en viktig faktor for å bygge relasjon til både prosess og produkt. Jeg kjenner også på en sterkere tilknytning jo mer tid som legges ned, samtidig som jeg står i fare for å oppleve en viss avsky for hele prosjektet dersom jeg i perioder arbeider intenst og resultatet ikke er tilfredsstillende. Dette kan tyde på at relasjonen til produktet også er avhengig av at man er fornøyd med resultatet.

Resultatets kvalitet

Gjennom dette arbeidet har jeg hatt et ønske om å lage produkter av god kvalitet. Jeg vil at produktene skal oppleves som av god design, uten å måtte støtte seg til at de er et resultat av redesignarbeid. Hvilken status de ferdige produktene ender opp med å få vil være vanskelig å si. Jeg som forbruker har ikke et opparbeidet renommé å støtte meg til, noe som synes å være en viktig faktor for å bli ansett som leverandør av kvalitetsvarer (Sandin Bülow, 2007, s. 56-76). Basert på Elise Storsveen (2018) og Claire de Wangen (2018) sine tekster som omhandler kvalitet, vurderer jeg mine produkter ut fra standarder knyttet til materialkvalitet, design og håndverk. Jeg er opptatt av hvor materialene kommer fra, hvordan de er produsert og hvordan tekstilet eldes og oppfører seg ved bruk. Designet er på sin side viktig for å aktualisere produktet og gjøre det anvendelig. Det kan også være avgjørende for om produktet blir brukt over tid. Jeg tiltrekkes av tidløs design som kan være attraktivt på tvers av trender. Håndverksteknikker er også noe som engasjerer meg. Produkter som viser til godt håndverk, hvor tidsbruk og presisjon kommer til syne er med på å avgjøre i hvilken grad jeg bedømmer et produkts kvalitet.

Richard Sennet (2008) nevner at håndverkeren ofte kan henge seg opp i at ting skal være perfekt, noe som kan gjøre det vanskelig å si seg ferdig med et prosjekt. I egen prosess så jeg det som nødvendig å vurdere arbeidene etter kriterier knyttet til prosjektet og dermed si meg ferdig når produktet nådde denne standarden. På denne måten er det større sannsynlighet for at tingene blir brukt, fremfor å ligge halvferdig på et verksted. Ser jeg på de tre produktene fra *undersøkelsen; Planteoppheng, Hengestol og Kjole* finner jeg det likevel utfordrende å si meg fornøyd. Sennet peker på hvordan håndverkeren kjenner seg dratt mellom perfektjonisme og funksjonalitet (Sennet 2008, s. 45- 52). Jeg streber etter å oppnå begge deler ved å gi produktet både funksjonelle og estetiske kvaliteter.

I arbeid med planteopphenget var målet å lage noe dekorativt, som samtidig kan holde planter. I etterkant ser jeg at opplegget øverst inntil stangen kunne vært gjort på en måte som ser jevnere ut og ved å stramme noe mindre i knytarbeidet kunne jeg oppnådd en mer ideell form på delene i mønsteret. Når jeg vurderer det ferdige arbeidet ser jeg likevel at kriteriene fra målsettingen er stilt og fra et personlig ståsted er dette er produkt jeg gjerne henger opp i egen stue.

Målet med stolen var å lage et hengende sittemøbel som er solid, behagelig og passer godt inn i samtidens interiørtrend. Resultatet fremstår som solid, men hele stolen ble mindre enn jeg først hadde tenkt. Den er behagelig å sitte i, men kunne med fordel vært gjort både bredere og dypere for en mer romslig følelse. At stolen er såpass liten og nett gjør derimot at den sklir lettere inn i interiøret og det er lettere å flytte rundt på den ved behov.

Kjolen hadde som mål å vise jeansstoffet i en ny setting ved å lage et plagg som kunne brukes ved mer sofistikerte anledninger. I dette arbeidet ble vurderingen av det estetiske svært viktig, samtidig som kjolen skulle sitte godt på kroppen. Her har designet i stor grad blitt til underveis, da materialet og teknikken som er brukt la føringer for veien videre. Personlig ville jeg valgt et annet snitt dersom jeg skulle designet en kjole kun basert på egne preferanser. Kjolen egner seg likevel godt til sitt bruk. Jeg føler meg fin når jeg har den på og den føles komfortabel.

Refleksjoner gjort underveis i undersøkelsen har skapt en forståelse som gjør at jeg ønsker å ta vare på produktene og verdsette ressursene benyttet i prosessen. Fokuset på å forvalte ressurser på en god måte veier dermed opp for misnøyen jeg kan kjenne på knyttet til ting jeg ser kunne vært løst på en annen måte. Samtidig har jeg erfart at det kan være viktig å gi slipp på kontrollen og ønsket om det perfekte, som på mange måter kan bli sett som en uopnåelig standard.

Bevissthet rundt forbruk

Forståelse for sammenhenger

Arne Johan Vetlesen trekker frem at det ikke hjelper å teoretisere miljøutfordringene vi står ovenfor og legger med dette vekt på at individet selv må erfare for å få forståelse for tematikken på et dypere plan (Vetlesen, 2015, s. 1-21). Jeg har selv kjent på at arbeid med denne oppgaven har åpnet øynene mine for nye perspektiver. Gjennom det praktiske arbeidet har jeg fått større forståelse for materialer, blant annet ved å aktivt analysere materialenes verdikjeder. En verdikjede består av alle ressurser knyttet til et materiale eller et produkt og miljøpåvirkningen det har gjennom hele sin levetid (Grimstad Klepp & Skårdal Tobiasson, 2018b).

Sånn jeg ser det kan man si at et nytt produkt med tilhørende verdikjede står i gjeld til verden. En kan med dette se for seg at produkter med stor miljøbelastning, som er laget under dårlige arbeidsvilkår vil ha mye større gjeld til verden enn lokalproduserte varer med rene materialer og etisk arbeidskraft. Å agere med materialene vil bidra til å betale ned denne gjelden. Nedbetaling av gjeld kan dermed skje ved å bruke ting lenger eller ved at et produkt fremkaller refleksjoner eller erfaringer som kan være nyttig for videre utvikling. Arbeid med redesign av ødelagte jeans kan fungere som en metode for å nedbetale gjeld uten å ta opp ytterligere lån. Ved å selv utføre slike handlinger i hjemmet sparer man ressursene som kreves i en avhendingsprosess og ved å forlenge levetiden eller gi tekstilene en ny form kan de få bedre muligheter for å bli gjeldfrie på sikt. Om et redesignarbeid minker eller øker produktenes gjeld til verden vil være avhengig av hvilke ressurser som brukes, samt hvilket utbytte man har av prosessen underveis og produktet man sitter igjen med. Gode forhold for verdiskaping kan dermed gjenkjennes ved at man er bevisst både forbruk og utbytte underveis i prosessen, samtidig som det settes fokus på å bruke de ferdige produktene lenge nok til at de rekker å bli gjeldfrie.

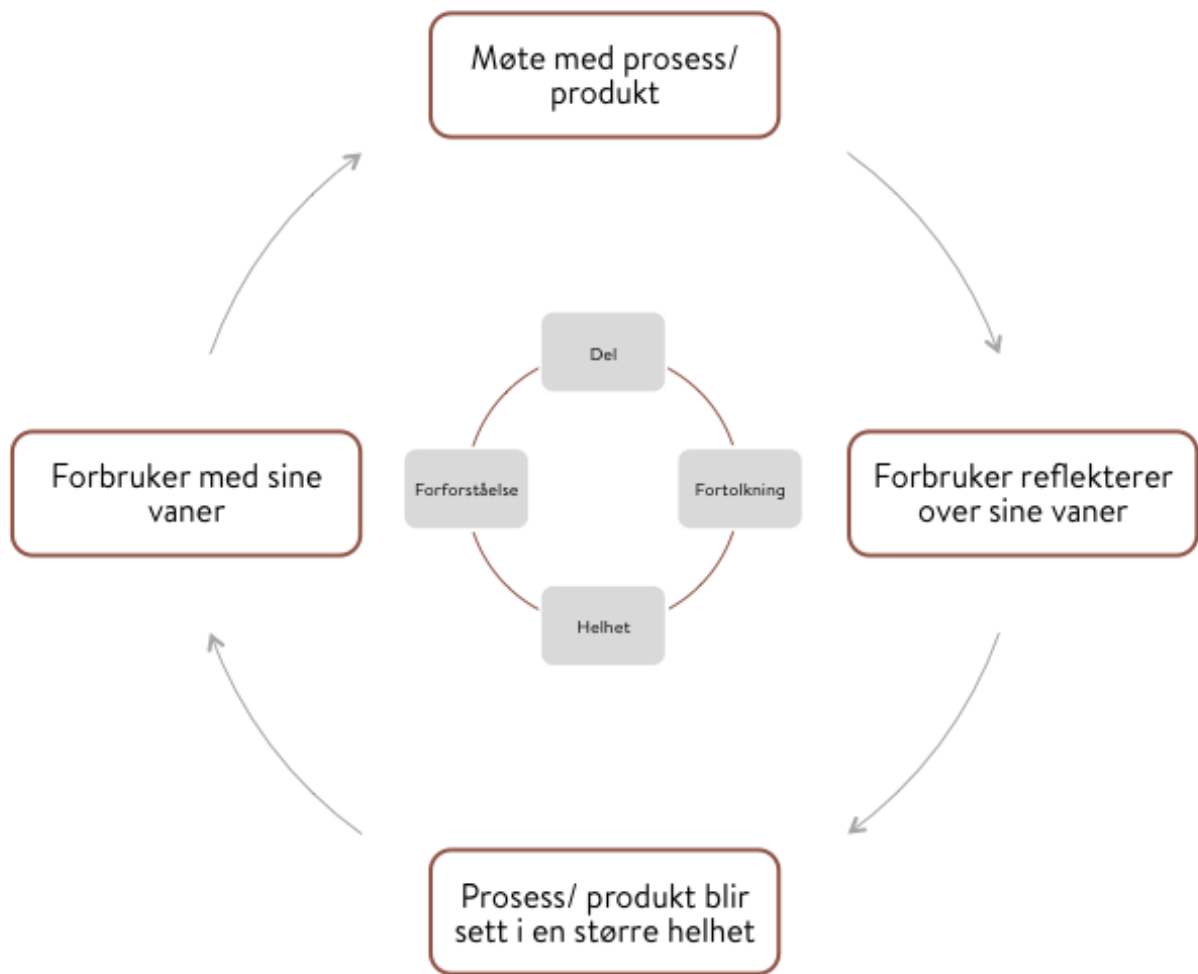
En annen faktor det er viktig å ta hensyn til er at dersom redesignarbeidet kommer i tillegg til at man kjøper nytt, vil det bidra til liten endring når det gjelder bruk av ressurser totalt sett. Dette på lik linje med at det ikke hjelper handle brukt, dersom det totale forbruket ikke går ned (Gunnerød, 2014, s. 159-163). I mitt arbeid har fokuset derfor vært på hvordan man kan lage ting selv, med mål om å erstatte nye kjøp. Ved å selv arbeide med hendene har jeg fått større forståelse for hvordan ting blir laget og jeg ser viktigheten av å finne metoder for å bruke og ta vare på ting lenger.

Glenn Adamsson (2018) viser til at de som vokser opp i dag sjelden eksponeres for realiteten bak hvor produkter kommer fra, noe som kan skape et distansert forhold mellom mennesker og materialer. Dette kan komme til syne ved at det ikke lenger blir sett som en nødvendighet å ta vare på ting fordi man har mulighet til å kjøpe nytt (Adamson, 2018, s. 1-10). Jeg ser det som et faresignal at mange ikke ser viktigheten av praktisk forståelse for hvordan å utføre reparasjoner eller gjøre justeringer på ting for å få dem til å vare lenger. Ved å bli kjent med materialenes egenskaper ser jeg i større grad muligheter for å utnytte disse på ulike måter. Dette tyder på at å agere med materialene kan være en måte å gjenopprette et forhold mellom mennesker og ting, noe som kan spille positivt inn på samtidens forbrukerkultur.

Etter *forundersøkelsen* bestemte jeg meg for å kun benytte bukser med hull i skrittet i det videre arbeidet. Dette gjorde jeg i et forsøk på å synliggjøre at disse buksene inneholder mye potensiale som ellers ville gått til spille dersom de blir sendt rett til materialgjenvinning. Her kan det diskuteres om det å bruke hullene som en synlig kommentar i større grad kan sette fokus på muligheter ved å benytte slike materialer. Denne måten å arbeide på nevner Sissel Gunnerød i sin artikkel om “flekken”. Her peker hun på at det kan være hensiktsmessig å snakke om økt grad av flekktoleranse (Gunnerød, 2011).

De enorme mengdene med jeans som avhendes kan vise til en kollektiv enighet om at det ikke er ønskelig å reparere eller bruke dem lenger i den tilstanden de er. Kan synlig reparasjon av bukser med hull i skrittet gjøre at vi får økt grad av reparasjonstoleranse? Samtidig virker det som om det er en overflod av uønskede olabukser, noe som gjør det aktuelt å se på hvordan disse tekstilene kan benyttes i produkter det er større etterspørsel etter. I mine prosjekter kommer det ikke tydelig frem at det er benyttet bukser med hull i skrittet. Dette kan gå på bekostning av produktets bevisstgjøringspotensial i møte med forbrukere ved at man ikke umiddelbart legger merke til hva produktene er laget av. Jeg ser det likevel som hensiktsmessig å lete etter metoder for å benytte disse tekstilene uten å tydelig vise til materialets utgangspunkt. Dette for å åpne for nye bruksområder av tekstilet, og i større grad kunne presentere redesign som et attraktivt valg fremfor å kjøpe nytt.

Gjennom arbeid med denne oppgaven har jeg erfart at redesign handler om mer enn kun den praktiske utførelsen. Her ser jeg mulighet for at møtet mellom forbruker og prosess åpner for refleksjon. Denne prosessen kan gjøre at forbrukeren ser ting i et større perspektiv, som igjen vil ha innvirkning på forbrukerens videre vaner. Dette møtet kan visualiseres ved bruk av en hermeneutisk sirkel (Figur 34).

Figur 34: Hermeneutisk sirkel som visualiserer møtet mellom forbruker og produkt/ prosess, illustrert av meg.

Modellen viser hvordan forbrukeren med sine vaner møter redesignprosessen eller et redesignprodukt med sin forforståelse. Gjennom dette møtet, som representerer kun en liten del av en større helhet, skjer det en fortolkning hos forbrukeren som gjør at den starter å reflektere over egne vaner. Denne refleksjonen kan dermed føre til at forbrukeren ser prosessen, produktet og også egne vaners påvirkning i et større perspektiv. Dette kan gjøre at forståelsen for hvordan én del kan påvirke en større helhet endres, noe som gir forbrukeren en ny forforståelse.

Holdningsendring

Ved at jeg forsøker å gjøre noe litt annerledes og viser dette gjennom måten jeg utfører et håndverk på ønsker jeg å skape bevissthet rundt behovet for endring. Det å arbeide med håndverksteknikker har vært med på å skape en endring i hvordan jeg lever mitt liv og oppfatter verden på, spesielt når det kommer til forbruk og miljø. Sacha Kagan skriver om at det å dele informasjon i mindre grupper kan bidra til å skape endring hos den enkelte (Kagan, 2012, s. 10-17). Dette har inspirert meg til å dele min prosess via Instagramkontoen Strykdesign i et forsøk på å aktivisere flere. Her har jeg hatt fokus på å dele tanker rundt hvorfor jeg har valgt å arbeide med redesign og refleksjoner som har oppstått underveis.

Kagan (2012) stiller også spørsmål ved hva som er viktig for å leve et godt liv. I den vestlige verden har det de senere årene vært et stort fokus på økonomisk vekst og det å levere mest mulig til enhver tid. I forbindelse med dette kan man stille seg kritisk til hvilken verdi det har at enkeltpersoner uten tilsynelatende stor påvirkningskraft blir bevisst eget forbruk. Ved at flere arbeider med hendene ser jeg det som en mulighet for å legge til rette for løsningsorientert tenking. Kanskje kan teknikker eller tankegang som kommer til syne gjennom praktisk arbeid relateres til andre områder knyttet til en mer bærekraftig utvikling. Det at jeg arbeider fysisk med materialer og får muligheten til å koble av i en hektisk hverdag er noe som spiller positivt inn på min livskvalitet. Dette kan peke på at det er viktige elementer knyttet til praktisk arbeid som er vanskelig å måle økonomisk. Disse opplevelsene blir dermed viktig å løfte frem som en positiv faktor når konseptet redesign formidles.

8. Avslutning

Konklusjon

Å lage jeanssnor som deretter benyttes i arbeid med knyteteknikk kan være en god metode for ressursutnyttelse. Store deler av plagget blir brukt i det nye designet og det eneste som legges til av andre materialer er sytråd. Teknikken fungerer også som en avgjørende faktor for et godt resultat, noe som gjør at man står fritt til å benytte tekstiler av ulik kvalitet. Samtidig er arbeidet preget av gjentakende handlinger som gjør det enkelt å utføre for en nybegynner. En negativ faktor kan være at det er svært tidkrevende og man må være villig til å forplikte seg til en langvarig prosess. Dersom man ønsker å kun benytte ødelagte tekstiler kan det også være utfordrende som privatperson å få tak i nok materialer.

Det praktiske arbeidet viste at det kan være problematisk å vurdere ressursutnyttelsen ved å se på det fysiske resultatet isolert og jeg konkluderer med at redesign handler om mye mer enn materiale og teknikk. Møtet med håndverksprosessen har bidratt til å utvide min forståelseshorisont og jeg ser sammenheng mellom teori og praksis som er med å påvirke mitt forbruksmønster også på andre områder. Jeg er i større grad blitt bevisst gjenbruksmaterialenes egenskaper og ser derfor stor verdi i å benytte disse, fremfor å kjøpe nytt på butikken. Ved å bruke god tid og være engasjert i arbeidet har dette ført til en nær relasjon mellom meg og mine produkter. Med dette ser jeg redesign som et verktøy for holdningsarbeid på lik linje som jeg ser det som en praktisk aktivitet knyttet til et produkt.

Veien videre

Det praktiske arbeidet har gitt meg kunnskap og erfaring, som gjør at jeg ser mange muligheter for å arbeide videre med knyteteknikk også i møte med andre materialer. Samtidig er noe av det viktigste jeg sitter igjen med holdningene knyttet til ting jeg omgir meg med, og jeg ser verdien av ting på en litt annen måte enn før. I forkant av utstillingen knyttet til dette prosjektet vil jeg derfor forsøke å skape engasjement rundt det å verdsette ting ved å dele egne tanker og refleksjoner via min Instagramkonto Strykdesign. Her vil jeg oppfordre flere til å dele historier om hva som gir de tilknytning under #tilknytningtilting.

Kildehenvisning

Adamson, G. (2018). *Fewer, better things : the hidden wisdom of objects*. New York: Bloomsbury Publishing.

Alvesson, M. & Sköldbberg, K. (2009). *Reflexive methodology : new vistas for qualitative research* (2. utg.). London: Sage.

Andreassen, A. (2013). *Å bruka eller å ikkje bruka. Potensiale, moglegheiter og avgrensningar knytte til emballasjeplast i eit praktisk estetisk FOU-arbeid* (Masteroppgave). Høgskolen i Oslo og Akershus, Oslo.

Bangsund, M. (2017). *Relasjoner mellom mennesker og ting - Materialitet og forbruk i et designdidaktisk perspektiv* (Masteroppgave). Høgskolen i Oslo og Akershus, Oslo. Hentet fra <https://hdl.handle.net/10642/6005>

Benneche, N. (2018). Det vi forlater. Hentet 2020, 17. april fra https://www.nrk.no/kultur/xldet_vi_forlater_-_et_kunstnerportrett_av_kari_steihaug-1.14249588

Bourriaud, N. (2002). *Postproduction*. New York: Lukas & Sternberg.

Bråten, I. & Kvalbein, Å. (2014). *Ting på nytt: en gjenbruksdidaktikk*. Bergen: Fagbokforlaget Vigmostad & Bjørke AS.

Böhme, G. (2008). «Innføring» fra Aisthetik. Vorlesungen über Ästhetik als allgemeine Wahrnehmungslehre (2001). I K. Bale & A. Bø-Rygg (Red.), *Estetisk teori En antologi* (s. 519-532). Oslo: Universitetsforlaget AS.

Chapman, J. (2015). *Emotionally durable design*. Oxon: Routledge.

Christensen, C. (2019, 26. mai). – De skal være store, grønne og gi den tropiske følelsen. *Melk & Honning*. Hentet 2020, 13. mars fra <https://melkoghonning.no/de-skal-vaere-store-gronne-og-gi-den-tropiske-folelsen/>

de Wangen, C. (2018). FASTER Sigruns kåpe. I Ø. Prytz (Red.), *Når kunsten tar form Essay om kvalitet* (s. 77-82). Oslo: Vigmstad & Bjørke AS. Hentet fra <https://www.kulturradet.no/documents/10157/b78332e7-bb8c-459e-b6e3-24a41396b583>

Deck, A. (2018). Fashionable furoshiki. Hentet 2020, 13. mars fra <https://metropolisjapan.com/fashionable-furoshiki-cloth/>

Fallingen, N. (2014). *Business as Usual Hvordan kultivere økoliteracy i grunnskolefaget Kunst og håndverk og valgfaget Design og redesign?* (Masteroppgave). Høgskolen i Oslo og Akershus, Oslo. Hentet fra <http://hdl.handle.net/10642/2091>

FN, S. U. N. A. o. N. (2019, 15. Januar). Bærekraftig utvikling. Hentet 2019, 7. Juni fra <https://www.fn.no/Tema/Fattigdom/Baerekraftig-utvikling>

Golden Joinery. (u.å). Golden Joinery. Hentet 2020, 5. April fra www.goldenjoinery.com

Grimstad Klepp, I., Laitala, K., Tangeland, T., Throne Holst, H., Vittersø, G., Hebrok, M., ... Torjussen, H. (2018). *Forbruk og det grønne skiftet*. Hentet fra <http://www.hioa.no/Om-OsloMet/Senter-for-velferds-og-arbeidslivsforskning/SIFO/Publikasjoner-fra-SIFO/Forbruk-og-det-groenne-skiftet2>

Grimstad Klepp, I. & Skårdal Tobiasson, T. (2018a). Miljø ut av skapet. Bruk hodet – og klærne. *Form fagdidaktisk tidsskrift for kunst og design* 52(4). Hentet fra <https://www.formbanken.no/form-2/2018/8/29/milj-ut-av-skapet-bruk-hodet-og-klrne>

Grimstad Klepp, I. & Skårdal Tobiasson, T. (2018b). Verdi i kjede. *Form Fagdidaktisk tidsskrift for kunst og design*, 52(2). Hentet fra <https://www.formbanken.no/form-2/2018/6/21/verdi-i-kjede>

Grønn Madshus, K. (2016). Nå er surdeigen trendy. Hentet 2020, 14. mars fra <https://www.nrk.no/osloogviken/xl/na-er-surdeigen-trendy-1.12852765>

Gull Askim, E. (2019, 1. mars). Maja Stabel (32): - Jeg vil ha en positiv påvirkning på en ellers miljøfiendtlig bransje. *trd.by*. Hentet 2020, 26. februar fra <https://trd.by/aktuelt/2019/03/01/Maja-Stabel-32-Jeg-vil-ha-en-positiv-pavirkning-pa-en-ellers-miljofientlig-bransje-18551599.ece>

Gunnerød, S. (2011). Flekken - problem eller poetisk potensial? *Personae*, 4(1+2), 162-175.

Gunnerød, S. (2012). Tingenes bortvendte side En poetisk tilnærming til tema redesign. *Personae*, 5(1+2), 149-152.

Gunnerød, S. (2014). *Søppelets ambivalens i samtidskunsten : kan kunst påvirke vårt syn på samfunnets avfallsprodukter?* (Doktoravhandling). Universitetet i Bergen, Bergen.

Halseth Stenberg, J. (2019, 10. mai). De nye designtalentene: Maja Stabel. *Minmote*. Hentet 2020, 26. februar fra <https://www.minmote.no/#!/artikkel/24559920/de-nye-designtalentene-maja-stabel>

Helgheim, E., Kvasheim, A. M. & Sæthre stabrun, I. (Manusforfatter). (2019). Sesong 4. I R. Møklebust (Programsjef), *Symesterskapet*: Norsk rikskringkasting. Hentet 2020, 23. januar fra <https://tv.nrk.no/serie/symesterskapet>

Huutilainen, M., Rankanen, M., Groth, C., Seitamaa-Hakkarainen, P. & Mäkelä, M. (2018). Why our brains love arts and crafts Implications of creative practices on psychophysical well-being. *Formakademisk*, 11(2). <https://doi.org/10.7577/formakademisk.1908>

JF Curated. (u.å). Om oss. Hentet 2020, 23. januar fra <https://www.jfcurated.no/om-oss/>

JF Curated international. (u.å). Production focus. Hentet 2020, 23. januar fra <https://www.jfcurated.com/ethical-focus/>

Kagan, S. (2012). *Toward Global (Environ)Mental Change: Transformative Art and Cultures of Sustainability*. Berlin: Heinrich Böll Stiftung. Hentet fra https://www.researchgate.net/publication/274719275_Toward_Global_EnvironMental_Change_Transformative_Art_and_Cultures_of_Sustainability

Keulemans, G. (2016). The Geo-cultural Conditions of Kintsugi. *The Journal of Modern Craft*, 9(1), 15-34.

Kirkens Bymisjon. (u.å). Arbeidsrommet, Trondheim. Hentet 2020, 30. april fra <https://kirkensbymisjon.no/nettbutikk/verksteder/arbeidsrommet-trondheim/>

Kittelsen, E. (2018). Reparasjon - for miljøet og «sjela». *Form fagdidaktisk tidsskrift for kunst og design* 52(2), 12-13. Hentet fra <https://www.formbanken.no/form-2/2018/6/21/reparasjon-for-miljet-og-sjela>

Kunnskapsdepartementet. (2018). *Overordnet del av læreplanverket*. Hentet fra <https://www.udir.no/laring-og-trivsel/lareplanverket/overordnet-del/>

Lutnæs, E. (2015). Kritisk refleksjon og systemorientert design - Bevisstgjøring og endringskompetanse gjennom Utdanning for bærekraftig forbruk. *Formakademisk*, 8(3), 1-16. <https://doi.org/10.7577/formakademisk.1433>

Michl, J. (2002). On seeing Design as Redesign. An Exploration of a Neglected Problem in Design Education. *Scandinavian journal of design history : an annual*, 12, 7-23.

Miljødirektoratet. (2016). Avfallsbehandling. Hentet 2020, 10. mars fra <http://www.miljokommune.no/Temaoversikt/Klima/Eksemppler-pa-klimatemperaturog-energitiltak-1/Avfallsbehandling/>

Miller, D. & Woodward, S. (2012). *Blue Jeans : The Art of the Ordinary*. Berkeley: University of California Press.

Molander, B. (1996). *Kunskap i handling*. Göteborg: Daidalos.

Naturvernforbundet. (u.å). Plastpose, papirpose eller bærenett - hva er mest miljøvennlig? Hentet 2020, 13. mars fra <https://naturvernforbundet.no/plast/plastpose-papirpose-eller-baerenett-hva-er-mest-miljovennlig-article38544-3932.html>

Ongstad, S. (2004). Fagdidaktikk som forskningsfelt. I *Kunnskapsstatus for forskningsprogrammet KUPP : kunnskapsutvikling i profesjonsutdanning og profesjonsutøving* (s. 77-127). Oslo: Norges forskningsråd. Hentet fra <https://www.forskningsradet.no/siteassets/publikasjoner/1224697843834.pdf>

Postholm, M. B. (2010). *Kvalitativ metode : en innføring med fokus på fenomenologi, etnografi og kasusstudier* (2. utg.). Oslo: Universitetsforlaget.

Sandin Bülow, K. (2007). Design = Kvalitet? I L. Strannegård (Red.), *Den omätbara kvaliteten* (s. 56-76). Stockholm: Norstedts akademiska forlag.

Schlanbusch Orheim, M. (2013). *Om - søm ≈ Om - tanke* (Masteroppgave). Høgskolen i Oslo og Akershus, Oslo.

Schlanbusch Orheim, M. & Nielsen, L. M. (2017, September). *Redesign of Garments in General Education: A Path to Reduced Consumption*. Innlegg presentert ved International conference on engineering and product design education, Oslo. Abstract hentet fra <https://hdl.handle.net/10642/6227>

Schön, D. A. (2002). *The reflective practitioner: how professionals think in action*. Aldershot: Ashgate.

Seip, A. (2013). *Make a statement - om redesignede statement-smykker, refleksjon og engasjement i forhold til forbruk* (Masteroppgave). Høgskolen i Oslo og Akershus, Oslo.

Sennet, R. (2008). *The Craftsman*. New Haven: Yale University Press.

Smith, H. & Dean, R. T. (2009). Introduction: Practice-led Research, Research-led Practice – Towards the Iterative Cyclic Web. I *Practice-led Research, Research-led Practice – Towards the Iterative Cyclic Web* (s. 1-38). Edinburgh: Edinburgh University Press.

Storsveen, E. (2018). Kvaliteter. I Ø. Prytz (Red.), *Når kunsten tar form Essay om kvalitet* (s. 41-45). Oslo: Vigmostad & Bjørke AS. Hentet fra <https://www.kulturradet.no/documents/10157/b78332e7-bb8c-459e-b6e3-24a41396b583>

Strannegård, L. (2007). Kvalitet på modet. I L. Strannegård (Red.), *Den omätbara kvaliteten* (s. 13-25). Stockholm: Norstedts Akademiske Förlag.

Søby, M. (2008). Delingskultur, sosial web og læring. *Nordic Journal of Digital Literacy*, 3(3), 153-156. Hentet fra https://www.idunn.no/dk/2008/03/delingskultur_sosial_web_og_lering

Tin, M. B. (2011). *Spilleregler og spillerom: tradisjonens estetikk*. Oslo: Novus forlag, Instituttet for sammenlignende kulturforskning

Vetlesen, A. J. (2015). *The Denial of Nature: environmental philosophy in the era of global capitalism*. New York: Routledge.

Viseth, E. (2018). Tonnevis med klær kastes hver dag. Slik får de nytt liv. Hentet 2019, 11. november fra <https://www.klimaoslo.no/2018/10/09/tonnevis-med-klaer-kastes-hver-dag/>

Zedenius, F. (2017). *Makrame: dekorative og kreative knuter*. Oslo: Cappelen Damm.

Figurliste

- Forsidebilde Materiale til Instagramkampanjen #tilknytningtilting
Foto: Deepa Veronica Andersen
- Figur 1 Side 16 Visuell fremstilling av avfallspyramiden (Miljødirektoratet, 2016),
gjengitt av meg.
- Figur 2 Side 19 Visuell fremstilling av *The iterative cyclic web* (Smith & Dean, 2009, s.
21), oversatt og gjengitt av meg.
- Figur 3 Side 22 Hermeneutisk spiral som viser min vei gjennom undersøkelsen,
illustrert av meg.
- Figur 4 Side 34 Eva Kittelsens egen huskeregel brodert på tekstil.
Foto: Estera Johnsrud, gjengitt med tillatelse.
- Figur 5 Side 34 Stoppede sokker av Eva Kittelsen.
Foto: Estera Johnsrud, gjengitt med tillatelse.
- Figur 6 Side 34 Bier brodert av Eva Kittelsen.
Foto: Estera Johnsrud, gjengitt med tillatelse.
- Figur 7 Side 36 Teppekåpen av Maja Stabel.
Foto: Natalie Schou Standal, gjengitt med tillatelse.
- Figur 8 Side 38 Visuell fremstilling av JF Curated sine sertifiseringer (JF Curated
international, u.å), gjengitt av meg med tillatelse.
- Figur 9 Side 42 2 cm brede remser, brettet dobbelt mot midten og sydd med
siksakksøm langs kanten. Foto: Deepa Veronica Andersen

- Figur 10 Side 42 Bærenett av 3 cm brede remser, presset istedenfor å sy.
Foto: Deepa Veronica Andersen
- Figur 11 Side 43 Bærenett av 2 cm brede remser, sydd med sikksakksøm.
Foto: Deepa Veronica Andersen
- Figur 12 Side 45 Furoshiki sydd med jeanssømmer, slik at sårkantene blir skjult på baksiden. Foto: Deepa Veronica Andersen
- Figur 13 Side 45 Bok som måler 10x15 cm, pakket inn med furoshiki laget av jeans.
Foto: Deepa Veronica Andersen
- Figur 14 Side 47 Kaffefilter av jeans, kantet med bomullslerret og sydd sammen med omvendt fransk søm. Foto: Deepa Veronica Andersen
- Figur 15 Side 50 Forkle sydd sammen av mønsterdeler fra ulike tekstiler.
Foto: Deepa Veronica Andersen
- Figur 16 Side 53 Nærbilde linning, hvor opprinnelige lommer og gylf også vises.
Foto: Deepa Veronica Andersen
- Figur 17 Side 53 Nærbilde lomme, laget av restestoff i ull og canvas.
Foto: Deepa Veronica Andersen
- Figur 18 Side 54 Turbukse med regulerbart liv og store lommer.
Foto: Birk William Hynne, gjengitt med tillatelse.
- Figur 19 Side 59 Produktbilde Planteoppheng.
Foto: Emma Blomberg, gjengitt med tillatelse.
- Figur 20 Side 61 Ulik avstand mellom knutene på ryggparti og sete.
Foto: Deepa Veronica Andersen
- Figur 21 Side 61 Feste av tau med vikleknute. Foto: Deepa Veronica Andersen

- Figur 22 Side 63 Stol uten pute. Foto: Deepa Veronica Andersen
- Figur 23 Side 63 Pute med bisebånd, fylt med restestoff.
Foto: Deepa Veronica Andersen
- Figur 24 Side 65 Produktbilde Hengestol.
Foto: Emma Blomberg, gjengitt med tillatelse
- Figur 25 Side 67 Venstre forstykke, knytt med båtmannsknop.
Foto: Deepa Veronica Andersen
- Figur 26 Side 67 Venstre forstykke, knytt med diagonale doble halvstikk og vevd sammen under brystet. Foto: Deepa Veronica Andersen
- Figur 27 Side 68 Venstre forstykke, knytt med diagonale doble halvstikk.
Foto: Deepa Veronica Andersen
- Figur 28 Side 68 Venstre sidestykke, knytt med vekselvise rader av diagonale doble halvstikk og båtmannsknop. Foto: Deepa Veronica Andersen
- Figur 29 Side 69 Høyre forstykke, rynket for hånd med vekslende rynkesting.
Foto: Deepa Veronica Andersen
- Figur 30 Side 69 Ryggparti høyre forstykke, knytt med diagonale doble halvstikk.
Foto: Deepa Veronica Andersen
- Figur 31 Side 70 Skjørt med loddrett rynkesnor. Foto: Deepa Veronica Andersen
- Figur 32 Side 70 Skjørt med vannrett rynkesnor. Foto: Deepa Veronica Andersen
- Figur 33 Side 72 Produktbilde Kjole. Foto: Emma Blomberg, gjengitt med tillatelse.
- Figur 34 Side 86 Hermeneutisk sirkel som visualiserer møtet mellom forbruker og produkt/ prosess, illustrert av meg.